

YEL-Vakuutuksen alivakuuttaminen ja siihen johtavat tekijät

Työeläkeyhtiö X:ssä

Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Liiketoiminnan kehittäminen (YAMK)

Kevätlukukausi 2023

Taru Toivakka

Liiketoiminnan kehittäminen (YAMK)

Tekijä Taru Toivakka

Työn nimi YEL-vakuutuksen alivakuuttaminen ja siihen johtavat tekijät Työeläkeyhtiö X:ssä

Ohjaaja Helena Turunen

Tiivistelmä

Vuosi 2023

YEL-vakuutus on yrittäjien lakisääteinen vakuutus, joka on otettava määriteltyjen kriteerien täytyttyä. YEL-vakuutus määrittää yrittäjien eläketurvan lisäksi heidän sosiaaliturvansa. YEL-vakuutus perustuu työtuloon, joka määrittelee vakuutusmaksut, eläketurvan tason sekä muun yrittäjän sosiaaliturvan. Työtulo on aina eläkelaitoksen vahvistama ja tarkoittaa työpanoksen arvoa. Yrittäjien vahvistettujen työtulojen on havaittu olevan liian alhaisia ja tätä kutsutaan alivakuuttamiseksi. Alhainen työtulo vaikuttaa heikentävästi yrittäjän sosiaaliturvaan. Se kartuttaa eläkettä pienimuotoisesti ja eläke voi siten jäädä Kelan maksamaa takuueläkettä pienemmäksi. YEL-eläkejärjestelmä on jakojärjestelmä eli kerätyt vakuutusmaksut käytetään maksussa olevien YEL-eläkkeiden maksamiseen. Kerätyt vakuutusmaksut eivät kuitenkaan riitä kattamaan eläkkeiden maksua, vaan valtio kustantaa loput maksut. Valtion osuuden ennustetaan kasvavan reilusti tulevina vuosina.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Työeläkeyhtiö X:n yrittäjien alivakuuttamiseen johtaneita tekijöitä. Tutkimuksen avulla pyrittiin saamaan selville yleisimmät syyt alhaiseen työtulon asetteluun ja pohdittiin ratkaisua tämän estämiseksi. Opinnäytetyön tutkimuksessa käytettiin määrällistä ja laadullista tutkimusotetta. Tutkimuksen pääpaino oli laadullisessa tutkimuksessa mutta tutkimuksessa tehtiin myös määrällisellä otteella tehtyjä tarkasteluja. Aineistonkeruutapana oli anonymisti suoritettut puhelinhaastattelut, joissa oli strukturoituja ja puolistrukturoituja kysymyksiä. Tutkimus analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla ja sillä saatiin hyvin vastauksia tutkimusongelman ratkaisemiseksi. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää Työeläkeyhtiö X:n toiminnan suunnittelussa ja jatkotutkimuksia silmällä pitäen.

Avainsanat Alivakuuttaminen, päätöksenteko, sosiaaliturva, YEL-vakuutus, yrittäjä, työtulo

Sivut 103 sivua ja liitteitä 2 sivua

Business Development Degree Programme (Master`s Degree)   Abstract
Author   Taru Toivakka   Year 2023
Subject   Underinsurance of YEL insurance and the factors leading to it in Earnings-
related Pension Company X
Supervisor   Helena Turunen

YEL insurance is a statutory insurance for self-employed persons, which must be taken out according to defined criteria after being fulfilled. In addition to the pension security of self-employed persons, YEL insurance determines their social security. YEL- insurance is based on income, which determines the insurance premiums, the level of pension cover and self-employed persons' social security. The income is always confirmed by the pension provider, and it means the value of labor input. Confirmed incomes has been found to be too low and this is called underinsurance. Low income has a debilitating effect on social security. It increases the pension on a small scale and the pension can thus be lower than the guaranteed pension paid by Kela. The YEL pension scheme is a pay-as-you-go system. Collected insurance contributions are used to pay the YEL pensions in payment. However, the collected insurance premiums are not enough to cover the payment of pensions, but the state pays the rest of the fees. The state's share is projected to grow in the coming years.

The aim of the thesis was to find out that Earnings-related Pension Company X under-insured self-employed persons leading factors. The study aimed to find out the most common reasons why self-employed persons set the income low and considered a solution to prevent this. A quantitative and qualitative research approach was used in the research. The focus of the research was on qualitative research, but the research also contains quantitative reviews. The data collection method was anonymously telephone interviews with structured and semi-structured questions. The research was analyzed using material-based content analysis and it was obtained well answers to solve the research problem. The results can be used in the planning of the activities of Earnings-related Pension Insurance Company X and it gives ideas for further research.

Keywords   Underinsurance, decision-making, social security, YEL insurance, self-employed person, income
Pages   103 pages and appendices 2 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Opinnäytetyön lähtökohdat.....	1
1.2	Työn tavoitteet ja tutkimusongelma	2
1.3	Keskeisimmät käsitteet ja työn rakenne.....	3
2	Suomen työeläkejärjestelmä.....	4
2.1	Sosiaalivakuuttaminen	4
2.2	Työeläkelait	6
2.3	Eläkkeen määräytyminen ja rahoitusperiaate	9
2.4	YEL-vakuutusvelvollisuus	13
2.5	Yrittäjän sosiaaliturva.....	14
2.6	Vastuullisuus ja kestävä kehitys eläkevakuutuslalla	16
3	YEL- vakuutuksen työtulo	21
3.1	Työtulon määräytyminen ja merkitys	21
3.2	YEL-maksut.....	22
3.3	Joustot.....	23
3.4	Valvonta	24
3.5	Alivakuuttaminen	26
3.5.1	Alivakuuttamisen estämisen keinoja	29
3.5.2	Lakiuudistus.....	31
4	Yrittäjän valintoihin vaikuttavat tekijät YEL- vakuuttamisessa	33
4.1	Ihmisen toimintaa määrittävät psykologiset tekijät	33
4.2	Päätöksentekoon vaikuttavat tekijät työtulon määrittelyssä.....	35
4.3	Asiakaskokemuksen vaikutus päätöksentekoon	38
4.4	Globaalit tekijät.....	40
4.5	Megatrendit eläkevakuutuslalla	42
5	Metodologia ja tutkimuksen toteutus.....	43
5.1	Tutkimuksen metodologiset valinnat	43
5.2	Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä	45
5.3	Haastattelu.....	47
5.4	Sisällönanalyysi	48

5.5	Tutkimuksen toteutus.....	50
6	Tutkimustulokset ja tutkimuksen analysointi	53
6.1	Luotettavuus ja eettisyys	53
6.2	Määrällinen tutkimus.....	58
6.3	Laadullinen tutkimus.....	70
6.4	Johtopäätökset ja tutkimustuloksien vastaaminen tutkimuskysymyksiin	75
6.4.1	Heikko taloudellinen tilanne	75
6.4.2	Tietämättömyys YEL-vakuutuksen sisällöstä	78
6.4.3	Epäluottamus eläkejärjestelmää kohtaan	81
6.4.4	Yhteenveto	83
7	Pohdinta	85
	Lähteet.....	89

Taulukot

Taulukko 1. Kokonaiseläke vuonna 2022. (Eläketurvakeskuksen raportteja, 2022)	10
Taulukko 2. Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaisjakauma 31.12.2021 (Eläketurvakeskus, 2022)	11
Taulukko 3. Työeläkkeelle siirtyneiden määrä iän mukaan vuosina 2020 ja 2021 (Eläketurvakeskus, 2022)	12
Taulukko 4. Voimassaolevien YEL-vakuutusten työtulojen keskiarvo vuosina 2000-2020, vuoden 2020 palkkakertoimessa (Eläketurvakeskus, 2021)	26
Taulukko 5. Voimassaolevien YEL-vakuutusten työtulojen jakauma työtulon mukaan. (Eläketurvakeskus, 2021.)	27
Taulukko 6. YEL:n valtion osuus ja YEL:n eläkemeno. (Eläketurvakeskus, n.d.)	28
Taulukko 7. Yrittäjien ikäluokat.....	58

Taulukko 8. Sukupuolijakauma.....	59
Taulukko 9. Työtulo.....	60
Taulukko 10. Toimiala.....	61
Taulukko 11. Yrittäjyysvuodet.....	62
Taulukko 12. Yrittäjyyden muoto.....	63
Taulukko 13. Yritysten lukumäärä.....	64
Taulukko 14. Bruttotulo.....	65
Taulukko 15. Tietoisuus lain edellyttämästä ilmoitusvelvollisuudesta.....	66
Taulukko 16. Tietoisuus sosiaaliturvasta YEL-vakuutuksessa.....	67
Taulukko 17. Eläkeyhtiön antama neuvonta.....	68
Taulukko 18. Alaluokat.....	71
Taulukko 19. Yläluokat.....	72
Taulukko 20. Pääluokat.....	73
Taulukko 21. Yhdistävä luokka.....	73

Liitteet

Liite 1	Aineistonhallinta
Liite 2	Haastattelukysymykset

1 Johdanto

1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat

YEL-vakuutus on yrittäjän lakisääteinen vakuutus, joka on otettava tiettyjen vakuutusehtojen täytyttyä. Yrittäjä on vakuutusvelvollinen, kun esimerkiksi yritystoiminta on kestänyt vähintään neljän kuukauden ajan ja yrittäjän työtulo ylittää vuosittain asetetun minimin. (Holopainen, 2022, ss. 183–184) Vuonna 2023 YEL-vakuutuksen minimityötulo on 8 575,45 euroa.

YEL-vakuutus perustuu työtuloon, jonka yrittäjät itse määrittelevät Eläketurvakeskuksen ohjeiden mukaisesti. Työtulo on sama kuin työpanoksen arvo. (Holopainen, 2022, s. 185) Eläketurvakeskus valvoo yrittäjien vakuuttamista ja työtulojen suuruutta, mutta päävastuu työtulon oikeellisuudesta on yrittäjällä itsellään. Eläkelaitokset vahvistavat yrittäjien määrittelemän työtulon yrittäjän antamien tietojen perusteella. YEL-työtulot eivät aina vastaa yrittäjien todellisia työtuloja, vaan ne ovat noin 70 % työtulosta, joka on verotuksen perusteena. Yrittäjien työtulot ovat keskimäärin kolmanneksen työntekijöiden keskipalkkoja alempia. (Eläketurvakeskus, n.d.).

YEL-työtulo määrittelee vakuutusmaksujen suuruuden ja kerryttää niiden avulla tulevaa eläkettä. Työtulolla on myös suuri vaikutus myös muuhun sosiaaliturvaan. Työtulon perusteella määritellään toimeentulo, mikäli yrittäjä esimerkiksi sairastuu, jää työttömäksi tai viettää perhevapaata. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Veritas, n.d.) Yrittäjien työtulojen suuruuden on havaittu olevan vähemmän kuin verotetut ansiot ja työtulot ovat keskipalkkoja alemmat. Vahvistetut työtulot eivät siis vastaa todellisia ansioita ja tämä kertoo yrittäjien alivakuuttamisesta. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Ihmiset reagoivat asioihin asenteiden kautta ja kokemukset määrittelevät paljon ihmisen asenteen jotakin tiettyä asiaa kohtaan. (Mielen ihmeet, 2019). Yrittäjän asenteella ja kokemuksilla on vahva vaikutus työtulon määrittelyyn. Yrittäjän päätöksentekoon voivat vaikuttaa myös maailman tilanne ja epävarmuus tulevasta.

1.2 Työn tavoitteet ja tutkimusongelma

Käyttäytymistaloustiede toteaa, että ihmiset eivät toimi aina tavalla, joka on heille itselleen eduksi (Heshmat, 2017). Ihminen voi määritellä YEL-vakuutuksen työtulon alakanttiin esimerkiksi tiedon puutteen tai ulkoisten paineiden vaikutuksesta. Ihmisen aivoissa ajattelu tulee vasta reagoinnin jälkeen ja tunteilla on suuri merkitys toimintaan (Lappalainen, 2015, s. 42).

Opinnäytetyö tarkastelee YEL-vakuuttamista ja yrittäjien työtulojen alhaisuutta. Yrittäjät eivät mahdollisesti ole tarpeeksi tietoisia vakuutuksen sisällöstä. Lakisääteisenä vakuutuksena YEL-vakuutusta saatetaan pitää vain pakollisena vakuutuksena, eikä vakuutuksen vaikutusta sosiaaliturvaan ole selvitetty tarkemmin. Vakuutusmaksu on iso kuluerä yrittäjälle, joten tämä saattaa vaikuttaa työtulon määrittelyyn alentavasti.

Tavoitteena opinnäytetyössä on löytää yleisimpiä syitä alivakuuttamiselle ja tutkia, mitkä tekijät saavat yrittäjät toimimaan itselleen epäedullisella tavalla. Alivakuuttamisen on havaittu olevan niin yleistä, että tilanteeseen on haluttu etsiä ratkaisua ja tehdä muutoksia nykyiseen toimintaan jopa lain nojalla. Tutkimusongelmana opinnäytetyössä on: Miksi yrittäjät alivakuuttavat YEL-vakuutuksen ja ovatko he tietoisia vakuutuksen merkityksestä sosiaaliturvaan? Alivakuuttamisen estäminen on tärkeää esimerkiksi yrittäjän sosiaaliturvan sekä eläkejärjestelmän toimivuuden kannalta (Hiilamo, 2021).

Opinnäytetyön tutkimus tehtiin Suomessa toimivalle työeläkeyhtiölle, joka esiintyy tutkimuksessa nimellä Työeläkeyhtiö X. Tutkimuksessa selvitettiin Työeläkeyhtiö X:n yrittäjien tietoisuutta YEL-vakuutuksen merkityksestä sekä syitä yrittäjien alivakuuttamiselle. Asettavatko yrittäjät YEL-työtulonsa liian pieneksi tietämättömyyttään vai eivätkö he välitä? Tutkimuksessa selvitetään, miten yrittäjät mieltävät sosiaaliturvansa ja he ovatko tietoisia, miten työtulo siihen vaikuttaa. Tutkimuksessa selvitettiin alivakuuttamisen syitä niin henkilön omasta näkökulmasta kuin globaalisti. Vaikuttaako muuttuva maailma yrittäjien toimintaan ja oman työtulon arviointiin? Työn tavoitteena on selvittää yleisimpiä syitä alivakuuttamiselle ja siten pohtia miten alivakuuttamista voisi estää.

Opinnäytetyön tutkimus on yhdistelmä laadullista ja määrällistä tutkimusotetta. Laadullinen osuus toteutettiin anonyymeilla haastatteluilla ja lisäksi tutkimuksessa tehtiin tarkasteluja

määrällisellä tutkimusotteella. Otantana oli yrityksen YEL-vakuutettuja, joiden työtulo oli otantahetkellä alle Kelan työttömyysturvarajan eli vuoden 2022 tasossa 13 573 euroa. (Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Veritas n.d). Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin vuonna 2022, joten vakuutusluvut ovat 2022 vuoden tasossa tutkimuksen toteutuksessa.

Ratkaisua tutkimusongelmaan etsittiin seuraavilla tutkimuskysymyksillä:

- Mitkä tekijät vaikuttavat yrittäjien päätökseen työtulon määrittelyssä?
- Miten yrittäjät ymmärtävät YEL-vakuutuksen tuoman sosiaaliturvan merkityksen?
- Millaista tukea vakuutetut tarvitsevat vakuuttamiseen eläkeyhtiöltä?

1.3 Keskeisimmät käsitteet ja työn rakenne

Keskeisinä käsitteinä opinnäytetyössä ovat sosiaaliturva, työtulo, YEL-vakuuttaminen ja yrittäjä.

Sosiaaliturva tarkoittaa lakisääteisiä etuuksia ja palveluksia, joilla turvataan kansalaisten toimeentulo ja terveys. Sosiaaliturvaa rahoitetaan verovarojen ja sosiaalivakuutusmaksujen avulla. (STTK, n.d.)

Työtulo määritellään olevan yrittäjän työpanoksen arvo, joka voidaan mitata rahassa. Työtulon tulisi vastata palkkaa, joka maksettaisiin samaa työtä tekeväälle ulkopuoliselle henkilölle. (Työeläke, 2023)

YEL-vakuuttaminen tarkoittaa yrittäjän henkilökohtaista, lakisääteistä eläkevakuutusta, joka on hänen oman sosiaaliturvansa sekä eläkkeen perusta (Ilmarinen, n.d.).

Yrittäjäksi määritellään henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omalla vastuulla ja omalla vastuulla. Yrittäjä voi olla yksinyrittäjä tai työnantajayrittäjä. (Tilastokeskus, n.d.)

Työssä tarkastellaan, mitä yrittäjän YEL-vakuuttamien todellisuudessa on ja mihin sillä on merkitystä. Yrittäjän sosiaaliturvan merkitystä käydään lävitse eläkevakuuttamisen kautta.

Käsitteenä on myös asiakaskäyttäytyminen, jolla pyritään tutkimaan, mitkä tekijät saavat yrittäjät alivakuuttamaan itsensä.

Opinnäytetyö koostuu johdannosta, teoriaosuudesta, empiirisestä osuudesta ja lopputuloksien analysoinnista. Johdannossa avataan työn lähtökohtia ja tavoitetta. Teoriaosuudessa käydään läpi Suomen työeläkejärjestelmää ja siihen kuuluvan sosiaaliturvan osuutta eläkevakuutuksien näkökulmasta. Teoriassa painotetaan yrittäjän eläkejärjestelmään kuuluvaa vakuuttamista. Kappaleessa kaksi vakuuttamista käydään läpi yleisellä tasolla ja kappaleessa kolme painotetaan tutkimusongelman kannalta oleellisen työtulon merkitystä vakuuttamisessa. Teoriaosuudessa tarkastellaan myös yrittäjien päätöksentekoon vaikuttavia seikkoja. Työn empiirisessä osiossa käydään tutkimuksen tekotapa ja toteutus lävitse. Tutkimusongelma ja -kysymykset johdattavat itse tutkimuksen toteuttamiseen. Lopputuloksien analysoinnissa tarkastellaan tutkimuksessa saatuja tuloksia ja tehdään niistä johtopäätökset. Kehitysehdotukset pohjautuvat tutkimustuloksiin.

2 Suomen työeläkejärjestelmä

2.1 Sosiaalivakuuttaminen

Suomen sosiaaliturvasta iso osa hoidetaan lakisääteisin vakuutuksin ja tätä kutsutaan sosiaalivakuuttamiseksi (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, n.d.). Vakuuttaminen on siten yksi sosiaaliturvan käsite. Sosiaaliturva on järjestetty julkisen vallan toimenpiteillä ja etuuksia maksetaan korvaamaan ansiotyön menetystä. Sosiaalivakuutuksen juuret ovat peräisin jo 1880-luvulta Saksasta, jossa ensimmäinen sosiaalivakuutus oli sairaus- ja tapaturmavakuutus. Yksi sosiaalivakuuttamisen muoto on myöhemmin kehitetty eläkevakuutus, jota maksetaan edunsaajalle jatkuvana korvauksena. Suomessa sosiaalivakuutus alkoi kehittymään 1930-luvulla. Ensimmäinen sosiaalivakuutus oli laki kansaneläkkeestä. (Korpiluoma ym., 2011, s. 10–11)

Eläkevakuuttamisen lisäksi muita sosiaalivakuutuksen muotoja ovat muun muassa sairaus-, työttömyys- ja työtapaturma-, ja ryhmähenkivakuutus. Sosiaalivakuutus on vakuutus sosiaalisten riskien varalta. Sosiaalisiksi riskeiksi luokitellaan vanhuus, sairaus, työkyvyttömyys, työttömyys, työtapaturma, vanhemmuus sekä perhehuoltajan kuolema.

Sosiaalivakuutuksien rahoittaminen tapahtuu pääasiassa vakuutusmaksuilla. (Havakka ym., 2017, s.14–15) Sosiaalivakuutuksen toteutuksesta vastaavat Kansaneläkelaitos, työeläke- ja tapaturmalaitokset sekä työttömyyskassat (Sosiaali- ja terveysministeriö, n.d.).

Sosiaalivakuuttamiseen eivät kuulu vahinkoriskit ja tämä asia erottaa yksityisvakuuttamisen ja sosiaalivakuutuksen toisistaan. Sosiaalivakuutus on aina pakollinen ja lakien avulla säädelty, kun taas yksityisvakuutuksen sisältö voidaan räätälöidä sopimuksella. Vakuuttaminen voi joskus olla myös sosiaalivakuuttamisen ja yksityisvakuuttamisen välimaastossa tapahtuvaa. Esimerkki tällaisesta on ansioperusteisen työttömyysturvan piiriin kuulumisen, joka ei ole pakollista, vaikka perustuukin lakiin. (Havakka ym., 2017, s.22)

Sosiaalivakuutus on saanut osakseen kritiikkiä sitä, että se ei ota huomioon kaikista pienituloisimpia toimeentulojärjestelmässään. Heidän tuekseen on ratkaisuna voisi olla kansalaispalkka. Tämä perustulo ei edellyttäisi aiempia suorituksia vakuutusmaksuissa ja sen voisi porrastaa esimerkiksi iän mukaisesti. Toisena kritiikkinä on ollut sosiaalimenojen suuruus. Tähän on pohdittu ratkaisuksi julkisien menojen leikkaamista ja pakollisten vakuutuksien muuttamista vapaaehtoisiksi. (Havakka ym., 2017, s.249)

Kaikissa kehittyneissä maissa on jonkinlainen laissa säädetty eläketurva. Joissakin maissa eläketurva voi perustua työmarkkinajärjestöjen päättämään sopimukseen. Useissa maissa eläketurvan muodostaa asumisperuste, ansioperuste ja lisäksi tarveharkintainen osa. Nämä kaikki usein täydentävät toinen toisiaan. Monesti eläkejärjestelmä on Suomen tavoin etuusperusteinen, mutta joissakin maissa eläkejärjestelmässä on myös maksuperusteisuus vahvasti mukana. Maksuperusteisissa maksu on määrätty, mutta etuudet joustavat maksun mukaisesti. Etuusperusteisessa eläketurvan karttumisen ehdot määrittelevät eläketason. Suomen kaltainen jakojärjestelmä on monessa maassa käytössä eläkevastuiden kattamisessa. (Havakka ym., 2017, ss. 91–92) Euroopan unionin jäsenmaissa erilaiset säännökset koskien eläketurvaa riippuu suuresti siitä, että kuluuko kyseisessä maassa eläkejärjestelmä sosiaaliturvaan. Tämä tarkoittaa Euroopan unionin käyttämän kolmen pilarin mukaisesti ensimmäiseen pilariin kuulumista. Ensimmäinen pilari tarkoittaa valtion vastuulla olevaa lakisääteistä ja sosiaaliturvaan kuuluvaa eläkejärjestelmää. Toisessa pilarissa eläke perustuu työmarkkinoilla sovittuun järjestelyyn, joka on usein ammattialakohtaista.

Kolmannella pilarilla tarkoitetaan henkilökohtaista eläkettä, jonka jokainen hankkii itse itselleen. (Korpiluomi ym., 2011, ss. 13–14)

2.2 Työeläkelait

Suomen eläketurvan muodostavat työeläke, kansaneläke ja takuueläke (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, n.d.). Eläkkeen tarkoitus on turvata toimeentulo ihmiselle vanhuuden tai työkyvyttömyyden koittaessa. Tämän lisäksi eläkettä voi saada kuolleen henkilön puoliso ja alaikäiset lapset. Eläketurvasta suuren osan muodostaa työeläkejärjestelmä, jossa vakuutetaan ansiotyö sekä yrittäjätoiminta. Kansaneläkkeellä ja takuueläkkeellä turvataan vähimmäistoimeentulo kaikille. Suomen työeläkejärjestelmän piiriin kuului vuonna 2020 yhteensä 3 748 000 ihmistä, jotka olivat iältään 17–68-vuotiaita. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Suomen eläketurva koki vuonna 1956 suuren edistyksellisen muutoksen kun vuonna 1930-luvulla säädetty kansaneläkelaki uudistettiin. Tämän myötä eläke muuttui tuloharkinta- ja tasa-eläkkeeksi, joka mahdollisti kaikkien pääsyn eläkkeiden piiriin ja etujen paranemisen. (Kansaneläkelaitos, 2018) Vuonna 1956 päätettiin Merimiesten eläkelaista, joka oli ensimmäinen työeläkelaki. Suomen työeläketurva täydentyi 1960-luvulla ja työntekijöiden eläkelait (TEL ja LEL) tulivat voimaan 1962. (Työeläkevakuuttajat Tela Ry, n.d.) Suomen työeläkejärjestelmää on kehitetty vuosien aikana ja laajin eläkeuudistus tapahtui vuonna 2005 jolloin tehtiin suuri määrä muutoksia. Tuolloin esimerkiksi työntekijöiden eläkkeen kerryttämisen ikähaitaria muutettiin sekä lisättiin eläkkeen karttumisen tietyiltä palkattomilta sosiaalietuusjaksoilta. Toinen suurempi eläkeuudistus tapahtui vuonna 2017, jolloin muun muassa osittainen varhennettu vanhuuseläke eli OVE ja työuraeläke tulivat voimaan. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Työeläkelakeja ovat työntekijän eläkelaki TyEL, merimieseläkelaki MEL sekä julkisten alojen eläkelaki JuEL. Työeläkejärjestelmä kattaa myös yrittäjätoiminnan, joka vakuutetaan yrittäjän eläkelain YEL:n tai maatalousyrittäjän eläkelain eli MyEL:n mukaisesti. (Eläketurvakeskus, n.d.) Nykyinen TyEL-vakuutus korvaa ennen vuotta 2007 voimassa olleet Työntekijän eläkelain (TEL), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien eläkelain (LEL) ja Taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijöiden eläkelain (TaEL). (Korpiluomi ym., 2011, s. 17)

Yksityisellä työnantajalla on velvollisuus vakuuttaa työntekijänsä, mikäli he täyttävät lain säätelemät ehdot. TyEL- vakuutusvelvollisuuteen kuuluu vakuuttaa henkilöt, jotka tienaa vähintään 65,26 euroa kuukaudessa vuoden 2023 määritelmän mukaisesti. Työeläkelaisissa vakuutetuista jopa 60 % on vakuutettu TyEL:n mukaisesti. Merimiehiä lukuun ottamatta TyEL:n piirissä vakuutetaan kaikki yksityisen sektorin työntekijät. (Eläketurvakeskus, n.d.) Merimieseläkelain eli MEL:n mukaan vakuutetaan merisopimuslain mukaista työtä tekevä työntekijä. (Merimieseläkekassa, n.d.) Yksityisen sektorin työntekijän eläketurvan voi hoitaa valitsemassaan työeläkeyhtiössä, eläkekassassa tai yrityksen omassa eläkesäätiössä. Merenkulkijoiden eläketurva hoidetaan Merimieseläkekassassa. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Julkisen alan työntekijät vakuutetaan Kevassa, joka on vuoteen 2011 asti toiminut nimellä Kuntien eläkevakuutus (Keva, 2022). JuEL eli julkisten alojen eläkelaki tuli voimaan 2017 jolloin JuEL:iin yhdistettiin kunnallisen eläkelain (KuEL), valtion eläkelain (VaEL,) sekä evankelisluterilaisen kirkon (KIEL) ja Kelan toimihenkilöiden (KelaL) säännökset. Vuonna 2021 Suomen Pankin eläketurva sisältyy myös julkisten alojen eläkelakiin. Kunnallisessa eläkejärjestelmässä vakuutetaan noin 20 % kaikista vakuutetuista. Julkisen puolen eläkelaki eroaa yksityisestä siten, että aiemmat eläkekarttumat ovat parempia. Tämä mahdollistaa alempia eläkeiä ja työkyvyttömyyden määritelmä on erilainen. (Eläketurvakeskus, n.d.) Julkisten alojen eläkelain eli JuELin piirissä vakuutetut ovat pääasiassa vakuuttamisvelvollisia samoilla kiriteereillä kuin TyEL-vakuutuksessa, mutta julkisella sektorilla on käytössä tavallisen vanhuuseläkkeen lisäksi myös henkilökohtainen vanhuuseläkeikä sekä ammatillinen eläkeikä, jotka määräytyvät yhtäjaksoisen työuran ja alan mukaisesti. (Keva, 2022)

Vakuuttamisvelvollisuuden ikärajat ovat työntekijöillä yhtenäiset sekä yksityisellä että kunnallisella puolella. Vakuutusvelvollisuuden alaikäraja on 17-vuotta. Vuonna 1957 vuonna ja sitä aikaisemmin syntyneillä yläikäraja on 68 vuotta, 1958–1961 syntyneillä ikäraja on 69 vuotta ja tämän jälkeen syntyneillä 70 vuotta. (Työeläke.fi, 2022)

Kunnallisen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien yhdistämistä on suunniteltu. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö asetti 14.9.2019 työryhmän valmistelemaan eläkejärjestelmien yhdistämistä. Tarkoituksena oli, että kunta-alan työntekijät vakuutetaan TyEL:n mukaisesti ja perustetaan uusi laitos, TyEL-Keva. Lisäksi jäljelle jätettäisiin Julkis-Keva, jossa hoidetaan

paremmat eläkeoikeudet. Tarkoituksena yhdistämisessä oli riskien- ja kustannusten hallinta. Työryhmä ei löytänyt kaikki miellyttävää ratkaisua, joten eläkejärjestelmiä ei tulla yhdistämään. Molempien eläkejärjestelmien rahoitus koetaan turvatuksi tällä hetkellä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022)

Yrittäjien eläkevakuuttaminen on lakisääteistä ja heidän tulee olla vakuutettuina vakuutusehtojen täytyttyä joko yrittäjän eläkelain eli YEL:n tai maatalousyrittäjän eläkelain eli MyEL:n piirissä (Eläketurvakeskus, n.d.).

Yrittäjän YEL-vakuutus on pakollinen yrittäjän toiminnan täyttäessä YEL-velvollisuuden kriteerit. Yrittäjän tulee olla iältään vähintään 18-vuotias, mutta alle eläkeikäinen ja työskentelyn pitää jatkua vähintään neljän kuukauden ajan. Työtulon tulee täyttää minimirajan, joka on 8 575,45 euroa vuonna 2023. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Veritas, n.d.)

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien eläkelaitos on Mela. Maatalousyrittäjän eläkelain, MyEL:n, piiriin kuuluu maatalouden yrittäjä, metsän omistaja, poronhoitaja tai kalastaja, jonka vuotuinen MyEL-työtulo on 4 288 euroa vuonna 2023. Vakuutusvelvollisuuteen kuuluu, että työskentelyn on pitänyt kestää yli 4 kuukauden ajan. Jokaisen yrittäjän työhön osallistuva perheenjäsen kuuluu myös MyEL-vakuutuksen piiriin. Maatalousyrittäjän ja metsänomistajan vakuutuksen kriteereihin kuuluu pellon, puutarhan tai metsän omistaminen vähintään viiden MyEL-hehtaarin verran. (Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, 2022)

Apurahan saajien tulee ottaa MyEL- vakuutus, mikäli on saanut Suomesta myönnetyn apurahan, joka on suuruudeltaan vähintään 1 429,25 euroa, joka vuosiansiona vastaa 4 287,73 euroa vuoden 2023 tasossa. Apurahan tulee olla tarkoitettu vähintään neljän kuukauden mittaiseen taiteelliseen tai tieteelliseen työskentelyyn, joka tehdään Suomessa. Apurahan saajan tulee olla 18-vuotias eikä saaja saa olla vielä vanhuuseläkkeellä. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Yrittäjien vakuuttamisvelvollisuus alkaa, kun yrittäjä täyttää 18 vuotta.

Vakuuttamisvelvollisuus päättyy työntekijöiden tapaan 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68-

vuoteen. 1958–1961 syntyneillä yläikäraja on 69 vuotta ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuotta. (Työeläkelakipalvelu, 2022)

2.3 Eläkkeen määräytyminen ja rahoitusperiaate

Suomessa työeläkkeen määräytymisessä on olemassa koskemattomuusperiaate. Tämä tarkoittaa, että henkilön siirtyessä työnantajalta toiselle tai esimerkiksi eläkelajista toiseen, karttunut eläkekertymä säilyy. Suomessa ei ole myöskään rajattua enimmäismäärää työntekijöiden eläkkeen kerryttämisessä ja tämä katottomuus mahdollistaa suurien eläkkeiden kerryttämisen. Työeläke säilyttää Suomessa arvonsa ja sekä eläkkeen määrää, että eläkkeen perusteena olevia ansioita tarkistetaan indeksillä. (Korpiluomi ym., 2011, s. 16)

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain TyEL-, YEL ja MyEL-vakuutusmaksuprosentin. Vahvistetun maksuprosentin perusteella TyEL-vakuutusmaksut maksetaan prosentuaalisesti työntekijöiden ansioista. Vuonna 2023 TyEL-maksu on 24,84 %, josta työntekijän osuus on alle 53- ja yli 62-vuotiailla 7,15 %. 53–62-vuotiailla työntekijän osuus on 8,65 %. Yrittäjien YEL- ja MyEL- vakuutusmaksuprosentti on 18–52-vuotiailla 24,10 % ja 53–62-vuotiailla 25,60 % yrittäjän vahvistetusta työtulosta. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022)

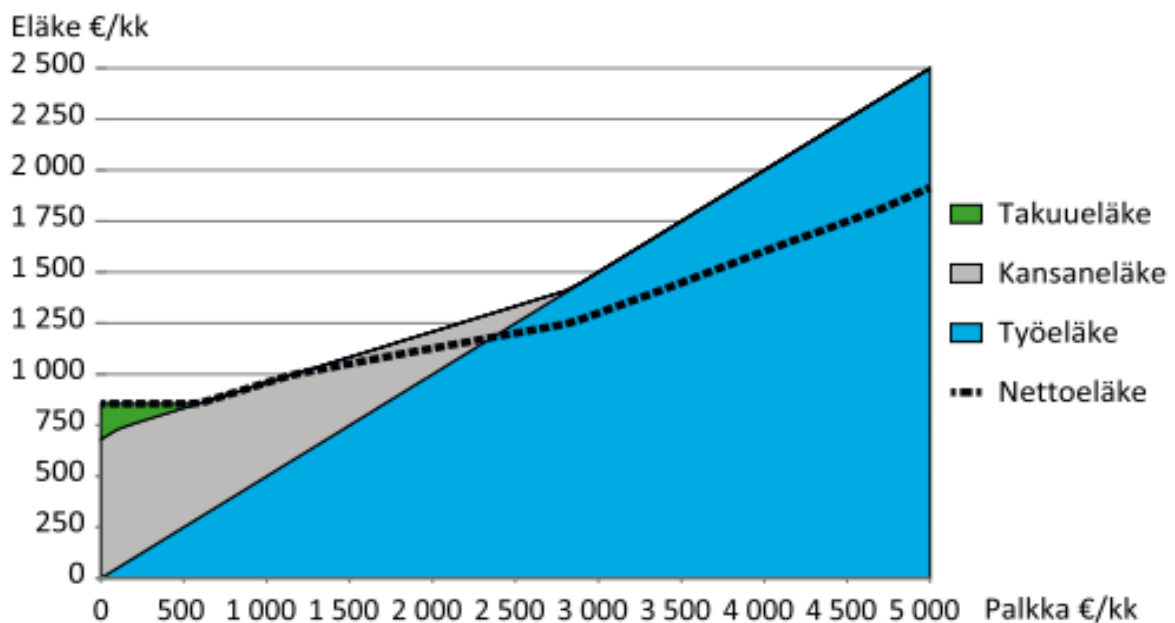
Julkisilla aloilla Kevan valtuuskunta päättää vuosittaiset vakuutusmaksuprosentit ja valtiolla valtiovarainministeriö tekee päätökset Kevan esityksen pohjalta (Eläketurvakeskus, n.d.). Kunnallisella alalla, valtiolla ja MEL-vakuutuksessa työntekijät maksavat vuona 2023 samat prosenttiosuudet kuin TyEL-vakuutuksessa eli iän mukaisesti joko 7, 15 % tai 8,65 %. Työnantajan osuudet vaihtelevat eri vakuutuksissa sillä esimerkiksi valtio osallistuu MEL-eläkkeiden maksuun. (Työeläkevakuuttajat Tela ry, n.d.) JuEL vakuutuksessa on vielä vuoteen 2023 saakka eläkemenoperusteinen maksu, jota maksetaan niistä maksussa olevista eläkkeistä, jotka on kerrytetty ennen vuotta 2005. Tämän poistuttua vuonna 2023 tulee tasausmaksu, jota maksavat kunnat ja hyvinvointialueet. (Keva, 2022)

Eläkkeen suuruus määräytyy ansiotuloista maksettujen eläkemaksujen pohjalta. Lakisääteinen työeläke voi koostua yhdestä tai useammasta eläkkeestä. Se voi koostua

työeläkkeestä, kansaneläkkeestä tai näistä molemmista yhdessä sekä mahdollisesti lisänä maksettavasta takuueläkkeestä. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Eläkkeiden kustannustenjaossa Eläketurvakeskus määrittelee karttuneiden eläkkeiden jakautumisen eri eläkelaitosten kesken. Eläkelaitokset maksavat eläkkeitä viimeisen laitoksen periaatteen mukaisesti. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Taulukko 1. Kokonaiseläke vuonna 2022 (Eläketurvakeskuksen raportteja, 2022).

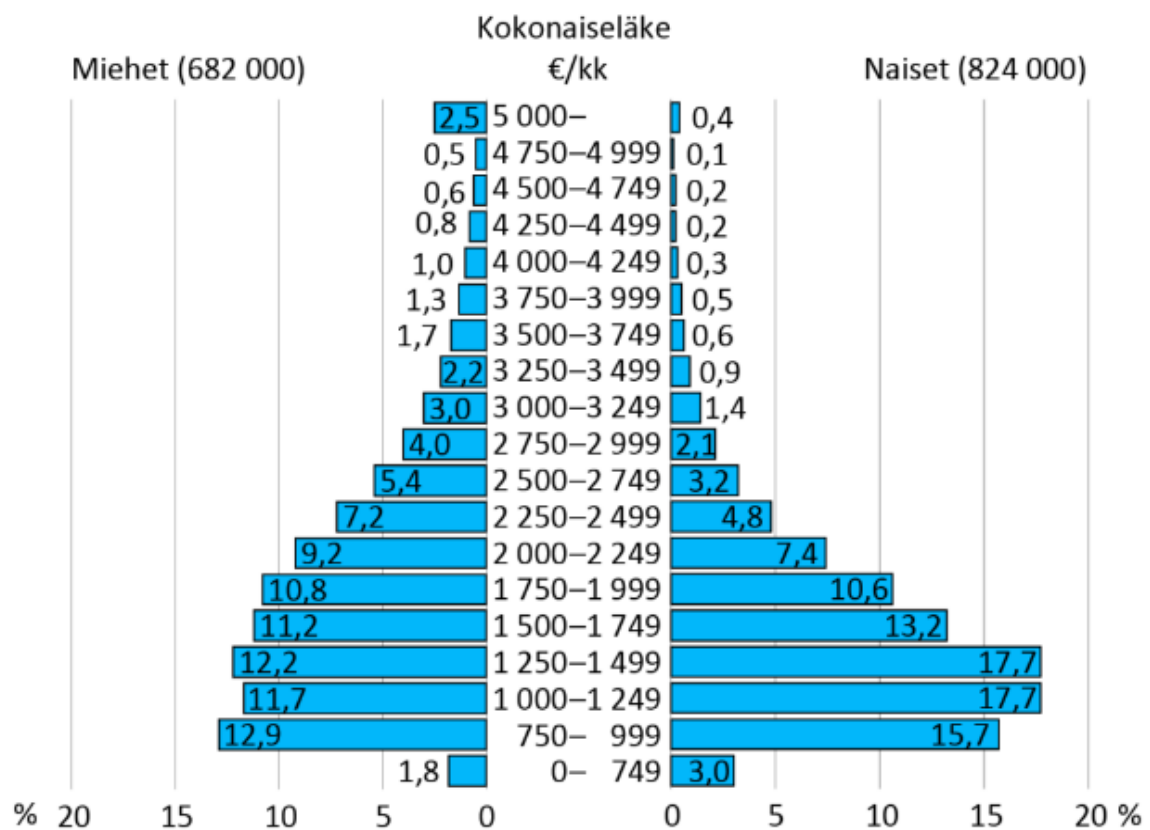
Ritola ja Tuominen (Eläketurvakeskuksen raportteja, 2022) ovat kuvanneet Kokonaiseläke 2022-raportissaan eri maksussa olevien eläkkeiden vaikutusta toisiinsa ja takuueläkkeen merkitystä pienten eläkkeiden turvana.

Vuonna 2021 eläkkeensaajista joka kolmannella oli kuukausittainen eläke alle 1250 euroa ja 70 % eläkkeistä oli alle 2 000 euroa kuukaudessa. Kokonaiseläke oli keskimäärin 1784 euroa ja mediaanieläke 1559 euroa kuukaudessa. Eläkkeet eivät jakaudu tasaisesti Suomen sisällä, eikä naisten ja miesten välillä. Uudellamaalla on isoimmat eläkkeet, mutta siellä on myös isoimmat erot naisten ja miesten eläkkeiden suuruuksissa. Suomessa eläkettä saa 1,5 miljoonaa ihmistä ja eläkkeensaajien määrä on kasvanut kymmenessä vuodessa josta 12 %.

Eläkkeensaajia asuu puolissa Suomen kunnista jopa yli 40 % asukkaista. (Eläketurvakeskus, 2022)

Taulukko 2. Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaisjakauma 31.12.2021 (Eläketurvakeskus, 2022).

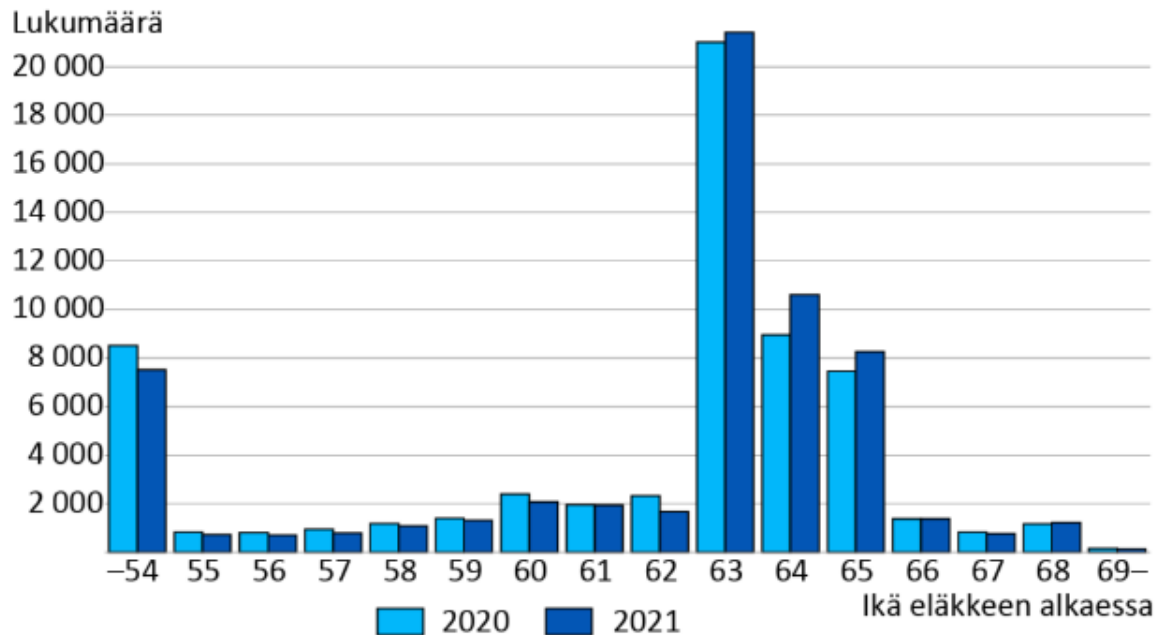
Kuvio ei sisällä osittaista vanhuuseläkettä tai osa-aikaeläkettä saavia.

Suomessa alin mahdollinen eläkeikä riippuu henkilön syntymävuodesta. Eläkeikä nousee asteittain, samoin kuin ikäraja vakuuttamisvelvollisuudessa ja eläkkeenkarttumisessa. Vuonna 1954 ja sitä aiemmin syntyneet henkilöt voivat jäädä halutessaan aikaisintaan vanhuuseläkkeelle täytettyään 63-vuotta. Vuonna 1955 ja sen jälkeen syntyneiden alin eläkeikä nousee jokaista ikäluokkaa kohden kolme kuukautta ylöspäin aina 65-vuoden ikärajaan saakka. Vuoden 1965 jälkeen syntyneiden alinta vanhuuseläkeikää ei ole vahvistettu. Eläkeikä sopeutetaan elinajanodotteeseen, joka tullaan soveltamaan

ensimmäisen kerran vuonna 2030. Kansaneläkkeen voi saada tällä hetkellä aikaisintaan 65-vuotiaana, mutta elinajanodotteeseen sopeuttaminen tulee nostamaan myös tätä ikärajaa. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Taulukko 3. Työeläkkeelle siirtyneiden määrä iän mukaan vuosina 2020 ja 2021

(Eläketurvakeskus, 2022).

Suomessa työeläkkeelle siirtyi vuonna 2021 61 500 henkilöä, joista 44 000 jäi vanhuuseläkkeelle ja loput työkyvyttömyyseläkkeelle (Eläketurvakeskus, 2022).

Lakisääteiset työeläkkeet rahoitetaan kunkin vuoden työeläkemaksuilla, jota kutsutaan jakojärjestelmäksi. Rahastoivan periaatteen mukaisesti osa eläkkeistä rahoitetaan aiemmin kerätyillä rahastoilla. Työntekijän eläkelain mukaisen vakuutusmaksun maksaa työntekijä yhdessä työnantajan kanssa. Yrittäjät maksavat puolestaan kokonaan itse yrittäjäläkelain mukaisen vakuutusmaksun. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Suomessa yksityisellä puolella TyEL- ja MEL- vakuutus toimii osittain rahastoivalla järjestelmällä ja kunnallisella puolella sekä valtiolla jakojärjestelmällä. Yrittäjien eläkejärjestelmät toimivat jakojärjestelmän periaatteella. (Korpiluomi ym., 2011, s. 18)

Joissakin tapauksissa eläke rahoitetaan vakuutusmaksujen ja verorahojen yhdistelmällä. MEL- eläkkeiden rahoitukseen osallistuu valtio vajaalla kolmasosalla eläkkeiden määrästä ja YEL- eläkkeiden rahoitus hoituu valtion toimesta, mikäli vakuutusmaksut eivät riitä eläkkeiden maksamiseen. Kansaneläke rahoitetaan kokonaan valtion verorahoilla. (Eläketurvakeskus, n.d.)

2.4 YEL-vakuutusvelvollisuus

Yrittäjän on otettava itselleen lakisääteinen YEL-vakuutus, mikäli kaikki vakuutuksen vaatimat perusehdot täyttyvät. Yrittäjä on vakuutusvelvollinen, kun hän on iältään 18–67-vuotias, mutta kuitenkin alle eläkeikäinen. Lisäksi yritystoiminta on kestänyt neljän kuukauden ajan ja yrittäjän työtulo täyttää minimirajan eli vuonna 2023 raja on 8 575, 45 euroa. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Veritas, n.d.)

Yrittäjäksi määritellään taloudellista toimintaa, omaan laskuun ja omalla vastuulla harjoittava henkilö. Mikäli henkilö toimii osakeyhtiössä, joka omistaa yksin tai perheensä kanssa puolet yrityksestä, hänet luokitellaan yrittäjäksi. Yrittäjä voi olla yksinyrittäjä, kuten freelancer tai ammatinharjoittaja. Hän voi olla myös työnantajayrittäjä. (Tilastokeskus, n.d.)

YEL-vakuutus tulee ottaa vakuutusvelvollisuuden täytyttyä myös siinä tapauksessa, että ei täytä päätoimisen yrittäjän virallista määritelmää, mutta jokin seuraavista yrittäjäksi luokittelevista kriteereistä täyttyy:

- Henkilö toimii kevytyrittäjänä tai sivutoimisena yrittäjänä.
- YEL-vakuutuksen mukaan yrittäjäksi luetellaan myös yrityksessä työskentelevä perheenjäsen, jolle ei makseta työstä palkkaa.
- Yrittäjäksi määritellään myös avoimen yhtiön yhtiömies tai kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies.
- Henkilö on osakeyhtiössä oleva johtavassa asemassa oleva osakas, joka omistaa yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 % äänistä tai osakkeista. Omistus voi tapahtua suoraan tai välillisesti toisen yhtiön kautta.

- Henkilön omistaessa muussa yhteisössä osakkeiden tuottamasta äänimäärästä yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsenen kanssa yli 50 %.
- Toiminnasta henkilökohtaisesti vastuussa oleva muun yhteisen tai yhtymän osakas tai yhtiömies.

YEL-vakuutus kattaa yrittäjän kaiken liiketoiminnan ja vakuutus on henkilökohtainen. YEL-vakuutusta ei voi korvata vapaaehtoisilla vakuutuksilla. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, n.d.) YEL-vakuutus tulee ottaa kuuden kuukauden kuluessa yrittäjätoiminnan alkamisesta. Yrityksen perustamispäivä ei ole kuitenkaan YEL-vakuutuksen aloituspäivä vaan alkamispäivämäärä määritellään siitä, kun työpanos ylittää minimirajan. Takautuvasti vakuutuksen voi ottaa kuluvalle ja kolmelle edelliselle vuodelle. Vakuutus on hyvä kuitenkin ottaa ajallaan, sillä enemmän kuin puolta vuotta takautuvasti otetuille vakuutuksille tulee laiminlyöntikorotus. (Holopainen, 2022, s. 186)

YEL-vakuutuksen voi ottaa valitsemastaan eläkevakuutusyhtiöstä. Yrittäjä voi myös ottaa vakuutuksen eläkekassasta, jos sellainen toimii hänen alallaan. Suomessa toimii neljä työeläkevakuutusyhtiötä, jotka ovat Elo, Ilmarinen, Varma, ja Veritas. (Eläketurvakeskus, n.d.)

YEL-velvollisuuden yläikäraja on syntymävuoden määräämä eläkeikä. Yrittäjän jäädessä eläkkeelle, hän voi myös pitää YEL-vakuutuksen voimassa, mutta vakuutusmuoto vaihtuu tuolloin vapaaehtoiseksi ja yrittäjälle tehdään uusi vakuutus. (Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Veritas, n.d.) Yrittäjä voi tehdä vapaaehtoisen YEL-vakuutuksen myös siinä tapauksessa, että yritystoiminta on niin pienimuotoista, että vakuutusvelvollisuus ei täyty. Vapaehtoinen vakuutus ei kummassakaan tapauksessa voi alkaa eikä päättyä takautuvasti. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo, n.d.) MyEL-vakuutus on myös mahdollista ottaa vapaaehtoisena, mikäli edellytykset lakisääteiselle vakuutukselle eivät täyty mutta omaa eläketurvaa haluaa vahvistaa (Mela, 2021).

2.5 Yrittäjän sosiaaliturva

Suomessa jokainen vakinaisesti asuva ihminen kuuluu lakisääteisen sosiaaliturvan piiriin ja vähimmäisturva on määritelty perustuslaissa. Jotkut etuudet kuitenkin edellyttävät, että

ihminen on asunut Suomessa tietyn ajan. (Havakka ym., 2017, s.11) Sosiaaliturva on turva, jolla turvataan ihmisten toimeentulo, mikäli he eivät itse pysty yllättävän tai ennalta tiedostetun elämäntilanteen vuoksi sitä itse hankkimaan. Sosiaaliturva rahoitetaan joko verorahoista tai etukäteen perittyjen maksujen avulla kerätyistä rahoista. Pohjoismaiden sosiaaliturva on kattavampi kuin muissa EU-maissa ja esimerkiksi sosiaali- ja terveyshuollon palvelut kuuluvat meillä sosiaaliturvaan. Tästä on puhuttu jopa sosiaalisen suojelun käsitteenä. (Korpiluomi ym., 2011, s. 10)

Sosiaaliturvan eri muodot jakautuvat rahallisiin toimeentuloturvaetuksiin sekä sosiaali- ja terveyspalveluihin (Havakka ym., 2017, s.11). Sosiaalivakuutus on yksi sosiaalisten riskien ja sosiaaliturvan hallintamuodoista. Vakuuttamisen lisäksi hyvinvointipalvelut ja avustukset vastaavat sosiaalisiin riskeihin. Nämä toimivat osittain myös limittäin. Ihmisen vanhetessa, eläkejärjestelmä vastaa taloudellisesta tilanteesta. Terveystilan mahdollinen heikkeneminen tuo puolestaan terveydellisen riskin, jolloin tarvitaan lisäksi hoivapalveluita. (Havakka ym., 2017, s.24)

Yrittäjien sosiaaliturva kuuluu sosiaalivakuuttamiseen. YEL-vakuutus on lakisääteinen eläkevakuutus, joka turvaa eläkkeen lisäksi yrittäjän oman sosiaaliturvan. YEL-vakuutus antaa turvaa yrittäjän tulojen mahdollisen vähenemisen tai menetyksen varalta. Yrittäjien sosiaaliturvan taso riippuu YEL-työtulon suuruudesta, joten työtulo on yrittäjän sosiaaliturvan perusta. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo, n.d.) Yrittäjällä on mahdollisuus Kelan päivärahoihin sairauspäivärahan, kuntoutusrahan, vanhempainpäivärahan tai työttömyysetuuksien muodossa. YEL- työtulo määrittelee karttuvan eläkkeen lisäksi myös näiden tukien ja etuuksien korvausmäärän. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, n.d.)

Yrittäjä voi lisätä omaa sosiaaliturvaansa myös muilla vapaaehtoisilla vakuutuksilla. Työtapaturman tai ammattitaudin varalta vakuuttaminen ei ole lakisääteistä, mutta vapaaehtoisena vakuutuksen voi ottaa. Yrittäjän vapaaehtoinen tapaturmavakuutus edellyttää voimassaolevaa YEL-vakuutusta. Vakuutukseen voidaan liittää myös vapaa-ajan vakuutus. (Holopainen, 2022, s. 196) Vapaaehtoisien vakuutuksien, kuten tapaturmavakuutuksen ansiomenetykskorvauksen, suuruus määräytyy tapaturmahetkellä voimassa olevan YEL-työtulon perusteella (If Vahinkovakuutus, n.d.)

Ansiosidonnaisia päivärahoja yrittäjällä on mahdollista saada ollessaan Yrittäjäkassan jäsen. Liittyäkseen kassaan, yrittäjän tulee olla työttömyysturvalain tarkoittama yrittäjä ja alle 68-vuotias. Lisäksi työtulon tulee olla vähintään ansiosidonnaisen työttömyysturvan alarajalla. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan saadakseen, yrittäjän on oltava 15 ollut kuukauden ajan kassan jäsen ja täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon. Vuonna 2023 yrittäjän työssäoloehto kerryttävän eläkevakuutuksen vuosityötulon on oltava vähintään 14 088 euroa. (Yrittäjäkassa, n.d.)

2.6 Vastuullisuus ja kestävä kehitys eläkevakuutusallalla

Vakuutustoiminnassa vastuun jakaminen on toiminnan ydin. Vakuutusyhtiön tehtävänä on kantaa riskejä ja tarjota tapoja suojautua niiltä. Suomessa vakuutustoiminta lakisääteisissä vakuutuksissa toteuttaa yhteiskunnallista tehtävää. Vakuutusallalla huolehditaan riskiturvan lisäksi ihmisten hyvinvoinnista, joten tämän vuoksi vastuullisuus on tärkeä huomioida tarkasti. Vakuuttaminen on osa sosiaaliturvaa ja sillä on välitön vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Eläkeyhtiöiden vastuullisuus näkyy esimerkiksi eläkkeiden maksamisen turvaamisena. Vastuullisuus on eläkevakuutusten osalta laaja-alaista ja pitkään vaikuttavaa. Eläkevakuutuksia maksetaan pitkään, jopa vuosikymmenien ajan. Vastuullisuus on vakuutusallalla vaikeammin havaittavissa kuin esimerkiksi kaupan alalla, jossa tuotteiden alkuperä on havaittavissa heti. Laki määrittää vakuutustoimintaa hyvin tarkasti ja toiminta on jatkuvan tarkkailun alaista. Vakuutusallalla lupa toimintaan myönnetään ainoastaan niille yrityksille, joiden katsotaan pystyvän noudattavan vastuullista liiketoimintaa. Alalla on monia määriteltyjä käytäntöjä. Vähimmäisvaatimuksena vakuutustoiminnassa on lainsäädännön noudattaminen. Seuraavaksi vaatimuksina ovat yhtiön periaatteiden mukainen vastuullisuus sekä sidosryhmien huomioiminen. Äärimmilleen vietynä vastuullisuus näkyy kilpailukeinona. (Järvinen, 2004, ss.89–93)

Vakuutusallalla vastuullisuus näkyy vahvasti myös ympäristö- ja ilmatoriskien yhteydessä. Lisäksi rahanpesun estäminen ja tasavertainen kohtelu koskettavat vakuutusallaa läheisesti. Vastuullisuuden puuttuminen aiheuttaa yritykselle suuria riskejä. Vastuulliselle vakuuttamiselle on luotu YK:ssa periaatteet YK:n vastuullisuusperiaatteiden pohjalta. Näiden periaatteiden mukaisesti yritysten tulee muun muassa sitoutua vakuutustoiminnassaan vastuullisuustekijöihin ja keksiä ratkaisuja vastuullisuusasioiden kehittämiseksi. Yrityksien

tulee pyrkiä myös tekemään vastuullisuutta tunnetuksi sekä hallitsemaan riskejä. (Rantala & Kivisaari, 2020, ss. 59–60)

S-pankin vuonna 2020 teettämässä ilmastonmuutokseen ja sijoittamiseen liittyvässä selvityksessä tuli ilmi, että suomalaisista jopa 80 prosenttia on huolissaan ilmastonmuutoksesta. Finanssiala nimettiin kolmanneksi suurimmaksi vastuunkantajaksi. Suuret valtiot ja kansainväliset organisaatiot olivat ensimmäisillä sijoilla. (Riipinen, 2020). Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että ihmisillä on suuria odotuksia finanssialan yrityksiä kohtaan ja siten paine eläkelaitoksien sijoitustoiminnalle on suuri.

Vakuutusyhtiöt yrittävät sijoituksilla tehdä ennakoiteja tulevaisuutta varten. Katastrofien osalta ennustaminen on kuitenkin hyvin vaikeaa ja maksujen kerääminen jälkikäteen ei ole helppoa. Isoja menetyksiä joudutaan paikkaamaan valtion tuella ja yhteisvastuullisella toiminnalla. Sijoitustoiminnan eettiset periaatteet ovat tärkeä osa yrityksen taloudellista vastuuta. Vakuutusyhtiöiden toiminta ei kuormita juurikaan luonnonvaroja ja ympäristövastuu on vakuutuslalla helppo toteuttaa. Vakuutusalan ympäristövastuuta ovat rakentamisen vastuullisuus ja asiakkaiden ympäristövastuun huomioiminen. Sosiaalisella vastuulla on suuri rooli vakuutuslalla, ja siitä vastaavat monet lakisäteiset vakuutukset. (Järvinen, 2004, ss.92–95). Vakuutusalan sosiaaliseen vastuuseen kuuluu myös tasa-arvon huomioiminen. Vakuutusyhtiöt eivät saa laittaa asiakkaitaan eriarvoiseen asemaan iän, uskonnon tai esimerkiksi etnisyyden perusteella. (Järvinen, 2004, s.97) Sijoitustoiminnan näkökulmasta eläkeyhtiöt ovat suuressa roolissa taloudellisen vastuun kantamisessa isoilla sijoitustoimillaan. Eläkeyhtiön valintaa voidaan pitää siten vastuullisuustekona. Vastuullisesti sijoittavan eläkeyhtiön kannattaminen edesauttaa heidän vastuullisten tekojen toteuttamista jatkossakin. Suomessa eläkevakuutusyhtiöt ovat olleet hyvin vastuullisia sijoittajia ja saaneet tunnustusta kansainvälisestikin (Rantala & Kivisaari, 2020, ss. 62–63)

Vastuullinen eläkeyhtiö seuraa tarkasti sijoituskohteiden toimintaa. Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma (Työeläkevakuutusyhtiö Varma, 2022) kirjoitti uutisessaan, että on valmistautunut poissulkemaan fossiilista energiaa rahoittavia välittäjiä eli pankkeja. Varma seuraa tarkemmin pankkien rahoitusta kivihiltä, öljyä ja kaasua hyödyntävien yhtiöiden osalta. Tavoitteena heillä on, että pankit eivät myöntäisi lainaa näille yhtiöille. Varma vaatii näin vastuullisuutta kumppaneilta, joilta ostaa palveluita.

Vakuutusalan vastuullisuuteen kuuluu ilmastonmuutokseen liittyvän informaation levittäminen sekä riskien esiin tuominen. Lisäksi asiakkaiden ohjaaminen vastuullisempaan toimintaan liiketoiminnassa sekä henkilökohtaisessa elämässä. (Rantala & Kivisaari, 2020, ss. 60–62)

Työeläkejärjestelmä toimii yhteisvastuullisesti. Työssäkäyvät maksavat eläkevakuutusmaksuja ja näillä rahoitetaan eläkkeiden maksua. Kun he itse jäävät eläkkeelle, heille maksetaan eläkettä. Tulevaisuudessa eläkejärjestelmä on murroksessa vanhusväestön määrän kasvaessa suhteessa työikäisiin. Muutoksia eläkejärjestelmien suhteen toteutetaan ennakkoidusti ja hitaasti. Nuoremmissa sukupolvissa kaikki eivät ole halukkaita kustantamaan vanhemman väestön suuria eläkemenoja ja tämä on aiheuttanut sukupolville vastakkainasettelua. (Järvinen, 2004, ss. 102–103). Yritysvastuuseen kuuluu edistää työllistymistä ja tarjota työtä myös vaikeammin työllistyville hakijoille (Harmaala & Jallinoja, 2012, s.20). Työllistämisen lisäksi työssäjaksaminen ja työhyvinvoinnin kehittäminen on myös eläkeyhtiöiden tehtävänä (Järvinen, 2004, ss.95–96).

Sosiaalinen vastuu korostuu työeläkeyhtiössä henkilöstön ja asiakkaiden huomioimisessa. Eläkeyhtiön vastuulla on oikean ja ajantasaisen eläkevakuuttamisen ohjeistaminen asiakkaille tarvittaessa. Yrittäjän työtulon määrittely on paljon yrittäjän tietouden varassa ja heidän osaltaan tiedon saaminen ja oikeellisuus on erityisen tärkeää.

Eläkeyhtiön vastuullisuuteen kuuluu eläkkeiden maksamisen lisäksi myös yrittäjien sosiaaliturvaan vaikuttavat tekijät. Eläkeyhtiön näkökulmasta tämä tarkoittaa YEL-vakuutukseen kuuluvan työtulon oikeellisuutta ja asiakkaan tietoisuutta vakuutuksen sisällöstä. Realistisella työtulolla taataan yrittäjien sosiaaliturva. Työtulon tarkastaminen on sosiaalista vastuuta. Yrittäjän maksaessa minimiä, hän saa kansaneläkkeen. Kansaneläkkeestä osan kustantaa muut veronmaksajat, joten yrittäjän eläkkeen maksaa lopulta joku muu kuin hän itse. Hyvinvointivaltiossa kaikkien toimeentulosta halutaan huolehtia, mutta työntekijöiden näkökulmasta on väärin, että jotkut yrittäjät maksavat minimiä väärillä perusteilla ja lopulta eläkkeen maksajana toimivat työntekijät verotuksen kautta. (Lassila. Helsingin Sanomat, 2017)

Moraalifilosofi Smith painottaa (Smith, 1759) Moraalituntojen teoriassaan ihmisen toiminnan perustuvan erityisesti muiden hyväksyntään sekä lisäksi omaan etuun ja

myötätuntoon. Lisäksi teorian mukaisesti hyväksymme yhteiskuntaa hyödyttäviä tekoja. Yrittäjävakuutuksessa omaa etua tavoitellaan pienillä vakuutusmaksuilla, mutta myötätunto ja muiden ihmisten hyväksyntä ei näy työtulon määrittelyssä, sillä eläkkeiden rahoituksesta iso osa tapahtuu veromaksujen kautta. Tämä ei hyödytä yhteiskuntaa vaan päinvastoin on sille haitaksi.

Eläkevakuutusyhtiöiden toiminnassa kestävä kehitys on tärkeä osa yritystoimintaa. Kestävän kehityksen mukaisen toiminnan edellytys on, että toimintaa pohditaan tulevien sukupolvien näkökulmasta (Harmaala & Jallinoja, 2012, s.18). Eläkeyhtiöiden tärkein tavoite on taata ihmisille eläke ja kaikki toiminta yhtiöissä tähtää tähän tavoitteeseen. Eläkkeiden takaaminen on suunnitelmallista toimintaa, jossa tavoitteet määritellään pitkälle tulevaisuuteen. Muutoksia ei voida tehdä nopealla aikataululla, joten eläkeyhtiössä on oltava jatkuvasti kestävää toimintaa.

Kaiken liiketoiminnan perusedellytyksenä on tulevaisuudessa toimia kestävästi ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavasti (Hiltunen, 2017, s.50). Eläkeyhtiöiden toiminta ei tuota materiaa, mutta toimintatavoilla voidaan kuitenkin vaikuttaa yrityksen kestävään kehitykseen. Eläkeyhtiöissä asiakkaat asioivat hyvin paljon sähköisesti, eikä postia enää tarvitse lähettää usein. Paperin kulutus on vähentynyt paljon ja sillä tavalla on saatu huomioitua ympäristövaikutuksia. Työeläkeotteita ei esimerkiksi lähetetä postitse enää jokainen vuosi, vaan halutessaan otteen voi tarkistaa sähköisestä palvelusta (Työeläke, 2022).

Eläkeyhtiöissä työskentely on toimistotyötä, jota pystyy toteuttamaan hyvin myös etänä. Työmatkoissa säästetyt kulut ovat huomattavat, kun päivittäin ei tarvitse kulkea työmatkaa. Etätöyssä on kuitenkin tärkeä huolehtia työntekijöiden sosiaalisesta vastuusta ja välillä tavata työkavereita.

Eläkeyhtiöiden toimistojen kulutustapojen lisäksi sijoittamisella on suuri merkitys kestäväen kehityksen näkökulmasta. Kulutuksen kasvu ja resurssien väheneminen on yksi tärkeä megatrendi ja resurssien väheneminen saattaa tulevaisuudessa vaikuttaa talouden kehitykseen (Hiltunen, 2017, ss. 43–45). Eläkeyhtiöiden toiminnassa on tärkeä rooli sijoittamisella ehkäistä resurssien vähenemistä. Tarkasti harkituilla sijoituksilla tuetaan toimintaa, joka esimerkiksi suosii uusiutuvia luonnonvaroja.

Eläkeyhtiöiden yhtenä perustoimintana on ammatillinen kuntoutus. Työkyvyn heikentyessä työkykyä pyritään saamaan erilaisien kuntoutumistoimien avulla entiselleen tai työtä muokataan työkykyyn sopivammaksi. Ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena on saada pidettyä ihmisiä työelämässä mahdollisimman pitkään ja ehkäistä työkyvyttömyyseläke. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, n.d.) Työeläkeyhtiöiden ammatillinen kuntoutus on toimintana hyvin kestävä kehityksen mukaista, sillä jokainen työkyvyttömyyseläkkeelle joutuva ihminen on yhteiskunnalle iso menetys. Ammatillisen kuntoutuksen avulla ihmisiä saadaan takaisin työelämään.

Työeläkeyhtiöissä heidän sisäisillä toimintatavoilla on myös vaikutusta kestäväan kehitykseen. Eläkeyhtiöiden näyttämällä esimerkillä saadaan muutettua toimintatapoja mahdollisesti myös muilla sektoreilla. Yksi tärkeä toimintatapa on monimuotoisuuden hyväksyminen työyhteisössä, jolla saadaan vaikutettua sosiaaliseen kestäväan kehitykseen.

Ilmarisen henkilöstöjohtaja Sami Ärilän, (Ärilä, 2022) mukaan monimuotoisuudella tarkoitetaan sekä näkyviä, että näkymättömiä asioita. Näkyviä asioita ovat esimerkiksi sukupuoli tai kansallisuus. Näkymättömiä ovat puolestaan vakaumukset, sairaudet tai poliittiset mielipiteet. Monimuotoisuutta on kaikkialla, mutta sitä ei ole aina helppo huomata. Erilaisuuden on sanottu olevan yritykselle kilpailukeino ja menestyneen toiminnan edellytys. Monimuotoisuuden lisäämiselle on haasteena opittu toimintamalli, jota on vaikea muuttaa. Luottamus työyhteisössä sekä oikeanlainen asenne yhdessä, voivat lisätä turvallisuudentunnetta sekä avoimuutta ja tämä puolestaan lisää monimuotoisuutta.

Monimuotoisuutta on lisätty eläkeyhtiöissä esimerkiksi anonyymeillä rekrytoinneilla, joissa hakijan ei tarvitse paljastaa itsestään kaikkea. Tällä tavoin hakija voi jättää esimerkiksi ikänsä kertomatta ja tulla valituksi kokemuksen perusteella. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, n.d.)

3 YEL- vakuutuksen työtulo

3.1 Työtulon määräytyminen ja merkitys

YEL-vakuutus on pakollinen vakuutusehtojen täytyttyä ja YEL-vakuuttaminen perustuu työtuloon. Työtulo ei tarkoita taloudellista tulosta, eikä työtulo perustu suoraan liikevaihtoon tai ansiotuloon. Eläketurvakeskus on määritellyt minimisuositukset alakohtaisesti. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Työtulo määritellään Eläketurvakeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti ja työtulon tulee olla vahvistettu eli eläkelaitoksen hyväksymä. Työtulo on yrittäjän työpanoksen arvo, joka vastaa palkkaa, mikä maksettaisiin hänen vastaava työtä tekevälle sijaiselle, jolla on sama ammattitaito. Työtulo ei saa pääsääntöisesti olla alempi kuin korkein alaisen palkka. (Holopainen, 2022 s. 185)

Yrittäjän eläkelain uudistuessa 1.1.2023, YEL-työtulon määrittelyyn tuli mukaan uusia toimintatapoja. Uudistunut laki velvoittaa myös, että yrittäjien työtuloja tullaan jatkossa myös tarkistamaan kolmen vuoden välein. Työtulon arvioinnissa on tehtävä kokonaisarvio, johon vaikuttaa muun muassa yrittäjän työpanoksen määrä, mediaanipalkka, yrittäjätoiminnan laajuus, yrittäjän ammattitaito, sekä muut yrittäjän työpanoksen arvoon vaikuttavat tekijät. Työtulon arvioinnissa käytetään mukana laskuria, jolla saadaan työtulosuositus. Laskuri on käytössä kaikissa eläkeyhtiöissä. (Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Veritas, 2022). YEL- työtulon arvioinnissa oleva laskuri antaa jokaiselle toimialalle suosituksen liikevaihdon mukaisesti. Suosituksessa ilmoitetaan myös liikkumavara, joka on 30 %. Työtulon tulisi olla kyseisellä toimialalla tämän liikkumavaran sisällä. Laskurin lisäksi yrittäjän antamat lisätiedot vaikuttavat lopulliseen työtulopäätökseen. (Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Veritas, n.d.).

Yrittäjän eläketurva perustuu vahvistettuun työtuloon. Vanhuuseläkkeen lisäksi osaaikaeläke, työkyvyttömyyseläke ja yrittäjän omaisten perhe-eläkkeen suuruus määräytyvät työtulon perusteella. YEL-vakuutuksella on muitakin merkityksiä kuin ainoastaan eläkkeen turvaaminen sillä työtulo on ollut perusteena vuodesta 2004 alkaen myös yrittäjän

muuhunkin sosiaaliturvaan. YEL-työtulon perusteella lasketaan työttömyyskorvaus, sairauspäiväraha sekä vanhempainpäiväraha. (Eläketurvakeskus, n.d.)

YEL-vakuutukselle on asetettu yläraja, joka on 194 750 euroa vuonna 2023 (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, n.d.). Työtuloa voi nostaa tätä korkeammaksi, vaikka todellinen työpanos olisikin isompi. Vapaaehtoisen lisäeläkkeen avulla yrittäjä voi lisätä eläketurvaansa. Lisäeläkkeeseen liittyy myös usein henkivakuutus. (Holopainen, 2022, s. 186)

Työtulon tulee olla aina vahvistettu, mutta sen ei pidä pysyä samana, mikäli yritystoiminnassa tapahtuu muutoksia. Yrittäjän vastuulla on tarkkailla oman työtulon realistisuutta ja ilmoittaa muutoksesta eläkeyhtiöön ajallaan. Työtuloa ei voi muuttaa koskaan takautuvasti, vaan aikaisintaan ilmoituspäivästä alkaen. Työtulon muutokseen tulee olla aina syy ja eläkeyhtiö antaa päätöksen, kun muutospyyntö on käsitelty. YEL-työtuloon tulee automaattisesti vuosittain palkkakerrointarkistus, joka on määritelty laissa. (Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma, n.d.) Tulevaisuudessa YEL-lakimuutoksen myötä yrittäjien työtulojen oikeellisuutta tarkistetaan säännöllisesti (Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Veritas, 2022, n.d.).

Työtulon muuttaminen ei aina ole yrittäjälle helppoa. Oma työpanosta on toisinaan vaikea ennustaa ja erityisesti kausiluonteisissa töissä yrittäjän työpanos voi vaihdella suuresti. Hankaluutta lisää vielä sääntö, että työtuloa ei voi muuttaa takautuvasti. Yrittäjän tulee arvioida hyvin ajoissa työpanokseen vaikuttavat muutokset. Äkillinen sairastuminen voi kuitenkin yllättäen vaikuttaa työpanoksen määrään. Pitkän sairausloman vuoksi YEL-vakuutuksen voi myös keskeyttää (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, n.d.).

3.2 YEL-maksut

YEL-vakuutusmaksun taso on määritelty keskimääräisen TyEL-maksun perusteella (Eläketurvakeskus, n.d.). Vuonna 2023 YEL-vakuutusmaksu on 18–52-vuotiailta ja yli 62-vuotiailta 24,10 % työtulon suuruudesta. 53–62-vuotiaiden prosentuaalinen maksu on 25,60 %. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022). YEL-vakuutuksen maksut perustuvat vahvistettuun työtuloon. Aloittava yrittäjä on oikeutettu aloittavan yrittäjän alennukseen. YEL:n piiriin ensimmäistä kertaa tuleva yrittäjä saa 48 ensimmäiseltä tukikuukaudelta 22 prosentin

alennuksen vakuutusmaksuista. Alennuksen voi saada korkeintaan kahteen jaksoon, mikäli yrittäjän YEL-vakuutus päättyy ennen alennusoikeuden päättymistä ja yrittäjä jatkaa toimintaansa myöhemmin. (Holopainen, 2022, s. 185)

Yrittäjän työtulon ja syntymävuoden lisäksi vakuutusmaksuihin vaikuttaa eräkuukaudet, jolloin maksut maksetaan. Maksuihin voi tulla korkohyvitystä- tai veloitusta. Tammikuussa kerralla maksetut maksut ovat edullisin tapa maksaa maksut, sillä silloin kertyy eniten korkohyvitystä. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, n.d.) YEL-vakuutusmaksu voidaan maksaa kerran vuodessa tai se voidaan jaksottaa 4, 6 tai 12 erään. Maksuista vähintään puolet tulee erääntyä ennen elokuuta. (Holopainen, 2022, s. 186)

YEL-maksut ovat kokonaisuudessaan verovähennyskelpoisia. Maksut voidaan vähentää joko henkilökohtaisessa veroilmoituksessa, elinkeinotoiminnan veroilmoituksessa tai puolison veroilmoituksessa. Vapaehtoista YEL-vakuutusta ei voi vähentää elinkeinotoiminnan veroilmoituksessa. (Verohallinto, 21.2.2022)

YEL-vakuutusmaksut kerryttävät yrittäjän eläkettä jokaisen vuoden ansioista iän mukaisen prosentin mukaisesti. 53–62-vuotiaat kerryttävät 1,7 % eläkettä vuosiansioistaan. 18–52-vuotiaat ja yli 63 vuotta täyttäneet kerryttävät eläkettä 1,5 %. Eläkkeen kertyminen loppuu ylimmänvanhuuseläkeiän täyttymiseen. (Holopainen, 2022, s. 187) Alimman eläkeiän ylittäneet yrittäjät saavat eläkkeen kertymiseen lisäksi lykkäyskorotusta. Lykkäyskorotus on 0,4 % jokaiselta kuukaudesta, jolla lykätään eläkkeelle jäämistä. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, n.d.) Keskimääräinen YEL-vanhuuseläkkeellä olevan työeläke vuonna 2020 oli 1 640 euroa kuukaudessa. (Holopainen, 2022, s. 187)

3.3 Joustot

Yrityksen taloudellisen tilanteen muuttuessa, YEL-maksuihin on voi saada joustoa. Joustossa vahvistettua työtuloa ei muuteta pysyvästi vaan jouston avulla voi joko nostaa tai laskea vakuutusmaksua tilapäisesti. Jousto ei vaikuta muuhun sosiaaliturvaan, vaan nämä perustuvat aina vahvistettuun työtuloon. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, n.d.)

Jousto vaikuttaa eläkkeen kertymiseen joko laskevasti tai korottavasti. YEL maksua voi nostaa ylöspäin vuosittain ja tämän avulla eläkettä kertyy enemmän. Jousto koskee koko vuotta. YEL-maksua voi joustaa ylöspäin 10–100 %. YEL-maksua voi myös joustaa alaspäin enintään kolme kertaa seitsemän vuoden aikana ja suuruus on 10–20 %. Joustamalla alaspäin eläkkeen kertyminen on pienempää kyseiseltä vuodelta. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, n.d.)

Joustoja voi hakea omalta työeläkeyhtiöltä ja se myönnetään, mikäli jouston kriteerit täyttyvät. Joustoja hakiessa vakuutuksen on oltava ollut koko kalenterivuoden samassa yhtiössä. Erääntyneitä YEL-maksuja ei saa olla, eikä yrittäjä saa saada aloittavan yrittäjän alennusta. Joustoja hakiessa ei saa myöskään olla eläkkeen saaja. Jousto voi myös purkautua, mikäli vakuutukseen tulee muutoksia kalenterivuoden aikana. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, n.d.)

3.4 Valvonta

Työntekijöiden ja yrittäjien vakuuttaminen on lakisääteistä ja vakuuttamisvelvollisuutta valvotaan. Eläketurvakeskus valvoo yksityisen sektorin työnantajien ja yrittäjien vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista (Eläketurvakeskus, n.d). Kevan vakuutettujen valvonnasta vastaa valtiovarainministeriö, finanssivalvonta ja valtiotalouden tarkastusvirasto (Keva, 2022).

Vuonna 2020 Eläketurvakeskus on panostanut erityisesti YEL-vakuutuksien valvontaan ja valvontaa tehtiin poikkeuksellisesti kahden verovuoden osalta, eli vuosien 2018 ja 2019. Valvottujen yrittäjien määrää myös lisättiin ja tämän nosti uusien YEL-vakuutuksien määrää, sillä useampi YEL-vakuutettu sai kehotuksen tai jopa pakkovakuutettiin. (Eläketurvakeskus, 2021)

Myös vuonna 2021 Eläketurvakeskus valvoi tarkemmin YEL-vakuuttamista, yhteensä 4 000 yrittäjän osalta. Eläketurvakeskus valvoo myös laskutuspalveluyritysten palveluja käyttäviä yrittäjiä, joita on yhteensä jopa 40 000. Valvonnassa löytyi noin 3 000 yrittäjää, joilla ei ole YEL-vakuutusta laskutuspalvelun kautta. Monille laskutuspalveluita käyttävällä vakuutusvelvollisuus tulee yllätyksenä, sillä he eivät miellä itseään yrittäjäksi, vaikka monet

tekevät työtä työeläkelaiissa määriteltynä yrittäjinä. Valvonta on vielä aluillaan ja haasteena on, että yrittäjät saavat ansioita useistakin laskutuspalveluyrityksistä. Toisinaan myös työ on tehty työsuhteessa ja tämä aiheuttaa epäselvyyttä. (Eläketurvakeskus, 2022)

Laskutuspalveluita käyttävät kevytyrittäjät luulevat toisinaan, että laskutuspalveluyritys hoitaa kaikki velvoitteet heidän puolestaan, eivätkä he ole ymmärtäneet ottaa YEL-vakuutusta. Kevytyrittäjien valvonnassa on tullut ilmi myös tapauksia, joissa yrittäjä on kuvitellut työskentelevänsä työsuhteessa, ja tämän vuoksi YEL-vakuutus on jäänyt ottamatta. Usein kielimuuri tai kulttuurierot ovat näissä tapauksissa taustalla. (Työeläkelakipalvelu, 2023)

Eläkelaitoksien toiminta on myös valvonnan alaista. Yksityisen puolen eläkelaitoksia valvoo Finanssivalvonta ja julkisen puolen valvonnasta vastaa valtiovarainministeriö.

(Eläketurvakeskus, n.d.) Valvonta koskee hyvää vakuuttamistapaa sekä vakuutustoimintaa koskevan lainsäädännön noudattamista. Vakuuttamisvelvollisuuden valvonnalla halutaan turvata työntekijöiden eläkkeen saaminen sekä ehkäistä esimerkiksi harmaata taloutta. (Finanssivalvonta, 2021)

Finanssivalvonta valvoo myös vakavaraisuutta koko vakuutussektorilla. Eläkeyhtiöiden kohdalla valvonnan tavoitteena on myös valvoa, että eläkeyhtiöllä on taloudelliset edellytykset eläkkeiden maksamiseen. (Finanssivalvonta, n.d.)

Vuonna 2021 tammikuussa Finanssivalvonnan teema-arviossa tarkasteltiin eläkelaitosten toimintaa työtulojen vahvistamisessa. Aloittavien yrittäjien työtulojen suunta on aleneva. Yrittäjän sosiaaliturvan heikkenemisen lisäksi valtion maksaman eläkeosuus lisääntyy. Eläkelaitoksen käsittelijöiden toiminta ja asiakkaille annetut materiaalit vaikuttivat arviossa olevan asianmukaiset, mutta käytännön toimet eivät silti vaikuta vastaavan ohjeistuksia. Yrittäjän työtulon arvioinnin pitäisi olla kokonaisvaltaisen harkinnan tulos. Tapauskohtainen harkinta tuntui puuttuvan eläkeyhtiöiden työtulopäätöksissä ja työtulo oli usein yrittäjän hakemuksen mukainen. (Finanssivalvonta, 2021) Finanssivalvonta pyysi eläkevakuutusyhtiöiltä kommentteja ja toimenpidesuunnitelman alivakuuttamisen korjaamiseksi (Hiilamo, 2021).

3.5 Alivakuuttaminen

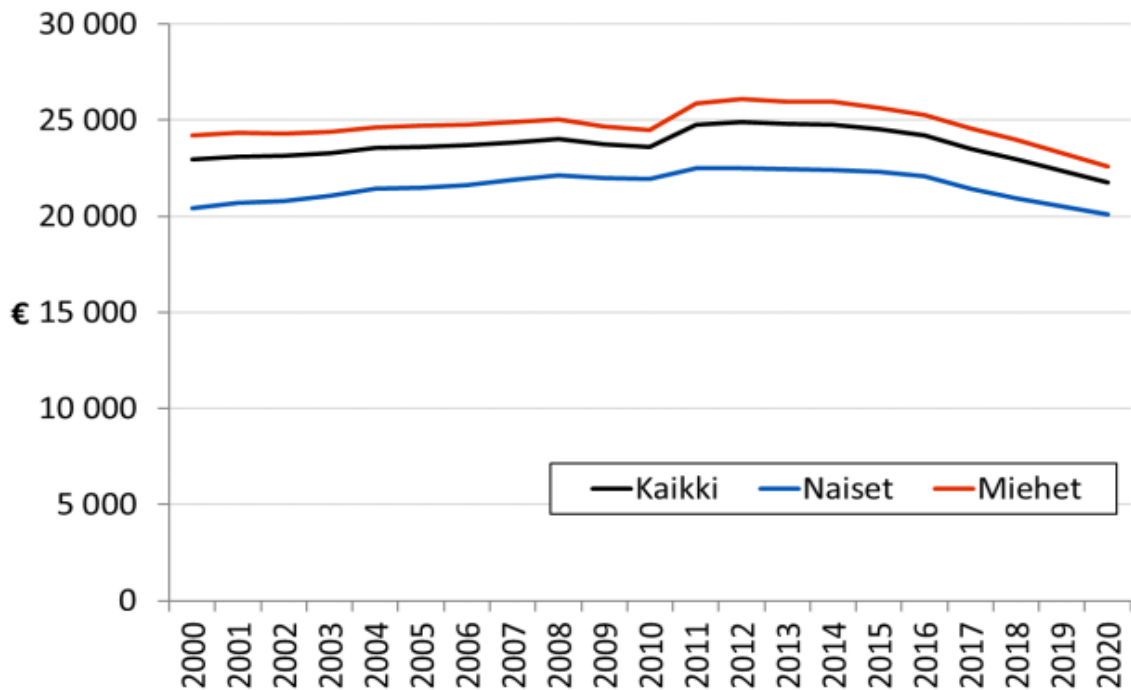
Yrittäjien vahvistetut työtulot ovat keskimäärin vain noin 70 % verotuksen perusteena olevasta ansiosta. Työtulot ovat myös noin kolmanneksen keskipalkkoja alempia. Vuonna 2021 yrittäjien keskimääräinen vahvistettu työtulo oli Suomessa 21 600 euroa (Eläketurvakeskus, n.d.). Vuonna 2020 keskimääräinen vahvistetut työtulo oli 21 759 euroa (Holopainen, 2022, s. 187). Jo vuoden aikana voi havaita työtulon suuruuden hieman laskeneen.

Alivakuuttamisesta puhutaan, kun yrittäjän oikeat vuositulot ovat yli 10 % ja vähintään 2 400 euroa suuremmat kuin ilmoitetut YEL- työtulot. Ylivakuuttamisessa nämä luvut ovat saman verran pienemmät. (Nivalainen & Tenhunen, 2020, s.40)

Vuonna 2017 jopa joka neljännellä yrittäjällä YEL-työtulo on jäänyt alle 12 600 euron. Neljänneksellä yrittäjistä myös YEL-työtulo on vain vajaa 50 % oikeasti toteutuneista tuloista. Alivakuuttamisen lisäksi työtuloissa tapahtuu myös ylivakuuttamista. Kolmanneksella yrittäjistä on havaittu YEL-työtulon olevan suurempi kuin toteutuneet tulot. Yrittäjien työtulot vaikuttavatkin olevan keskiarvollisesti aivan kunnossa, kun tämä ylivakuuttavien joukko tasaa alivakuuttamista. (Nivalainen & Tenhunen, 2020, ss. 4–6) Ylivakuuttamista ei kuitenkaan pidetä ongelmana, sillä siitä ei kerry vahinkoa yrittäjälle itselleen, eikä muille maksaville tahoille.

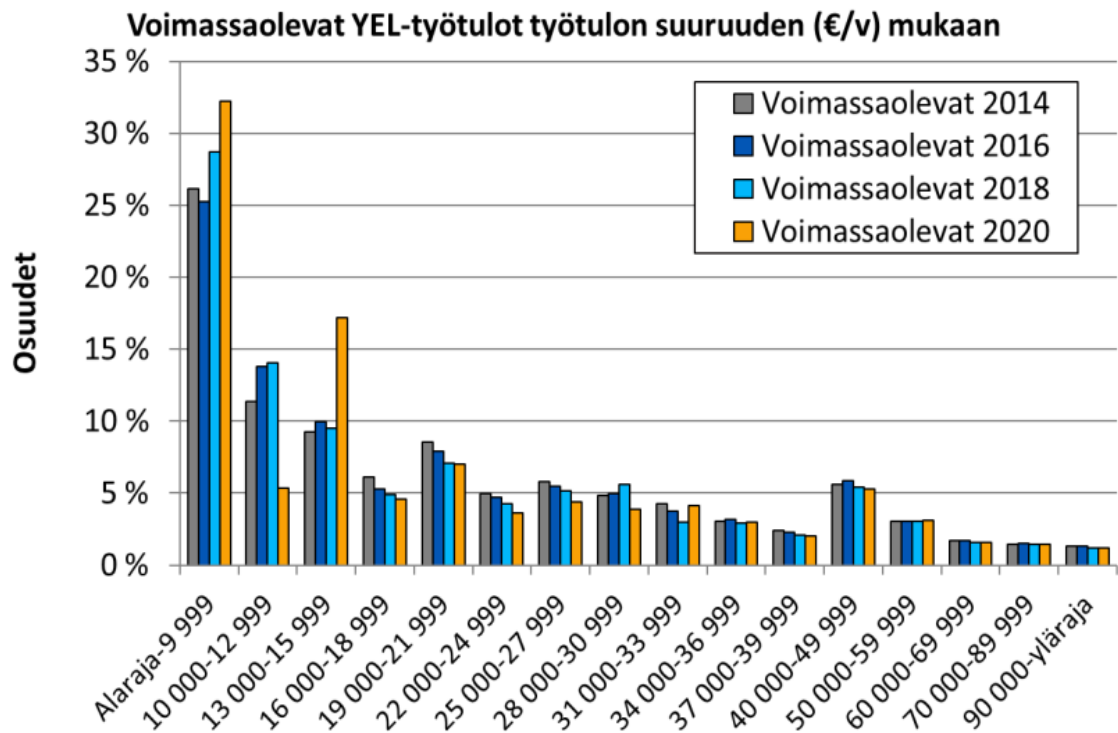
Taulukko 4. Voimassaolevien YEL-vakuutusten työtulojen keskiarvo vuosina 2000-2020, vuoden 2020 palkkakertoimessa (Eläketurvakeskus, 2021).

Yrittäjien työtuloissa ei ole tapahtunut vuosiin merkittäviä muutoksia. Eläketurvakeskuksen laatiman (Eläketurvakeskus, 2021) kuvion perusteella työtulojen muuttumattomuus näkyy selkeästi.

Sosiaali- ja terveysministeriön johtajan Hannu Ijäksen (Muhonen, 2020) mukaan tilastot kertovat alivakuuttamisen kasvavan. TyEL- vakuutettujen palkkasummat kasvavat vuosittain mutta samaan aikaan YEL-työtulot laskevat.

Taulukko 5. Voimassaolevien YEL-vakuutusten työtulojen jakauma työtulon mukaan. (Eläketurvakeskus, 2021.)

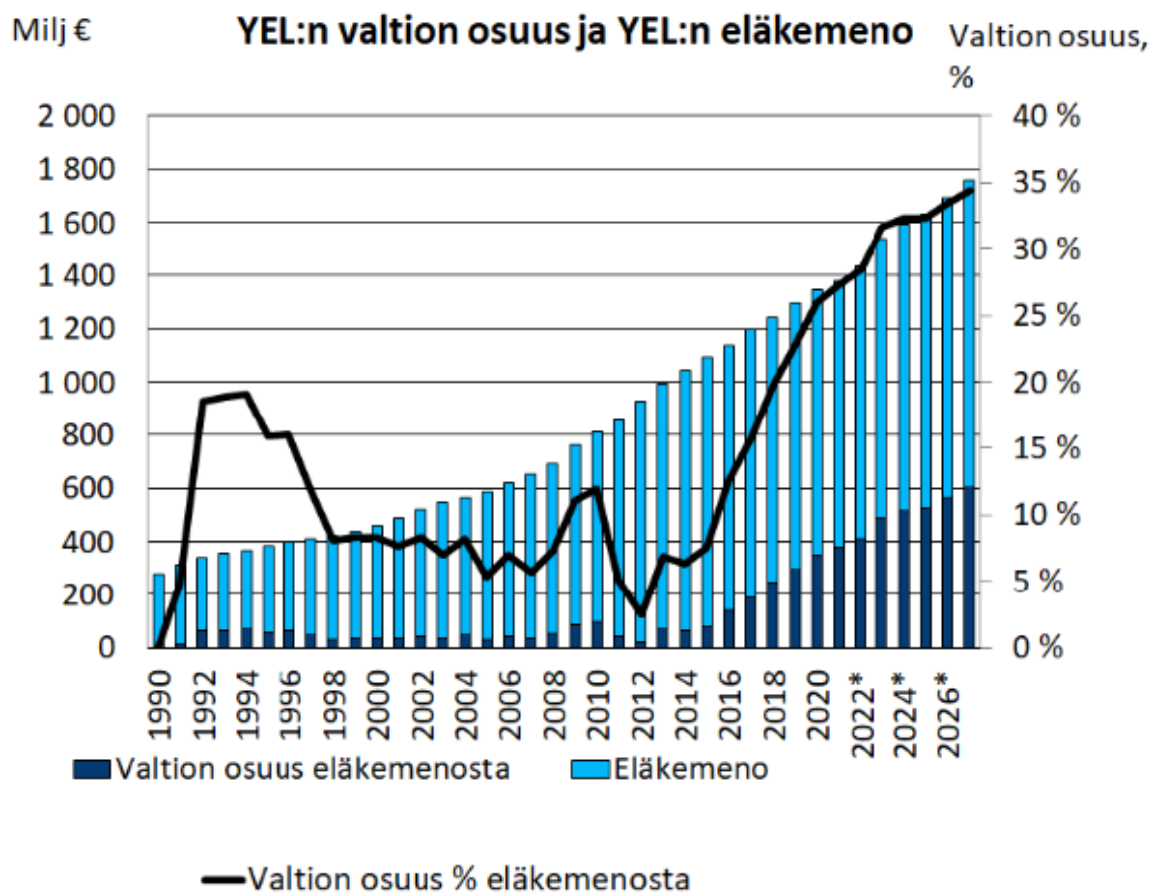
Yrittäjien työtulot ovat Eläketurvakeskuksen kuvion (Eläketurvakeskus, 2021) mukaisesti vuosien ajan painottuneet minimityötulon läheisyyteen ja YEL-vakuutettujen määrä laskee suhteessa työtuloihin.

Yrittäjien eläkkeet toimivat jakojärjestelmänä, eli eläkkeet maksetaan kyseisen vuoden eläkemaksuilla. Yleistyvän alivakuuttamisen myötä nämä maksut eivät riitä vaan valtio maksaa lain mukaisesti puuttuvan osan. Tällä hetkellä valtio maksaa noin kolmanneksen eläkemenosta. Yleistyvän alivakuuttamisen myötä veronmaksajat joutuvat maksamaan yhä enemmän puuttuvien maksujen vuoksi. Yrittäjien pienien eläkkeiden vuoksi takuu- ja kansaneläkkeiden määrä voi kasvaa tulevaisuudessa. Näiden lisäksi asumis- ja toimeentulotukia joudutaan maksamaan veronmaksajien avulla. (Muhonen, 2020)

Valtio on osallistunut YEL-eläkkeiden osittaiseen maksamiseen vuodesta 1979 lähtien, poissulkien vuosi 1990, jolloin YEL-maksujen rahat riittivät (Eläketurvakeskus, n.d.). Valtion budjetista siirrettiin vuonna 2022 yrittäjien työeläkkeiden maksuun noin 400 miljoonaa

euroa ja tämän summan on arveltu vielä kasvavan tulevaisuudessa. Yrittäjäeläkkeitä tarkoituksella minimillä maksavien olisi tärkeää tunnistaa, että samalla he lisäävät toiminnallaan valtion vastuuta. Suomessa kukaan ei voi irrottautua sosiaaliturvasta, joten YEL-vakuutusmaksu eivät voi perustua vapaehtoisuuteen. Suomen valtio on loppukädessä vastuussa sosiaaliturvasta. (Pelkonen, 2023)

Taulukko 6. YEL:n valtion osuus ja YEL:n eläkemeno. (Eläketurvakeskus, n.d.)

Eläketurvakeskuksen ennusteen perusteella Valtion osuus tulee kasvamaan suuresti.

3.5.1 Alivakuuttamisen estämisen keinoja

Yrittäjien työtulojen alhaisuus on ongelma, joka pyritään korjaamaan. Yrittäjien työeläketurvan kehittämistä varten on ministeriössä luotu työryhmiä, jotka ovat kehittäneet ratkaisua alivakuuttamiselle. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019) Alivakuuttamista

mieltävissä työryhmässä on edustajia muun muassa Suomen yrittäjistä, Eläketurvakeskuksesta ja Telasta eli Työeläkevakuuttajien etujärjestöstä. Työryhmä pyrkii tällä hetkellä löytämään erityisesti nopean aikavälin ratkaisuja. (Hiilamo, 2021)

Työryhmän ehdotuksena on muuttaa lakia työtulon määrittelystä ja sen tasosta. Työryhmän mukaan eläkelaitoksien tulisi määritellä yrittäjien työtulot yhdenmukaisesti. Työtulon arvioinnin pitää olla sekä eläkelaitoksen työntekijälle, että yrittäjälle, helppoa. Tämä onnistuu esimerkiksi yhteisen laskurin avulla. YEL-työtulon tasoa tulee seurata koko yritystoiminnan ajan. Yrittäjien tiedonsaantia halutaan parantaa tiedonantovelvollisuudella, joka koskee kaikkia vakuutuksia tarjoavia tahoja. YEL-vakuutusvelvollisuuden ulkopuolella oleville yrittäjille halutaan kehittää jokin tilapäisen vakuuttamisen menetelmä. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2019)

Alivakuuttamisen ratkaisuksi on pohdittu myös muutoksia YEL-vakuutuksen alarajaan, mutta tähän on ristiriitaisia näkemyksiä. Suomen Yrittäjien mukaan alarajaa tulisi nostaa, sillä lähes puolet aloittavista yrittäjistä määrittelee työtulonsa alarajan tuntumaan. Tela puolestaan näkee alarajan laskemisen olevan ratkaisuna, sillä siten saataisiin enemmän yrittäjiä YEL-vakuutuksen piiriin. Tämä tapa olisi lähempänä työntekijöiden vakuuttamista. (Hiilamo, 2021) Sosiaali- ja terveysministeriö on pohtinut myös YEL-vakuutuksien keskittämistä yhteen eläkelaitokseen alivakuuttamisen ratkaisuksi. Tällä menetelmällä valvonta olisi helpompaa. YEL-vakuutuksia hoitavaksi eläkelaitokseksi on ehdotettu Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melaa. Yhdessä eläkelaitoksessa vakuutuksien käsittely estäisi kilpailun eläkeyhtiöiden välillä. (Muhonen, 2020) Täten vakuutusta ei saa otettua toisesta yhtiöstä pienemmällä työtulolla.

Eläkejärjestelmien uudistaminen on monimutkainen projekti, sillä järjestelmän kehittämisvastuu ei ole yhdellä taholla, vaan se on hajautettu. Eläkeuudistuksista on perinteisesti sovittu työmarkkinakeskusjärjestöjen neuvotteluissa. Tällä hetkellä Suomen työmarkkinamalli on ollut murroksessa ja tämä on vaikuttanut neuvotteluihin. Työvoiman liikkuvuus on taattava jatkossakin ja tämä on huomioitava neuvotteluissa. (Siimes, 2022) Eläkejärjestelmää tulee tulevaisuudessa haastamaan uudenlainen työskentely, kuten alustatalous, kevytyrittäjyys tai mikroyrittäjyys. Nykyinen järjestelmä toimii kankeasti myös keikkatyöläisen osalta, jolla tulot vaihtelevat. (Palmgren, 2022)

YEL-vakuutuksen merkityksellisyyttä haluavat nostaa esille myös työeläkeyhtiöt. Eläketurvakeskus yhdessä työeläkeyhtiöiden kanssa järjestivät kampanjan alkuvuonna 2022, jossa yleisen ohjeistuksen lisäksi useat julkisuuden henkilöt kertovat YEL-vakuutuksen hyödyistä heidän omilla sosiaalisen median kanavilla. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, 2022). Yhteiskampanjoilla saadaan yrittäjille viestittyä, että YEL-vakuutus on samanlainen jokaiselle ja koskee kaikkia yrittäjiä.

3.5.2 Lakiuudistus

Yrittäjien eläkelaki on tullut voimaan vuonna 1970, jolloin suomi oli aikaansa edellä ottaessaan yrittäjät mukaan eläketurvan piiriin. Vuosien saatossa yrittäjien määrä on kasvanut ja kenttä monimuotoistunut. Nykymallin järjestelmä on haastava sekä yrittäjien, että eläkkeiden rahoituksen kannalta. Alivakuuttaminen on muodostunut ongelmaksi. Vuodesta 2017 saakka sosiaali- ja terveysministeriön asettamia erilaisia työryhmiä on etsinyt keinoja alivakuuttamisen ehkäisemiseksi. (Tela, 2022)

Vuonna 2021 Finanssivalvonnan teema-arviossa (Finanssivalvonta, 2021) esille tulleet eläkelaitoksien toimintatapojen muutostoimenpiteet eivät riitä yksin ratkaisemaan alivakuuttamisen ongelmaa. Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Mikko Kautto (Eläketurvakeskus, 2022) muistuttaa, että YEL-vakuutuksen uudistamisesta on puhuttu jo kymmenen vuoden ajan, joten asia ei ole uusi. Vuosi vuodelta kuilu lainsäädännön ja vakuuttamisen käytännön toimien välillä on kasvanut. Tämä on näkynyt lisääntyneenä alivakuuttamisena, sekä valtion osuuden kasvuna YEL-eläkkeiden maksuissa. Finanssivalvonnan teema-arvion myötä alivakuuttamisen korjaamisen tarke konkretisoitui ja sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä alkoi työstämään korjausesitystä.

Hallitus esitti 16.6.2022 esityksen yrittäjän eläkelain muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on parantaa yrittäjien eläketurvaa ja tukea yrittäjän eläkelain toimeenpanoa. Tavoitteena on, että yrittäjien työtulot vastaisivat paremmin työpanoksen arvoa. Tällä tavoin taataan riittävä eläketurvan karttumisen ja toimeentulo eläkkeellä. Lisäksi yrittäjän sosiaaliturvaa saadaan parannettua. Sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltuun ehdotukseen ovat osallistuneet Akava, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Eläketurvakeskus, Kansaeläkelaitos, KT

Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat, STTK ry, Suomen Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Suomen Yrittäjät ry sekä valtiovarainministeriö. (Valtioneuvosto, 2022)

Lakimuutoksen myötä työtuloon kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja työtulojen tasoa tarkistetaan säännöllisesti. Tällä tavoin työtulot pysyvät ajan tasalla ja aloittavien yrittäjien työtulot eivät jää sille tasolle mille ne määritellään toiminnan alkaessa. Lakiesitys on nykyisen lainsäädännön tarkennusta työtulon arvioinnin osalta. Työtulon arviointiin vaikuttaisi alan mediaanipalkan lisäksi yrittäjätoiminnan laajuus ja muut huomioitavat tekijät, kuten esimerkiksi kausiluonteisuus. Työtulon määrittely on aina kokonaisvaltaisen harkinnan tulos. (Tela, 2022)

Lakiesityksen jälkeen työeläkevakuuttajille eli eläkelaitoksille otettiin käyttöön työtulon arviointia helpottava laskuri. Laskentapalvelun avulla yrittäjät saavat työtulosuosituksen, jolla työtulo arvioidaan. Suosituksessa on kuitenkin 30 prosentin vaihteluväli, jolla voidaan huomioida yrittäjien yksilölliset tilanteet, joilla on vaikutusta päätökseen. (Yrittäjät, 2022) Yrittäjyyttä harkitseva ja juuri yrittäjänä aloitteleva henkilö voi käydä myös itse arvioimassa omaa työtuloa Työeläke.fi:n laskurilla (Eläketurvakeskus, 2023).

Lakiesityksen tuoma YEL-vakuutuksen työtulon täsmennys on herättänyt yrittäjissä pelkoa ja vastustusta. Yrittäjät huolestuivat yritystoiminnan edellytyksistä ja omasta toimeentulosta. Jotkut ovat eläkejärjestelmää vastaan ja toiset kokevat lain vaikuttavan heidän itsemääräämisoikeuteensa. Monet kokevat, että yrittäjiä ei ole kuultu tarpeeksi. Yrittäjillä on kuitenkin ollut aina eriäviä mielipiteitä YEL-vakuutuksesta, sillä jokaisen yrittäjän tilanne ja yritystoiminta on omanlaisensa. Kaikkien hyväksymää mallia YEL-vakuuttamisesta ei ole mahdollista saada. Lakiesityksestä on liikkunut paljon erilaisia tulkintoja, jotka eivät ole kaikki olleet paikkansapitäviä. Yleinen harhaluulo on ollut, että työtulo määräytyy automaattisesti toimialan mukaisesti. Yrittäjän oma tilanne kuitenkin huomioidaan päätöksessä. (Kautto, 2022)

Lakiuudistuksen estämiseksi kerättiin adressi, joka saavutti jo ensipäivinä lähes 60 000 allekirjoitusta (Kaukonen, 2022). Kaiken kaikkiaan adressiin tuli 69 039 allekirjoitusta 28.8.2022 mennessä, johon asti adressi oli allekirjoitettavana (Adressit, n.d.).

Hallitus hyväksyi pitkien neuvotteluiden jälkeen 9.12.2022 yrittäjän eläkelain muutosehdotuksen (Eduskunta, 2022). Lakiuudistuksen myötä työtulon käsite ei muutu. Työtulon määrittämistä tullaan täsmentämään ja lain mukaisesti eläkeyhtiö tekee kokonaisarvion, jossa huomioidaan yrittäjän yksilöllinen tilanne. Lakiuudistus sisältää velvoitteen, että eläkeyhtiön tulee tarkistaa yrittäjän työtulo kolmen vuoden välein. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo, n.d.)

Eläkeyhtiöiden mukaan YEL-työtulon määrittelyssä säilyy edelleen harkinnanvaraisuus. Eläkeyhtiö Ilmarisen vakuutus- ja eläkejohtaja Tiina Nurmi painottaa, että yrittäjällä on aina oikeus antaa lisätietoja omasta tilanteestaan. Jatkossa asiakkaalta tullaan kysymään nykyistä tarkempia tietoja yritystoiminnasta. Jos yrittäjältä tulee oikeampi tieto kuin virallisista lähteistä, yrittäjältä saatua tietoa tullaan käyttämään. (Reinikainen, 2022)

Mediassa olleissa keskusteluissa on tullut ilmi, että lakimuutoksen myötä mahdolliset korkeammat vakuutusmaksut tulevat hyödyttämään työeläkeyhtiöitä taloudellisesti. Tämä on kuitenkin vain harhaluulo, sillä kaikki työeläkemaksut menevät jakojärjestelmän mukaisesti sillä hetkellä maksettavien eläkkeiden maksamiseen. Lakimuutoksen myötä valtion maksuosuus pienenee. Työeläkeyhtiöiden toiminnan tarkoitus ei ole tuottaa voittoa omistajille, vaan varat on tarkoitettu työeläke-etuuksien rahoittamiseen. (Tela, 2022)

4 Yrittäjän valintoihin vaikuttavat tekijät YEL- vakuuttamisessa

4.1 Ihmisen toimintaa määrittävät psykologiset tekijät

Ihmisen kaiken psyykkisen toiminnan perustana on kysy käsitellä tietoa. Tiedonkäsittely eli kognitiivinen toiminta on havaitsemista, tarkkaavaisuutta ja muistin toimintaa. Tunteet, motiivit, vireystila sekä kulttuurilliset ja sosiaaliset tekijät vaikuttavat tiedonkäsittelyyn. Vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa vaikuttaa tiedonhankintaan sekä päätöksentekoon. (Aarnio ym., 2013, s.12). Ihmisen ollessa esimerkiksi väsynyt tai mikäli tiedon hankkiminen on epämieluisaa, päätös tehdään helposti ulkoisten tekijöiden perusteella, eikä oman harkinnan kautta. Yhdysvaltalaisen psykologi Neiserin havaintokehän perusteella (Paavilainen ym., 2008, s.15) muistiin tallennetut tiedot ja aistien avulla vastaanotettu tieto keskustelevat keskenään ja ohjaavat tilannekohtaisesti toimintaa.

Aivoissa on etusijalla reagointi ja ajattelu tulee vasta toisena. Perustunteilla on selvä tehtävä jo evoluutionkin kannalta ja ne ohjaavat vahvasti toimintaa. Pelko voi estää toimimaan rationaalisesti ja yllättävät tilanteet saavat toimimaan eri lailla kuin on suunniteltu. (Lappalainen, 2015, ss.27–28).

Psykologi Daniel Kahnemanin (Kahneman, 2013, ss. 20–21) mukaan ajattelu koostuu kahdesta erilaisesta järjestelmästä. Psykologit Stanovitch ja West nimesivät järjestelmät olemaan Järjestelmä 1 ja Järjestelmä 2. Järjestelmä 1 on automaattisesti toimiva, eikä se tarvitse erityistä ponnistelua tai tahdonalaista säätelyä. Järjestelmä 2 puolestaan edellyttää ponnistusta vaativia toimintoja.

Ihmiset kuvittelevat itse toimivansa järjestelmän 2 mukaisesti eli rationaalisesti. Muiden näkemys toisen toiminnasta on enemmän järjestelmän 1 kaltaista eli vaistonvaraista ja tunteiden mukaisesti toimivaa. (Lappalainen, 2015 s. 56) Ajattelusta suurin osa tapahtuu järjestelmässä 1, mutta järjestelmä 2 ohjaa ajattelun suuntaa vahvasti. Järjestelmät 1 ja 2 toimivat siten yhteistyössä. Yhdessä ne minimoivat ponnistuksen ja optimoivat suorituksen. (Kahneman, 2013, s.25)

Moraalifilosofi Adam Smithin kerrotaan puhuneen ensimmäisen kerran käyttäytymistaloustieteestä, kun hän totesi ihmispsykologian olevan epätäydellistä ja että näillä puitteilla on myös vaikutusta taloudellisiin päätöksiin (Beggs, n.d.) Psykologiaa ja taloustiedettä yhdistävä käyttäytymistaloustiede toteaa, että ihmiset ei aina toimi itselleen parhaalla mahdollisella tavalla. Ihmiset tekevät virheitä, vaikka heidän oletetaan vertailemaan hyötyjen ja haittojen suhdetta. Käyttäytymistaloustieteen mukaan ihmisillä ei ole tarpeeksi itsehillintää ja heillä on rajalliset kognitiiviset kyvyt. Ihmisten toimintaa oikeaan suuntaa ohjaa parhaiten ymmärrys, että mikä toiminnassa voi mennä menee pieleen. (Heshmat, 2017)

Professorit Daniel Kahneman ja Amos Tversky kehittivät vuonna 1979 Prospektiteorian, joka on vaihtoehtoinen malli päätöksenteossa. Prospektiteoria yhdistää psykologiaa ja taloustiedettä. Teoria tutkii yksilön käyttäytymistä riskitilanteessa ja huomioi että ihmisten päätöksenteko ei ole aina rationaalista. Ihmiset tekevät riskialttiita päätöksiä, jotka eivät ole heille hyödyllisiä. (Kahneman & Tversky, 1979). Prospektiteorian ytimessä on kolme erilaista kognitiivista piirrettä, jotka ovat arviointi, tappion välttely sekä vähenevän herkkyden

periaate. Nämä kolme piirrettä ovat yleisiä havainnoinnin, arvioinnin ja emootioiden prosesseissa. (Kahneman, 2013, ss. 281–282)

Tavat ovat ihmiselle tiedostamatonta toimintaa, mutta niitä voidaan myös luoda tietoisesti. (Duhigg, 2012/2018, s.54). Tapoja voidaan muuttaa rutiineja muuttamalla. Tapojen kultainen sääntö sanoo että "pahaa tapaa ei voi lopettaa, sen voi muuttaa". Jotta muutoksesta saada pysyvä, sen mahdollisuuteen on uskottava. Tämä onnistuu parhaiten muiden ihmisten avulla (Duhigg, 2012/2018, 107).

Tapojen tavoin asenteet ovat tiedostamattomia tai tiedostettuja tunne- ja järkipäisiä tekijöitä, jotka johtavat ihmisen toimintaa. Asenteet muodostavat kokemuksen kautta tavan, jolla reagoimme asioihin. (Mielen ihmeet, 2019) Ihmisen asenne ja aiempi osaaminen tukevat toisiaan. Mikäli ihmiseltä puuttuu jompikumpi, lopputulos kärsii. Huonolla asenteella, mutta hyvällä tiedolla toimiva ihminen, saa kyllä työn tehtyä, mutta lopputulos ei ole välttämättä paras. Hyvällä asenteella saa paikattua heikompaa osaamista, sillä silloin lähtökohdat oppimiseen ovat hyvät. (Huhtala, 2017)

Neurotalous-tieteellisten tutkimusten mukaan laumakäyttäytyminen vaikuttaa taloudellisiin päätöksiin. Neurotalous-tieteilijät Marja-Liisa Halko ja Kaisa Hytönen ovat tutkineet laumakäyttäytymisen ja tunteiden vaikutusta päätöksentekoon. Ihmisen käyttäytyminen on monimutkaista ja esimerkiksi sosiaaliset tilanteet vaikuttavat päätöksentekoon. Ihmiset korjaavat omia ajatuksiaan muiden ryhmäläisten näkemysten mukaisiksi lähes tiedostamattaan. Päätöksenteossa tarvitaan sekä tunnetta että järkeä, jotta saadaan itselle parhaita päätöksiä aikaiseksi. (Pylväs, 2016) Sosiaalinen media on hyvä esimerkki siitä, miten tietoa saa muilta ihmisiltä helposti, mutta tiedon oikeellisuus ei ole taattua.

4.2 Päätöksentekoon vaikuttavat tekijät työtulon määrittelyssä

Työtulon määrittelyn tulee lain mukaisesti olla kokonaisvaltaisen harkinnan tulos. Yrittäjän työtulon määrittelyyn vaikuttavat monet asiat, eikä määrittely ole helppoa. Yrittäjälle annetaan paljon vastuuta ja hän on itse vastuussa työtulon oikeellisuudesta. (Finanssivalvonta, 2021).

Työtulon määrittelyn ohjeistuksen haastava tulkittavuus saattaa luoda yrittäjille tunteen, että tilanne ei ole hallinnassa. Tämän tunteen vuoksi aloittava yrittäjä saattaa ottaa vakuutuksen pienemmällä työtulolla varmistaakseen itselleen pienet vakuutusmaksut, jotta ei vahingossa maksa liikaa maksuja. Vakuutuksen sisältö saattaa jäädä lukematta ja yrittäjältä voi jäädä huomaamatta esimerkiksi vakuutuksen sisältämä sosiaaliturva. Yleispäteviä ohjeita on hankala laatia, sillä jokaisen yrittäjän tilanne on erilainen. Tämän vuoksi yrittäjän tilanteen yksilöllinen arviointi on tämän vuoksi erityisen tärkeää.

Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elon entinen toimitusjohtaja Satu Huber toteaa YLE:n kova talous- haastattelussa (Pantzar, 2017), että yrittäjät mieltävän YEL-vakuutuksen olevan puhtaasti vain eläkkeen kerryttämistä varten, eikä työtulon merkitys ole selvillä. Huber toteaa, että jopa kolmannes vakuutetuista on vakuuttanut itsensä alle työttömyysturvarajan. Elossa on vakuutettu 40 % Suomen yrittäjistä ja yrittäjien työtulot ovat Huberin mukaan Elossa keskimäärin 24 000 euroa, kun taas palkansaajien palkkatulot 40 000 euroa. Mikäli yrittäjä toimii koko työuransa yrittäjänä, eläke saattaa olla vain 700 euroa kuukaudessa. Usein yrittäjä eivät kuitenkaan työskentele koko uraa pelkästään yrittäjänä. Jos osan työurasta on palkansaaja ja osa yrittäjä, eläke on jo 1 600 euroa. Huber pitää ongelmana myös, että työtuloa ei nosteta, vaikka yrityksen toiminta muuttuisi kannattavammaksi. Hänen mukaansa yrittäjyyden alkutaipaleella kannattaisi laittaa isompi työtulo, sillä ensimmäiset vuodet maksuista saa alennusta. Yrittäjyys tulee hänen mukaansa tulevaisuudessa lisääntymään ja ihmiset elävät yhä pidempään, joten muutoksia on tehtävä.

Yrittäjä ei aina huomaa omassa yritystoiminnassa tapahtuvia konkreettisia muutoksia, eikä siten huomaa työtulonsa muutostarvetta. Muutosvastarinta saattaa olla myös syynä työtulojen muuttumattomuudelle. Yritys on mahdollisesti tottunut, että vakuutusmaksu on kiinteä kustannus ja maksun nostaminen voi tuntua epämieluisalta. Uskalluksen puute saattaa olla myös syynä työtulon nostamiseksi. Tämä voi johtua joko turvallisuushakuisuudesta tai tietämättömyydestä. Yrittäjyys on täynnä riskejä ja yksi taloudellinen riski on, että YEL-maksut ovat liian suuret maksettavaksi ison työtulon takia. Yrittäjän on helppo minimoida laskujaan laskemalla työtuloa matalammalle.

Yrittäjien päätöksentekoon vaikuttavat myös väärät uskomukset ja tiedot vakuuttamisesta. Yrittäjillä on keskenään verkostoja ja näissä yhteyksissä epäselvät ohjeistukset leviävät

helposti ja tiedot vääristyvät. Sosiaalisen media lisääntyminen on luultavasti lisännyt väärin uskomuksien yleistymistä. Yrittäjien tilanteet eivät myöskään ole keskenään vertailukelpoisia, joten toiselle annetut ohjeistukset eivät päde välttämättä toiselle. Digitalisaation myötä yrittäjät hoitavat paljon vakuutusasioitaan itsenäisesti. Tämä voi aiheuttaa sen, että he eivät saa oikeaa tietoa asiantuntijalta, vaan tekevät päätelmät itse hankitun tiedon varassa.

Intuitio on alitajunnan voima ja se on tärkeässä roolissa päätöksenteossa. Ihmisellä on piilevää tietoutta, jota ihmismieli voi hyödyntää tiedostamattaan. Intuitio syntyy hankittujen taitojen ja tietojen perusteella. (Lappalainen, 2015, s. 61) Intuition avulla ihminen voi tehdä päätöksiä, joita ei edes itse tiedosta.

Eläkejärjestelmiä kohtaan oleva epäluottamus saattaa olla monelle yrittäjälle syy pitää työtulo pienenä, sillä he kokevat, että vakuutusmaksut eivät tuo vastinetta rahalle. Yrittäjistä osa haluaa tietoisesti turvautua eläköityessään pelkkään kansaneläkkeeseen, eikä kerryttää itse omaa työeläkettä. Lähellä minimiä olevalla työtulolla ei ole suurta eroa kansaneläkkeen minimiturvaan, mikäli yrittäjä sairastuu tai jää työkyvyttömäksi. Joillekin yrittäjille tämä on oma tietoinen valinta, eivätkä he edes halua selvittää muita mahdollisuuksia tulevaisuuden varalle. (Lassila, 2017)

Jotkut yrittäjät uskovat, että hyvä myynti tai omat sijoitukset korvaavat eläkevakuuttamisen. Tämä ajattelu on kovin riskialtis, sillä tulevaisuutta ei voi ennustaa (Hiilamo, 2021). Pieni YEL-työtulo on iso riski siinä tapauksessa, jos yrittäjän työura katkeaa varhaisessa vaiheessa mutta hän itse elää hyvin vanhaksi. Yrittäjä saa koko loppuelämänsä työtulon perusteella karttunutta eläkettä tai vaihtoehtoisesti valtion maksamaa eläkettä. Ihminen ei voi koskaan tietää kuinka vanhaksi hän elää tai sairastuuko nuorena. Mikäli perheellinen menehtyy nuorena, perheenjäsenille maksettava perhe-eläke jää pieneksi. Yrittäjän sairastuessaan tai jäädessään työkyvyttömäksi, myyntivoitot eivät enää kerry entiseen tapaan. YEL-vakuuttamisen ja säästämisen hyötyjä ei voi vertailla, sillä ihmisen on mahdotonta ennustaa tulevaisuutta esimerkiksi terveyden kannalta (Alavalkama, 2018).

Vakuutuksen pakollisuudella saattaa vaikutusta yrittäjän asenteeseen negatiivisesti. Yrittäjät voivat haluta hoitaa tämän velvollisuuden vain nopeasti pois päiväjärjestyksestä. Negatiivisten tunteiden puhkeamista voi vähentää lisäämällä tietoisuutta. YEL-työtulon

merkitys on tärkeää olla tiedossa, jotta vakuutusmaksuihin osataan suhtautua oikealla asenteella ja työtuloa uskalletaan nostaa tarvittaessa. Tunteet ovat osa aivojen toimintaa ja vahvat tunnekokemukset tallentavat tapahtumat helpommin muistiin (Lappalainen, 2015, s. 33). Negatiivisien tunnekokemusten jälkeen saman työn tekeminen uudestaan tuntuu vastenmieliseltä. Isompi työtulo tuo yrittäjälle isommat maksut, jotka voivat aiheuttaa taloudellisia ongelmia.

Yrittäjät itse kokevat maksavansa todella paljon enemmän eläkemaksuja kuin työntekijät. Yrittäjille itselleen tulee maksettavaksi koko eläkemaksu, kun taas työntekijöillä työnantajat maksavat ison osan maksusta. Yrittäjän pitäisi saada hinnoiteltua palvelunsa tai tuotteensa siten, että ne sisältävät hänen pakolliset kulunsa. Yrittäjä saa kuitenkin laittaa eläkemaksunsa verovähennyksiin, joten todellisuudessa eläkemaksut eivät ole aivan niin suuret kuin miltä äkkiseltään laskelmissa vaikuttavat. (Lassila, 2017)

4.3 Asiakaskokemuksen vaikutus päätöksentekoon

Asiakas muodostaa saadun palvelun perusteella yrityksestä kokemuksen, jota kutsutaan asiakaskokemukseksi. Se syntyy erilaisista kohtaamisista ja heränneistä tunteista yritystä kohtaan. Lisäksi asiakkaan uudet ja vanhat mielikuvat vaikuttavat asiakaskokemukseen. Digitalisaatio on lisännyt sellaisien asiakaskokemusten muodostumista, jota yritys ei voi täysin hallita. Tällaista ovat esimerkiksi asiakkaiden keskenään vaihtamat kokemukset keskustelupalstoilla. (Korkiakoski, 2019, s.19)

YEL-vakuutus on sisällöltään samanlainen kaikissa eläkeyhtiöissä, sillä se perustuu lakiin. Asiakaskokemus on todella vahvassa roolissa eläkevakuutusyhtiötä valitessa ja asiakassuhteen hallinnassa. Yrittäjä saa itse valita eläkelaitoksen, josta vakuutuksen ottaa ja eläkelaitoksen antama ensivaikutelma on suuressa roolissa valintaa tehdessä. Digitalisaation myötä asiakkaat saavat jaettua omia mielipiteitään avoimesti muiden tietoon, joten hyvien asiakaskokemusten lisäksi myös huonot kokemukset voivat vaikuttaa uusien asiakkaiden päätöksentekoon. Eläkevakuutusyhtiöiden välillä kilpailutilanne on muihin aloihin verrattuna hyvin erilaista, sillä itse YEL-vakuutuksen sisältöä ei voi muokata. Asiakaskokemuksen rooli korostuu eläkevakuutusyhtiöissä.

Talusteoria pohjautuu ajatukseen, että ihmisten tapa tehdä valintoja perustuu optimointiin ja ihminen valitsee omien uskomuksen perusteella vaihtoehtoista hänelle parhaan, johon taloudellisesti pystyy. Tämä oletus kuitenkin on osittain virheellinen, sillä ihminen ei aina pysty tekemään valintaa helposti ja valinta ei välttämättä ole paras (Thaler, 2015 s.19–20). Yrittäjät valitsevat eläkeyhtiönsä paljolti mainonnan ja mielikuvan perusteella. He eivät välttämättä saa omiin tarpeisiinsa parhaiten sopivaa yhtiötä tukemaan omaa yritystoimintaan, mikäli valinta tehdään esimerkiksi puutteellisten tietojen perusteella.

Työeläkevakuuttajien etujärjestö Telan toimitusjohtaja Suvi-Anne Siimes kertoo YLE:n haastattelussa (Hiilamo, 2021) alivakuuttamisen olevan osaksi vakuutusyhtiöiden kilpailun tulosta. Yrittäjät ottavan alhaisella työtulolla vakuutuksen sieltä mistä saavat.

Yrityksen on hyvä kartoittaa oma toimintaympäristö ja tekijät, jotka vaikuttavat asiakaskokemukseen. Asiakkaiden kokemukset, digitalisaation toimivuus ja yrityksen brändi ovat asiakaskokemuksen kannalta asioita, joihin voi vaikuttaa. (Korkiakoski, 2019, ss. 176–180) Eläkealalla toimialan sääntelyyn ja tuotteen hintaan ei juuri voida vaikuttaa, joten kilpailuvaltti on tultava muista tekijöistä.

Digitalisaation kehittämisen lisäksi on tärkeää, että yritys panostaa muihinkin asiakaskokemuksen osa-alueisiin. Brändillä ja yrityskulttuurilla saadaan asiakaskeskeisyyttä korostettua. Henkilöstön koulutus on tärkeässä roolissa etenkin asiantuntijaorganisaatioissa. Asiakaspalvelu on asioiden hoitamisen lisäksi yrityksen käyntikortti ja asiakaskokemuksen vuoksi tärkeä osa yrityksen toimintaa. Digitalisoituvassa maailmassa asiakkaan kohtaaminen on noussut entistä tärkeämmäksi. Myynnillä on tärkeä rooli, ettei asiakkaille luvata enempää kuin todellisuudessa voidaan yrityksessä tarjota. Palvelumuotoilun avulla yrityksen tuotteita tai toimintoja voidaan muokata asiakkaan muuttuvan tilanteen mukaisesti. Tukifunktioiden, esimerkiksi laskutuksen, toimivuus on tärkeä osa asiakaskeskeisyyttä. (Korkiakoski, 2019, s.44–45). Eläkeyhtiöissä asiakaspalvelussa tapahtuu tärkeää vakuutukseen liittyvää neuvontatyötä. Yrittäjien on toisinaan vaikea saada apuja yrittäjyyteen ja selkeällä neuvonnalla asiakas osaa hoitaa vakuutusasioita helpommin sekä asettaa työtulonsa heti alusta alkaen oikealle tasolle. Asiakaspalvelun mutkattomuus myös edesauttaa siihen, että asiakas ottaa yhteyttä tarvittaessa matalalla kynnyksellä ja vakuutustilanne pysyy siten ajan tasalla. Eläkevakuutusyhtiöissä itse tuotetta, eli YEL-vakuutusta, ei pysty muokkaamaan tai

räätälöimään asiakkaan tarpeen mukaiseksi muuten kuin maksutavan muutoksilla tai työtulolla. Työtulon tulisi olla päivitettyä jokaisessa tilanteessa ennakoivasti. Laskutuksen ja muiden asioiden tulee olla kunnossa, eikä aiheuttaa lisävaivaa yrittäjälle.

Eläkevakuutusyhtiöille on tärkeää, että asiakas löytää YEL-vakuutuksen sisällöstä tietoa helposti ja nopeasti vakuutusyhtiöitä vertaillessaan. Tämä estäisi väärinymmärryksiä, jotka saattavat olla yhtenä syynä alivakuuttamiseen.

Asiakaskokemuksen kehittäminen tapahtuu organisaation, toimintamallien ja prosessien kehittämisen kautta (Korkiakoski, 2019 s.61). Työtulon määrittelyprosessissa on hyvä ottaa huomioon myös asiakkaan mielipide asian sujuvuudesta. Asiakaspalaute on välittömän reagoinnin lähtökohtana ja palautteen keräämisen tulee olla systemaattista (Korkiakoski, 2019, s.89).

4.4 Globaalit tekijät

Yrittäjyyteen ja yrittäjien toimintaan vaikuttaa monet globaalit tekijät. Yrittäjien päätöksentekoon, esimerkiksi työtulon asetteluun, voivat vaikuttaa globaalit tekijät suoraan tai välillisesti. Suoraan vaikuttava tekijä on esimerkiksi taloustilanne ja välillisesti vaikuttava voi olla pelko.

Suomi koki muun maailman tavoin suuren muutoksen vuonna 2020 kun maahan levinnyt koronavirus asetti suuria rajoituksia ihmisten toimintaan. Valmiuslain myötä monia palveluita, kauppoja ja ravintoloita suljettiin. Tämän lisäksi isot tapahtumat peruttiin. Monelle kansalaiselle tällä ei ollut suoraa vaikutusta omaan talouteen mutta yrittäjille tämä merkitsi suurta muutosta. Yrittäjät joutuivat nopealla varoitusaajalla joko muokkaamaan liiketoimintaansa, esimerkiksi verkkopalvelun muotoon, tai jopa sulkemaan yrityksen väliaikaisesti. Oman yrittäjyyden lisäksi tuli uudenlainen vastuu myös mahdollisista työntekijöistä. (Laaksonen, n.d.)

Suomen hallitus reagoi yrittäjien äkilliseen tilanteeseen huomioimalla taloudellisia vaikutuksia, muun muassa Sosiaali- ja terveysministeriön lisäbudjetilla. Hankalaan taloudelliseen tilanteeseen annettiin joustoa pidennetyllä maksuajalla eläkevakuutusmaksuissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020) Suomen hallitus myös

hyväksyi 6.4.2020 esityksen yrittäjien työttömyysturva-oikeuden väliaikaisesta muutoksesta. 8.4.2020 tuli voimaan laki yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan. Lain mukaan yrittäjät voivat väliaikaisesti saada työmarkkinatukea, mikäli tietyt ehdot täyttyvät. Tuki myönnetään koronavirusepidemiasta johtuvan yllättävän ja äkillisen kysynnän heikkenemisen vuoksi. Ehtoina olivat, että yritystoimintaa ei ole tarvinnut lopettaa, mutta yrittäjän päätoimisen työskentelyn on täytynyt päättyä. Lisäksi yritystoiminnasta saatavan tulon on jätävä alle 1089.67 euroa kuukaudessa jokaista yrityksessä yrittäjänä toimivaa henkilöä kohden. (Valtioneuvosto, 2020)

Joillekin aloille koronaviruksen asettamat säännökset olivat myös yritystoimintaa parantavia. Netin kautta myydyt tuotteet ja palvelut olivat kovassa suosiossa ja niitä kehitettiin nopealla aikataululla. Esimerkiksi virtuaalisesti ohjattu liikunta oli suosittua kuntosalien sulkeutuessa. Näille yrityksille liiketoiminnan muutos saattoi olla hyvin menestyksellistä.

Koronaviruspandemian edelleen ollessaan meneillään, maailman taloutta uhkasi jo toinen kriisi Venäjän hyökätessä Ukrainaun 24.2.2022. Hyvin pian sodan alettua, länsimaat asettivat Venäjää vastaan monia talouspakotteita, joiden ankaruustaso on vaihdellut paljon. Näillä pakotteilla on ollut negatiivista vaikutusta suureen osaan vientiyrityksistä. (Laitinen, 2022)

Syksyllä 2022 tehdyn yrittäjägallupin mukaan koronan aiheuttamat vaikutukset ovat hieman vähentyneet, mutta näkyvät silti. Tilanteeseen, jossa oltiin ennen koronakriisiä, ei ole päästy takaisin. Tämä vaikutus näkyy eniten yksinyrittäjissä ja rakentamisen alan yrityksissä. Myynti on vähentynyt ja raaka-aineiden hinnat nousseet. Kaupan alalla on eniten näkynyt supistunutta liiketoimintaa, mutta päinvastaisesti myös eniten onnistumisia. Ukrainan sodan aiheuttama epävarmuus näkyy tilausten vähentymisenä, ja gallupin mukaan tilanne on huonontunut keväästä. Gallupin mukaan 24 % yrityksistä arvioi taloudellisen tilanteen heikentyvän seuraavan vuoden aikana. Eniten tämä muutos arvioidaan näkyvän kaupan alalla ja teollisuudessa. Kallistuneet energiakulut ovat vaikuttaneet yrittäjien talouteen. Mikäli taloudellinen tilanne vaikeutuu, yrittäjien mielestä heidän olisi saatava tukea hallitukselta tilanteeseen. (Yrittäjät, 2022)

4.5 Megatrendit eläkevakuutusallalla

Megatrendit ovat suuntauksia muutoksessa, joilla on laajoja ja globaaleita vaikutuksia (Hiltunen, 2017, s.37). Futuristi Elina Hiltunen (2019, s.12) kuvaa tulevaisuuden tekemisen koostuvan nykypäivän tosiasioiden tunnistamisesta, tahtotilasta, toiminnasta ja visiosta parempaa tulevaisuutta kohtaan. Megatrendit ovat myös menneisyyttä ja nykyaikaa, eivät vain tulevaisuutta. Megatrendien kehitys tapahtuu kuluvaan ajassa.

Digitalisaatio, teknologian kehitys ja väestön ikääntyminen ovat Hiltusen (2017, s.37) määrittelemiä megatrendejä. Nämä megatrendit liittyvät eläkevakuutusalaan merkittävästi. Digitalisaation ja teknologian kehityksen avulla työtä voidaan helpottaa. Robotiikka ja automaatio tehostavat työskentelyä rutiinitöiden osalta. Tietotekniikan kehityksen avulla saadaan uusia toimivampia järjestelmiä, joilla työtä tehdään. Digitalisaatioon liittyy myös haasteita, kuten tiedon oikeanlainen säilytysmuoto sekä kyberuhat (Hiltunen, 2017, ss. 51–52). Eläkeyhtiöissä käsitellään arkaluonteisia palkka- ja terveystietoja, joiden väärin käsiin joutuminen voi aiheuttaa suuria vahinkoja.

Terveysteknologia yleistyy muun muassa erilaisten terveydentilaa seuraavien laitteiden myötä ja ihmisten hyvinvoinnista saadaan enemmän tietoa (Dufva, 2020, s. 38). Tämän avulla ihmisten sairauksia ja vaivoja voidaan ennaltaehkäistä ja täten välttää ennenaikaista eläköitymistä. Järjestelmiä voidaan kehittää esimerkiksi tukemaan terveellisiä elintapoja.

Vuonna 2016 YK:n tekemän ennusteen mukaan yli satavuotiaiden ihmisten määrään odotetaan jopa 1 000 prosentin verran kasvua vuoteen 2050 mennessä (Hiltunen, 2017, ss.38–39). Väestörakenne muuttuu väestön ikääntymisen myötä ja sillä on vaikutusta huoltosuhteeseen. 1970-luvulta 2010-luvulle saakka ei-työikäisiä on ollut viisi henkilöä kymmentä työikäistä kohden, kun taas 2050- luvulla väestöennusteen mukaan ei-työikäisiä olisi jopa seitsemän kymmentä työikäistä kohden. (Dufva, 2020, s.23) Huoltosuhteen heikentymisen ratkaisuna etenkin Euroopassa on työperäinen maahanmuutto (Hiltunen, 2019, s.122–123). Kun työikäisten määrä vähenee, ikääntyneiden jaksamista työelämässä on huomioitava entistä tarkemmin. Hyvinvoivana he jatkavat työelämässä pitempään. Ikääntyneiden jaksamiseen työelämässä voidaan vaikuttaa monilla tavoilla. Työhyvinvoinnin ja työolojen lisäksi esimerkiksi joustavilla työajoilla ja työtehtävien muutoksella työvuosia

voidaan saada lisää. Työuraa pidentämällä myös eläkkeen määrä nousee. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 2020)

Ilmastonmuutoksella ja muuttuvalla maailmalla on monia vaikutuksia väestön terveyteen ja työkykyyn. Ilmastonmuutos esimerkiksi vaikuttaa ikääntyvän väestön terveyteen, sillä lisääntyvät hellejaksot koettelevat heikoimpia ihmisiä. Nuoremmalla väestöllä mielenterveys on koetuksella lisääntyvän informaatiotulvan vuoksi. Ihmiset ahdistuvat ilmastonmuutoksen ja kilpailuyhteiskunnan paineiden vuoksi. (Dufva, 2020, s.22) Mielenterveyden ongelmien lisääntyminen kasvattaa työkyvyttömyyseläkkeiden määrää. Keskinäisen Työeläkeyhtiö Varman toimitusjohtaja Risto Murto kertoi Työn uudistajat- podcastin haastattelussa, että kasvavien mielenterveysongelmien juurisyyt tulisi selvittää terapian lisäämisen sijasta (Murto, 2022).

Yrittäjyys on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla, poissulkien maa-, metsä- ja kalatalousyrittäjyyden. Näillä aloilla yrittäjyys on laskenut vuosien 1998 ja 2018 välillä lähes prosenttiyksikön. Kahdenkymmenen vuoden aikana, vuodesta 1998 vuoteen 2018 yrittäjyys on muilla toimialoilla noussut 9,3 prosentista 10,4 prosenttiin. Kokoaikainen palkkatyö ei ole enää nykyinen "normaali" vaan ihmisiä työskentelee yhä erilaisemmissa muodoissa, kuten osa-aikaisena tai määräaikaisena. Talousfoorumin asiantuntijan Stephane Kasrielin mukaan tulevaisuudessa kaikki ihmiset työskentelevät täysin freelancereina. (Hiltunen, 2019, s.133)

5 Metodologia ja tutkimuksen toteutus

5.1 Tutkimuksen metodologiset valinnat

Opinnäytetyön tutkimusongelma on: Miksi yrittäjät alivakuuttavat YEL-vakuutuksen ja ovatko he tietoisia vakuutuksen merkityksestä sosiaaliturvaan? Tutkimusongelmaan pyritään saamaan vastauksia seuraavien kysymyksien avulla:

- Mitkä tekijät vaikuttavat yrittäjien päätöksentekoon työtulon määrittelyssä?
- Miten yrittäjät ymmärtävät vakuutuksen tuoman sosiaaliturvan merkityksen?
- Millaista tukea vakuutetut tarvitsevat vakuuttamiseen eläkeyhtiöltä?

Tutkimusongelma määrittää tutkimusmenetelmän, sekä tavan hankkia aineistoa (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 13). Tutkimusongelma on opinnäytetyössä tarkkaan mietitty ja se on valikoitunut sen vuoksi, että yrittäjien työtulojen alhainen taso on ollut kovasti puheenaiheena viime vuosien aikana. Ratkaisua alivakuuttamiselle on mietitty eri tahoilla pitkän aikaa ja tähän halutaan konkreettisia muutoksia. Opinnäytetyöntekijän perehtyneisyys alaan johdatti aiheen valintaan. Tutkimusongelman muotoutumiseen vaikutti vahvasti tekijän oma mielenkiinto yrittäjien toiminnan syiden selvittämiseen. Opinnäytetyön tutkimuksen tarkoituksena on selvittää syitä alivakuuttamiselle. Miksi yrittäjät asettavat työtulonsa liian matalaksi? Tekevätkö osa tämän mahdollisesti tietoisesti?

Havaintojen ja mittausten tulkitseminen on perustana käyttäytymistieteelliselle tutkimukselle. Tieteellisiä tutkimuksia on kahdenlaisia: empiirisiä ja teoreettisia. Empiiriset tutkimukset ovat päätelmien tekemistä havainnoinnin perusteella, mutta teoreettista tutkimusta voidaan tehdä ilman havainnointia. (Nummenmaa, 2009 s.23) Teoreettisessa tutkimuksessa teoria on korostettuna (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 25). Arkihavainnoista tutkimuksen erottaa järjestelmällinen tiedonkeruu, jonka avulla muodostetaan teorioita. (Nummenmaa, 2009, ss. 14–15) Opinnäytetyö on empiirinen tutkimus ja aineistonkeruumenetelmäksi päädyttiin valitsemaan haastattelut. Empiirinen tutkimus sisältää monesti useita eri vaiheita, jotka ovat riippuvuussuhteessa toisiinsa, ja joista koostuu yhdessä kokonaisuus (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 14). Empiirisessä tutkimuksessa voidaan testata hypoteesin toteutumista käytännössä tai vaihtoehtoisesti tutkimus voi keskittyä selvittämään syitä jollekin ilmiölle tai ihmisen käyttäytymiselle (Heikkilä, T, 2014, s.12).

Triangulaatiolla tarkoitetaan, että samassa tutkimuksessa käytetään esimerkiksi erilaisia menetelmiä tai teorioita (Eskola & Suoranta, 2008, s.68). Triangulaatioita on yleisesti neljää eri tyyppiä, jotka ovat aineistoon-, tutkijaan-, teoriaan-, ja menetelmään- eli metodiin liittyvä triangulaatio (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.168). Opinnäytetyössä käytettiin menetelmätriangulaatiota, sillä aineistonhankinnassa oli käytössä laadullinen eli kvalitatiivinen sekä määrällinen eli kvantitatiivinen menetelmä. Opinnäytetyön tutkimuskysymykseen pyrittiin saamaan vastaus laadullisella tutkimuksella ja opinnäytetyön tutkimus on pääasiassa laadullinen tutkimus. Määrällinen tutkimus tukee vastauksia ja kertoo keskeisiä seikkoja otoksesta, jolla voi olla merkitystä analyysiin. Määrällinen tutkimus haluttiin ottaa mukaan tukemaan laadullista otetta.

Laadullinen aineistonkeruu tehtiin puolistrukturoitujen haastattelukysymyksien avulla. Haastatteluun kuuluu myös strukturoidumpi osa, jonka avulla taustakysymyksiä esitetään haastattelun alkuvaiheessa. Määrällisillä kysymyksillä selvitettiin yrittäjien yleistä tietoutta YEL-vakuutukseen liittyvästä laista ja vakuutuksen sisällöstä. Näillä vastauksilla on mahdollisesti vaikutusta laadullisiin vastauksiin.

Tutkimuksen laadullinen analyysi toteutettiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimuksessa on tärkeä valita sellainen analyysitapa, jolla saadaan parhaiten vastaus tutkimusongelmaan (Hirsjärvi ym., 2009, s.224). Tämä analyysitapa valittiin, sillä opinnäytetyöntekijällä on vahva perehtyneisyys YEL-vakuuttamiseen. Tutkijan oman kokemuksen ja mielipiteiden vaikutus haluttiin minimoida tuloksien tarkastelussa, joten aineistolähtöinen sisällönanalyysi sopii tutkimuksen analyysitavaksi parhaiten. Tutkimuksessa on tarkoitus kartoittaa ihmisten toimintaan johtavia syitä. Ihmisen toiminta on usein tilanneriippuvaista, joten aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saadaan selville yrittäjien tämänhetkinen tilanne.

Tutkimuksen määrällisen osuuden analysoinnissa muuttujat havainnollistettiin taulukoiden avulla. Aineisto muokattiin lisäksi käsiteltävään muotoon. Määrällisen päätelmät tehdään havaintoaineistosta tilastollisen analysoinnin mukaisesti ja tulokset kuvataan esimerkiksi taulukoihin (Hirsjärvi ym., 2009, s.140).

5.2 Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus asetetaan usein vaihtoehtoisiksi tutkimustavoiksi (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 21). Tutkimuksen metodi sisältää kuitenkin myös paljon muutakin kuin tavan kerätä aineistoa ja näitä kahta menetelmää pidetään lähestymistapoina, jotka tukevat toinen toisiaan (Hirsjärvi ym., 2009, s.136).

Suurin eroavaisuus määrällisessä tutkimuksessa laadulliseen on se, että määrällisen tutkimuksen kohde ei ole riippuvainen teoriasta tai tutkijasta. Määrällisessä tutkimuksen tavoitteet ovat testattavien hypoteesien muodossa ja laadullisessa puolestaan kuvaillaan tavoitteita. (Juuti & Puusa, 2020, s.75) Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on usein tekstin muodossa. Määrällisessä tutkimuksessa aineistoa on kerätty strukturoidummin ja se on

taulukoitu. Aineistonkeruutavoissa ei voida kuitenkaan tehdä selkeää jakoa määrällisen ja laadullisen tutkimuksen välillä. (Heikkilä, T, 2014, s.15)

Määrällistä ja laadullista tutkimusta voidaan yhdistää samaan tutkimukseen monella eri tavalla. Opinnäytetyössä on käytetty tyyliä, jossa nämä kaksi tutkimustapaa ovat rinnakkain. Rinnakkain käytettävässä menetelmässä eri tutkimustavat voivat olla ajallisesti rinnakkain. (Hirsjärvi & Hurme, 2017, ss. 29–30) Opinnäytetyössä on ensin määrällinen tutkimus ja sen perään laadullinen. Määrällinen ja laadullinen tutkimus täydentävät toinen toisiaan ja molemmat puolet sisältyvät mittaamiseen kaikilla tasoilla (Hirsjärvi ym., 2009, s.137).

Laadullisessa tutkimuksessa on olennaista, että ollaan kiinnostuneita tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden ajatuksista ja pyritään ymmärtämään heidän näkökulmastaan tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä. (Juuti & Puusa, 2020, s.9) Laadullisessa tutkimuksessa hyödynnetään oppeja psykologiasta ja käyttäytymistieteistä. Tutkittavat valitaan harkinnanvaraisesti ja laadullinen tutkimus selvittää syitä toiminnalle. (Heikkilä, T, 2014, s.15) Laadullisella tutkimuksella voidaan selvittää esimerkiksi tulkinnallisia ja ihmisten vuorovaikutuksessa syntyneitä ilmiöitä (Juuti & Puusa, 2020, s.63).

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla voi olla jonkinlaisia hypoteesin tyyliä oletuksia tutkittavasta aiheesta. Viralliset hypoteesit kuitenkin syntyvät vasta aineiston pohjalta ja hypoteesi voi muuttua aineiston myötä. (Juuti & Puusa, 2020, ss.78–79) Laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaileminen. Kohdetta tai asiaa pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti, sillä todellisuus on moninaista ja asiat muuttuvat sekä vaikuttavat toinen toisiinsa. (Hirsjärvi ym., 2009, s.161) Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että aineisto hankitaan todellisista tilanteista (Hirsjärvi ym., 2009, s.164). Laadullisessa tutkimuksessa ei myöskään pyritä tilastollisiin yleistyksiin (Heikkilä, T, 2014, s.15).

Tutkimuksen määrällisessä osuudessa selvitetään tutkimuksen otoksessa esiintyviä yhteneväisyyksiä. Määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusta kutsutaan myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Määrällisellä tutkimuksella selvitetään vastauksia sellaisiin ongelmiin, jossa yritetään saada selvyttä lukumääristä ja prosenttiosuuksista. Tuloksia havainnollistetaan taulukoiden tai kaavioiden avulla. Määrällisessä tutkimuksessa ei yleensä saada tarkasti selville asioiden syitä, vaan ainoastaan havainnollistetaan nykytilannetta, asioiden

riippuvuuksia tai muutoksia. (Heikkilä, T, 2014, s.15) Määrällisessä tutkimuksessa on keskeistä aiemmat teoriat sekä johtopäätösten tekeminen aiemmista tutkimuksista (Hirsjärvi ym., 2009, s.140).

5.3 Haastattelu

Yleisimmät aineistonkeruumenetelmät laadullisessa tutkimuksessa ovat kyselyt, haastattelut ja havainnointi. Erilaisista dokumenteista voidaan myös kerätä aineistoa laadulliseen tutkimukseen. Eri menetelmiä voidaan käyttää yksittäin tai yhdisteltynä. Näitä laadullisen tutkimuksen menetelmiä voidaan käyttää myös määrällisen tutkimuksen aineistonkeruussa. Aineistonkeruu riippuu aina tutkimusasetelmasta. Ihmisten käyttäytymistä tutkittaessa, ja erityisesti tapaa, jolla he aikovat käyttäytyä, parhaana aineistonkeruumenetelmänä toimii kysyminen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 83)

Opinnäytetyössä tutkimusmenetelmänä käytettiin strukturoituja sekä puolistrukturoituja haastatteluja, joiden avulla kerättiin tutkimusaineisto. Haastattelu valittiin aineistonkeruutavaksi, koska haastattelu on monesti tutkimuskohteelle mieluisa tapa ilmaista ajatuksia. Haastattelu sopi hyvin tutkimustavaksi, koska lisäkysymyksiä voitiin tarvittaessa esittää haastateltavalle. Aineistonkeruutapana haastattelulla saadaan hyvin vastaus tutkimuskysymykseen, sillä haastateltavat saavat omin sanoin kertoa omasta tilanteestaan ja valinnoista. Haastatteluilla saadaan syvällistä ymmärrystä yrittäjien toimintaan vaikuttavista tekijöistä.

Haastattelu määritellään keskusteluksi, joka on ennalta päätetty ja jolla on jokin tarkoitus. Ihmisten toimintaa selvitettäessä, haastattelu on toimiva tapa kuulla heidän omia mielipiteitänsä ja käsityksiä asioista. (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 11) Haastattelu voi olla keskustelunomainen, mutta eroaa keskustelusta sillä, että haastattelija johdattaa tilannetta. Lisäksi haastattelijalla on tietoinen tarkoitus saada itselleen haluamaansa tietoa haastateltavasta. (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 42) Haastatteleamalla saadaan vertailuiden perusteella yleensä korkea vastausprosentti ja vastauksia saadaan kerättyä nopeammin kuin kyselylomakkeen lähettämällä. Avoimia kysymyksiä saadaan myös hyvin kysytyä. (Heikkilä, 2014, s. 18) Haastattelussa on tärkeä saada luottamus haastateltavan ja haastattelijan välille. Haastateltavalle on tärkeää, että asioista puhutaan hänen kannaltaan ymmärrettävillä

termeillä. Haastattelun on hyvä olla molemmille osapuolille ilmapiiriltään mukava, jotta haastateltava ei jännitä liikaa. (Juuti & Puusa, 2020, s.108)

Tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden omien kokemusten esille saaminen vaatii tutkijalta perehtyneisyyttä alaan sekä aineistonkeruun tarkkaa mietintää etukäteen. Perehtyneisyyden avulla esimerkiksi haastattelussa voidaan esittää tarkentavia kysymyksiä ja puhua haastateltavan kanssa samoilla termeillä. Tutkimuksella pyritään saamaan esille erilaisia näkökulmia tutkittavasta aiheesta. (Juuti & Puusa, 2020, s.14)

5.4 Sisällönanalyysi

Laadullisen tutkimuksen analysointi voidaan jakaa induktiiviseen tai deduktiiviseen analyysiin. Induktiivisella tarkoitetaan päättelyä yksittäisestä yleiseen ja deduktiivisella yleisestä yksittäiseen. Näiden lisäksi yksi tieteellisen päättelyn muoto on abduktiivinen päättely, joka perustuu havaintojen tekoon jonkin johtolangan avulla. Analyysit voidaan jakaa myös aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin. Näillä menetelmillä saadaan induktiivista ja deduktiivista analyysitapaa paremmin huomioitua tekoa ohjaavat tekijät. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 107–108)

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysi pohjautuu vahvasti hankittuun aineistoon. Tutkijan aiempi tietous aiheesta vaikuttaa aineiston hankintaan sekä analyysiin. Tutkijan on tärkeä ymmärtää oma tietämyksensä aiheesta. Aineistonhankinnan jälkeen aineiston lukeminen useaan kertaan on tärkeä analyysiä tehdessä. Aineiston lajittelu teemoihin, kategorioihin tai luokkiin helpottuu jokaisella lukukerralla. Aineiston lisäksi teorian lukeminen aiheesta vaikuttaa analysointiin. Analyysin tavoitteena on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä ja avata sitä lukijoille. (Juuti & Puusa, 2020, s.143)

Opinnäytetyöhön valittiin laadullisen aineiston analyysitavaksi aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on pyrkimyksenä luoda aineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysin toteuttamiseen ja lopputulokseen eivät vaikuta aikaisemmat havainnot, tiedot tai teoria. Analyysi on täysin lähtöisin aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.108) Tutkimusaineistoksi kutsutaan empiirisessä tutkimuksessa käsittelemättömiä tietoja, jotka on kerätty tutkimusta varten (Heikkilä, T, 2014, s.12).

Sisällönanalyysin on sanottu olevan perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen menetelmissä. Sisällönanalyysiin kuuluvat analyysimuodot, joita ei ohjaa teoria. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.103) Sisällönanalyysillä yritetään saada ilmiöstä kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa. Sisällönanalyysin avulla analysoidaan haastatteluita sekä objektiivisesti, että systemaattisesti. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.117)

Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä voi tehdä usealla eri tavalla. Opinnäytetyössä on käytetty Miles ja Hubermanin (1994) mukaista tapaa, jossa aineisto pelkistetään, ryhmitellään ja kategorisoidaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.114). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistellään ja niiden avulla saadaan vastaus tutkimustehtävään. Analyysi perustuu päättelyyn ja tulkitaan. Miles ja Hubermanin (1994) mukaisesti aineistolähtöinen analyysi voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Nämä vaiheet ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Ensimmäisessä vaiheessa eli pelkistämässä aineisto muokataan niin, että aineistosta karsitaan pois tutkimukselle epäolennainen sisältö. Aineiston pelkistämässä eli redusoinnissa data, jota analysoidaan, voi olla esimerkiksi auki kirjoitettu haastattelu tai havainnointi. Data voidaan tiivistää tai pilkkoa osiin. Tarkoituksena on etsiä ilmaisuja, jotka kuvaavat tutkimusongelmaa. Nämä voidaan merkitä aineistoon ilmiöittäin, esimerkiksi eri väreillä. Pelkistetyt ilmaukset kerätään allekkain niin, että mitään dataa ei kuitenkaan katoa. Tämän listauksen pohjalta tehdään klusterointi eli ryhmittely. Klusteroinnissa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä, ryhmitellään, ja niistä muodostetaan pelkistettyjä ilmauksia, jotka ryhmitellään alaluokiksi. Luokitteluna voi olla esimerkiksi tutkittava ilmiö, käsitys tai ominaisuus. Klusteroinnin jälkeen aineisto käsitteellistetään eli abstrahoidaan. Tässä vaiheessa tutkimuksen kannalta olennaisen ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Luokituksia yhdistellään niin pitkälle kuin se on mahdollista. Käsitteellistämässä alkuperäisdatan kielellisistä ilmaisuista edetään teoreettisiin käsitteisiin, joista lopulta tehdään johtopäätökset. Abstrahoinnissa empiirinen tieto yhdistetään teoreettisiin käsitteisiin. Tutkimuksen tuloksissa esitetään esimerkiksi malli tai käsitteet, jotka ovat muodostuneet empiirisestä aineistosta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss.122–127)

5.5 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön tutkimus tehtiin toimeksiantona Suomessa toimivalle työeläkeyhtiölle, joka pysyy tässä tutkimuksessa nimettömänä. Tutkimuksessa puhumme toimeksiantajasta nimellä Työeläkeyhtiö X. Opinnäytetyössä ollaan kiinnostuneita yrittäjien työtulojen alhaisesta tasosta ja sen aiheuttamasta alivakuuttamisesta. Tutkimuksen avulla selvitetään, että millä perusteella Työeläkeyhtiö X:n asiakkaat määrittelevät työtulonsa ja ymmärtävätkö he YEL-vakuutuksen sisältämän sosiaaliturvan. Lisäksi selvitetään, että tarvitsevatko he enemmän tukea vakuuttamiseen eläkeyhtiöltä ja minkälaista apua toivotaan.

Tutkimuksessa on aina tutkittava perusjoukko, josta tietoa halutaan selvittää. Tämän perusjoukon selvittäminen on tärkeää, jotta siitä pystytään ottamaan otos tutkimusta varten. Perusjoukko jaetaan kohdeperusjoukoksi ja kehikkoperusjoukoksi.

Kehikkoperusjoukkoon kuuluvat ne henkilöt, jotka ovat käytännössä tutkittavissa.

Kohdeperusjoukko kattaa kaikki kohteet, joista ollaan kiinnostuneita. (Heikkilä, T, 2014 s. 32)

Perusjoukosta käytetään myös nimitystä populaatio. Perusjoukosta otetaan otannan avulla pienempi määrä tutkimukseen osallistuvia yksiköitä. Tämä otos edustaa perusjoukkoa oikeassa suhteessa. (Valli, 2015, s.21). Tämänlaista tutkimusta kutsutaan otantatutkimukseksi eli osatutkimukseksi. Mikäli koko perusjoukko tutkitaan, tutkimusta nimitetään kokonaistutkimukseksi. (Heikkilä, T, 2014, s.12)

Opinnäytetyön tutkimuksen populaatio eli perusjoukko on tarkasti suunniteltu, jotta otoksesta saatiin mahdollisimman hyvä. Opinnäytetyön perusjoukko on yrittäjäasiakkaat, joilla on voimassaoleva YEL-vakuutus. Näillä perusjoukon yrittäjillä oli YEL-vakuutuksen työtulo tutkimushetkellä alle kyseisen vuoden, eli vuoden 2022, sosiaaliturvarajan. Vuonna 2022 sosiaaliturvaraja oli 13 573 euroa. Lisäksi kriteerinä oli, että työtuloon ei ole tehty muutosta 7 viimeiseen vuoteen. Yrittäjien suuren määrän vuoksi koko perusjoukkoa ei ole voitu ottaa mukaan tutkimukseen. Tutkimukseen on valittu pienempi ryhmä, eli otos, joka edustaa tätä perusjoukkoa (Nummenmaa, 2009, s.25). Tutkimuksen kriteereillä valittu perusjoukko on 3 092 henkilöä, josta otos on 50 henkilöä.

Ihmisten käyttäytymistä voidaan tutkia käyttäytymistieteellisillä tutkimuksilla. Jokainen ihminen toimii itselleen ominaisimmalla tavalla ja erot ihmisten välillä voivat olla hyvinkin suuria. (Nummenmaa, 2009, s.24) Mikäli ihmisten toimintatapoja haluaa tutkia tarkemmin,

otoksen on tärkeää olla riittävän suuri, jotta yksilöiden väliset erot eivät vaikuta liian suuresti tuloksiin. Tällä tavoin tuloksista saadaan yleistettävimpiä. (Nummenmaa, 2009, s.24) Otanta, ja sen suunnittelu, on tärkeä osa tutkimusta. Tutkimuksessa saadut tulokset voidaan yleistää paremmin perusjoukkoon, kun otanta on hyvin suunniteltu ja vastaa perusjoukkoa mahdollisimman hyvin. (Valli, 2015, s.21–22) Opinnäytetyössä käytettiin yksinkertaista satunnaisotantaa. Tällä tekniikalla perusjoukosta jokaisella yrittäjällä on ollut mahdollisuus tulla valituksi tutkimukseen (Nummenmaa, 2009, s.26). Tämä otanta perustuu nimensä mukaisesti satunaisuuteen ja kukin yksikkö perusjoukosta voi tulla vain kerran valituksi satunnaisotannalla tutkimukseen. Satunnaisotannassa perusjoukon koon on oltava tiedossa ja yksiköt loogisesti listattuna. Perusjoukon on oltava yhtenäinen eli taustaominaisuuksien on oltava samanlaisia. (Valli, 2015, s.24) Tutkimus tehtiin Työeläkeyhtiö X:n omille asiakkaille, joten satunnaisotantaa pystyttiin käyttämään. Määritellyin kriteerein perusjoukoksi valikoitui homogeeninen joukko, joka pystyttiin listaamaan otantaa varten.

Haastattelut tehtiin syksyllä 2022 puhelinhaastatteluina ja niitä tehtiin yhteensä 50 kappaletta. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, sillä yrittäjien työtulo ja yrittäjyyteen liittyvät asiat ovat henkilökohtaisia, eikä esimerkiksi ryhmähaastatteluissa olisi varmasti saatu haastateltavilta rehellisiä vastauksia. Haastattelut toteutettiin anonyymeina.

Haastatteluissa käytettiin tukena lomaketta, jossa oli sekä strukturoituja että puolistrukturoituja kysymyksiä. Strukturoidut kysymykset olivat kaikille samat ja niiden järjestys oli ennalta määrätty. Strukturoiduissa kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, kun taas puolistrukturoitujen kysymyksien vastaukset ovat avoimia. (Juuti & Puusa, 2020, s.111) Haastattelut haluttiin pitää jollakin tasolla strukturoituina, eikä esimerkiksi avointa haastattelua tai syvähaastattelua haluttu käyttää, jotta aiheessa pysytään paremmin.

Kysymyslomakkeen kysymyksien on tärkeä tukea tutkimuskohdetta (Valli, 2015, s.43).

Kysymyslomakkeen alussa on hyvä olla helppoja kysymyksiä, kuten tosiasioita, jotta mielenkiinto haastatteluun herää ja haastattelun johdattelu on helpompaa. Henkilötietoja kannattaa välttää haastattelun alussa, sillä se voi pelotella ihmisiä. (Heikkilä, 2014, s.46) Opinnäytetyössä kysyttiin alussa muun muassa ikää ja yrittäjyysvuosia, joihin haastateltavan oli helppo vastata. Henkilötietoja ei kysytty lainkaan, vaan erityisesti painotettiin, että tutkimus on anonyymi. Kysymyksien on hyvä edetä loogisesti ja yksi kysymys kannattaa

kysyä kerrallaan. Lomake ei saa olla liian pitkä ja kysymyksien tarpeellisuutta on harkittava (Heikkilä, 2014, s.46). Ensimmäisien haastattelujen jälkeen haastattelulomaketta hieman muokattiin, sillä kysymysten järjestyksestä haluttiin enemmän tutkimusongelmaan johdattelevampi. Haastattelussa on tärkeää, että haastateltavan oma äänenpaino tai kysymysten esittämistapa eivät johdattele haastateltavaa. (Valli, 2015, s. 43–44)

Haastateltaville esitettiin alussa taustakysymyksiä, jotka analysoitiin määrällisesti. Tähän käytettiin haastattelulomaketta, jossa kysymykset, sekä niiden esittämisjärjestys olivat kaikilla samat. Tämänlaisen strukturoidun haastattelun avulla saadaan kerättyä todellisia tietoja asiakkaista tilastoitavaksi (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 47). Opinnäytetyössä näitä taustakysymyksiä esitettiin 11 kappaletta. Näiden avulla saatiin hyvä käsitys otoksesta ja määrälliset kysymykset tukivat laadullisia kysymyksiä. Kysyttäessä esimerkiksi tietoisuutta vakuutuksen sisällöstä, voidaan päätellä, että kuinka suuren osan toimintaa määrittelee tietämättömyys.

Strukturoitujen kysymyksien lisäksi haastattelussa kysyttiin viisi puolistrukturoitua kysymystä, joista yksi kysymys oli strukturoidun kysymyksen lisäkysymys. Tämä kysyttiin vain, mikäli edelliseen kysymykseen oli saatu tietty vastaus. Opinnäytetyöhön valittiin puolistrukturoituja kysymyksiä strukturoitujen lisäksi, sillä haastateltavilta haluttiin saada myös syvällisiä vastauksia. Tällä tavalla saatiin selville enemmän syitä heidän toiminnalleen.

Haastateltavia oli hyvin vaikea tavoittaa sillä monet yrittäjät ovat palveluammattissa. Virastoaikaan soittaminen havaittiin kuitenkin olevan paras tapa saada asiakkaita kiinni. Haastateltavien tavoittamista saattoi vaikeuttaa myös koulujen syysloma, joka osui aineistonkeruun kanssa samaan ajankohtaan. Muutamassa tapauksessa sovimme tarkemman kellonajan, jolloin haastateltavalla on vastaamiseen enemmän aikaa. Haastattelut soitettiin ilman ennakkovaroitusta. Haastateltava ei voineet siten varautua kysymykseen etukäteen ennakolta, vaan vastaukset tulivat heiltä hyvin spontaanisti. Muutamat sovitusti soitetut haastattelut poikkesivat hieman, sillä silloin haastateltava tiesivät, että kysymykset liittyvät YEL-vakuuttamiseen. He eivät tienneet kuitenkaan tarkemmin aiheita, niin tämän ei uskota vaikuttavan tuloksiin. Kun haastateltavat saatiin tavoitettua, he olivat yleisesti ottaen hyvin suostuvaisia tutkimukseen osallistumisesta. YEL-työtulo on ollut puheenaiheena mediassa pidemmän aikaa, ja yrittäjät ovat halukkaita

puhumaan aiheesta. Monilla haastateltavilla oli paljon aiheesta sanottavaa ja usein keskustelu meinasi lähteä myös aiheen ulkopuolelle. Haastattelua sai joidenkin haastateltavien kohdalla hieman ohjailta takaisin aiheeseen. Haastatteluiden alussa luvattiin, että haastattelu kestää korkeintaan 10 minuutin verran, mikäli haastateltava näin haluaa. Suuressa osassa haastatteluista tämä aika ylittyi reilusti, sillä avoimiin kysymyksiin heillä oli niin paljon sanottavaa. Haastattelut saatiin kyllä pidettyä luvatussa ajassa, mikäli haastateltava vastasi vain esitettyihin kysymyksiin. Luvattu aika osoittautua hyväksi ajaksi useamman kohdalla ja viimeiseenkin kysymykseen jaksettiin vastata ajatuksella. Haastatteluiden laadullisen osuuden vastaukset litteroitiin heti haastattelun jälkeen. Litteroinnilla tarkoitetaan aineiston puhtaaksi kirjoittamista sanatarkasti (Hirsjärvi ym., 2009, s.222). Tutkimuksen toteuttamiseen käytetty aika oli paljon suurempi kuin oli alun perin ajateltu. Haastateltavien tavoittamisen vaikeus ja suunniteltua pidemmät puhelut veivät enemmän aikaa kuin oli suunniteltu. Tutkimuksen toteutuksessa ei kuitenkaan ollut kiire, vaan kaikki suunniteltu saatiin toteutettua.

Opinnäytetyön analyysi tehtiin heti aineistonkeruun päätyttyä. Nauhoitetuilla haastatteluilla ja litteroinnilla varmistettiin, että analyysi tehtiin tarkasti aineistoon pohjautuen. Aiemmat teoriat ja oletukset eivät saa tulla mukaan analyysiin aineistolähtöisessä sisällönanalyyssissä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 108). Analyysissä tehtiin ensin määrällinen osuus ja sen jälkeen laadullinen. Laadulliseen osuuteen saatiin vastauksia määrällisen tutkimuksen tuoman otoksen kuvauksen perusteella.

6 Tutkimustulokset ja tutkimuksen analysointi

6.1 Luotettavuus ja eettisyys

Onnistunut tutkimus tarkoittaa, että tutkimuskysymyksiin on saatu luotettavia vastauksia. Tutkimusten luotettavuus vaihtelee tutkimuksittain, vaikka virheitä pyritään varmasti aina välttämään. Luotettavuutta voidaan mitata kahden eri käsitteen, reliabiliteetin ja validiteetin avulla. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 231)

Reliabiliteetti tarkoittaa, että tutkimuksessa tulokset eivät perustu sattumanvaraisuuteen. Reliabiliteetti on luotettavuutta ja tulosten tarkkuutta. Tutkimuksen pitää olla toistettavissa

samanlaisin tuloksin. Tieteelliset tutkimukset tulee kuitenkin tehdä aina samalla pätevyysalueella, mikäli tutkimus toistetaan. Tutkimuksessa on noudatettava koko prosessin ajan tarkkuutta ja kriittisyyttä. Otoksen on hyvä olla kooltaan mahdollisimman iso, jotta sattumanvaraisuus saadaan minimoitua. Otoksen on myös edustettava tarkasti perusjoukkoa (Heikkilä, 2014, s.27)

Luotettavuutta laadullisessa tutkimuksessa parantaa yksityiskohtainen ja kaikkia vaiheita koskeva selostus siitä, miten tutkimus toteutetaan. Aineistonkeräämisen kulku ja siihen vaikuttaneet olosuhteet on hyvä avata tarkasti. Tutkimukseen vaikuttaneet häiriötekijät tai esteet on kerrottava avoimesti. Aineistonkeruuseen käytetty aika ja tutkijan oma arvio sujuvuudesta lisäävät luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen analyysissä on käytettävä tarkkuutta ja luokittelu on avattava ymmärrettäväksi. Tutkijan mahdolliset omat päätelmät on aina perusteltava. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 232–233) Tutkimuksen laadukkuuteen voidaan vaikuttaa konkreettisilla toimilla. Haastatteluaineiston laatu vaikuttaa suuresti luotettavuuteen. Tarkasti suunnitellun haastattelurungon lisäksi tutkimuksen teknisten välineiden tulee olla kunnossa ja tarkistettu. Esimerkiksi haastatteluiden tallentuminen on hyvä tarkistaa aika ajoin. Haastattelupäiväkirjan avulla voi itse tarkastella, että millaiset kysymykset toimivat ja mitkä aiheuttivat vaikeuksia. Haastattelun nopea litterointi takaa aineiston laadukkuuden. (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 184–185) Tutkimuksen validiteettia sekä määrällisessä, että laadullisessa tutkimuksessa parantaa menetelmätriangulaatio (Hirsjärvi ym., 2009, s.233). Triangulaation avulla saadaan yksittäistä menetelmää kattavammin tietoa tutkimuskohteesta. Tuloksien sanotaan olevan mahdollisesti myös luotettavampia, kun käytössä on useampi menetelmä. (Eskola & Suoranta, 2008, s.68)

Validiteetti, eli pätevyys, tarkastelee että onko tutkimuksella tutkittu sitä mitä on ollut tarkoitus tutkia. Validius tarkoittaa, että systemaattisia virheitä ei ole. Täsmälliset tavoitteet sekä käsitteiden ja muuttujien määrittely auttavat tutkimuksen validiteetissa. Tutkimuksen hyvä validiteetti saadaan aikaiseksi tarkalla tutkimuksen ja aineistonkeruun suunnittelulla. Perusjoukon määrittely, tutkimuslomake, otos ja vastausprosentin korkeus parantavat tutkimuksen validiutta. (Heikkilä, 2014, s.27)

Tutkimuksen validiteettiin voivat vaikuttaa negatiivisesti menetelmät. Aineistonkeruussa kyselylomake voidaan käsittää väärin ja vastaaja voi vastata eri asiaan kuin on kysytty.

Tutkija ei välttämättä huomaa tätä asiaa ja tekee analysoinnin alkuperäisen tarkoituksen perusteella. Tässä tapauksessa tutkimuksen validiteetti heikkenee, eikä tulokset ole enää päteviä. (Hirsjärvi ym., 2009, ss. 231–232)

Opinnäytetyössä on huomioitu hyvin validiteetti ja reliabiliteetti läpi koko tutkimuksen. Tutkimus on suunniteltu tarkasti ja kirjoittajan perehtyneisyys alaan ja teoreettisiin käsitteisiin oli avuksi tutkimuksen suunnittelussa. Tutkimuksen luotettavuutta on lisätty menetelmätriangulaation avulla.

Tutkimuksien tuloksien tarkkuuteen vaikuttaa otoksen koon lisäksi perusjoukon homogeenisyys (Heikkilä, T, 2014, s.75). Opinnäytetyön tutkimuksessa perusjoukosta saatiin tarkoilla kriteereillä hyvin yhdenmukainen ja siitä otettu otos edustaa hyvin perusjoukkoa.

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin haastattelu, jotta tutkimukselle saatiin luotettavuutta. Haastateltavat saivat omin sanoin kertoa toimintaansa vaikuttaneista syistä. Havainnointi ei olisi ollut tutkimukselle luotettava aineistonkeruutapa, sillä tutkijan omat kokemukset olisivat vaikuttaneet tuloksiin. Havainnoinnin poisjättämisellä varmistettiin myös, että tekijän oman vahva tietämys aiheesta ei vaikuta tuloksiin. Arkihavainnoin haasteena on, että se on hyvin riippuvaista havainnointia tekevästä henkilöstä (Nummenmaa, 2009 ss. 22–23). Opinnäytetyön menetelmänä käytetty puolistrukturoitu haastattelu takaa, että tutkimus ei ole haastattelijasta riippuvainen. Tutkimuksen voi tarvittaessa toistaa, joten tutkimus on myös avoin.

Laadullinen tutkimus perustuu ihmisten kokemusten ja näkemysten tutkimiseen. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta tämä tuo haasteen tutkimukselle. (Juuti & Puusa, 2020, s.59) Haastatteluissa on vaikea päästä toisen ihmisen ajatuksien tasolle ja saada oikeanlaista tietoa hänen kokemusmaailmastansa. Lisäksi tilannekohtaisuus on suuressa roolissa tutkimuksessa. (Juuti & Puusa, 2020, s.59) Tutkimukseen valittiin puolistrukturoituja kysymyksiä, jotta kuullaan haastateltavien henkilökohtaisia mielipiteitä. Puolistrukturoiduilla kysymyksillä saadaan vastauksista luotettavia, kun vaihtoehdot ei johdattele strukturoitujen tapaan vastauksia (Kananen, 2008, s.33).

Opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuuden kannalta tutkimuksen aihetta piti miettiä erityisen tarkasti aineistonkeruussa. Arkaluontoisien asioiden kysyminen

puhelinhaastattelussa ei ole aina paras tapa saada tietoa selville (Heikkilä, T. 2014 s.18). Tutkimuksessa selvitettiin yrittäjien henkilökohtaisia syitä työtulon määrittelyyn. Työtulo on monelle yrittäjälle vaikea aihe ja kysymysten esittämisessä piti olla hyvin hienovarainen. Tutkittavien anonyymisyyttä oli hyvä painottaa. Puhelinhaastatteluissa ei voitu kiinnittää huomioita haastateltavan eleisiin tai ilmeisiin. Nämä non-verbaalit tavat tuoda mielipiteitä antavat vihjeitä siitä, että mihin asioihin haastattelijan tulee kiinnittää lisää huomiota (Juuti & Puusa, 2020, s.107). Haastateltavien eleistä olisi voinut esimerkiksi päätellä, että jos hän ei ymmärtänyt kysymyksen tarkoitusta. Joillekin ihmisille puhelinhaastattelu on saattanut olla kuitenkin parempi keinoa puhua vaikeista aiheista kuin kasvokkainen haastattelu. Ihmisen käyttäytymisen ennustaminen on hankalaa, sillä käyttäytyminen on monimuotoista ja siihen vaikuttavat monet asiat (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 17).

Puhelinhaastattelut tehtiin yksilöhaastatteluina aiheen arkaluonteisuuden vuoksi.

Yksilöhaastattelu eroaa ryhmähaastatteluista siinä, millaisia tuloksia haastattelulla halutaan saada aikaan. Ryhmähaastattelussa haastateltavat voivat saada uusia näkökulmia ajatteluun toisilta haastateltavista ja keskustelu voi muuttua hyvin antoisaksi. Ryhmähaastattelussa usein kuitenkin pelätään kertoa henkilökohtaisia asioita, jolloin keskustelu voi jäädä pinnalliseksi. (Alasuutari, P. 2011, s. 153). Haastattelun pinnallisuutta haluttiin välttää, jotta tuloksista saadaan mahdollisimman totuudenmukaiset ja luotettavat.

Saturaatio, eli kylläntymisen, tarkoittaa sellaista tilannetta, jossa aineisto alkaa toistamaan itseään. Tutkimusongelman kannalta uutta tietoa ei enää tule tutkittavasta kohteesta.

(Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.99) Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös suuresti saturaatio. Tutkimuksen laadullisessa osiossa saturaatio tuli hyvin selville, sillä haastateltavissa vastauksissa korostui samat aiheet. Haastatteluiden määrä oli siten riittävä, koska saturaatio ilmeni selkeästi tutkimuksessa.

Kappaleessa 5.5 on käyty tarkasti lävitse tutkimuksen kulku ja siihen vaikuttaneet seikat.

Tutkimukseen kulkuun vaikuttavat asiat on hyvä huomioida myös analyysissä ja johtopäätöksissä. Näiden yksityiskohtainen kertominen lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 232–233)

Validiteettia ja reliabiliteettia on myös kritisoitu laadullisen tutkimuksen tarkastelukeinoina sillä nämä käsitteet ovat alun perin syntyneet määrällisen tutkimuksen tarpeisiin (Tuomi &

Sarajärvi, 2018, s. 160). Ihmisten toimintaa tutkittaessa, ihmiselle on voinut tapahtua muutoksia elämässä, eikä tutkimusta toistettaessa tule samaa tulosta. Muuttuvat ominaisuudet ovat siten vaikuttaneet reliabiliteettiin. Laadullisen tutkimuksen reliabiliteettiin vaikuttaa lisäksi tilannesidonnaisuus. Muuttuneet tilanteet voivat vaikuttaa tutkimuksen toistettavuuteen ja tulokset eroavat toisistaan. Toinen reliabiliteettiin vaikuttava asia on ihmisten tulkinta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ihminen tekee itse tulkinnat tutkimuksen tuloksista. Tulkinnat perustuvat aina henkilön omiin kokemuksiin ja voivat täten erota toisistaan. (Hirsjärvi & Hurme, 2017, s. 186). Kaksi tutkijaa ei voi saada täysin samoja tuloksia, vaikka aineisto olisi sama. Tulkinnan eroavaisuuksien vuoksi ihmiset havaitsevat asioita eri tavoilla. (Juuti & Puusa, 2020, s.155).

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin haasteena on, että miten analyysi saadaan pohjautumaan vain aineistoon. Analyysin tekijä saattaa haluta löytää tiettyjä asioita aineistosta ja kiinnittää siten huomiota epätasaisesti. Ennakkoluulot saattavat ohjata analyysiä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.109). Opinnäytetyön laadullisessa tutkimuksessa pyrittiin estämään tämä ongelma sillä, että analyysiyksiköitä määriteltäessä niitä otettiin hyvin suuri määrä ja eri osa-alueilta. Tämän avulla saatiin lisättyä analyysin luotettavuutta.

Tutkimuksen määrällisessä tutkimuksessa luotettavuus varmistettiin hyvin suunnitellulla perusjoukolla ja otoksen satunnaisuudella. Määrällisessä tutkimuksessa haastattelijan omat havainnot tai toiminta ei ollut niin kriittisessä asemassa, sillä kysymykset olivat pääasiassa haastateltavan perustietoihin viittaavia. Haastattelua tehdessä oli kuitenkin oltava tarkkana, että ymmärsikö haastateltava kysymyksen ja tarkennettava kysymystä tarvittaessa. Luotettavuuteen vaikuttaa mahdollisesti sellainen, että jos haastateltava ei kerro totuudenmukaisesti esimerkiksi bruttotuloaan. Tämä yritettiin estää sillä, että haastateltavalle painotettiin tutkimuksen anonyymisyyttä. Haastateltavan ei myöskään ollut pakko vastata kysymyksiin.

Tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli on eettisyys, joka koskee tutkimuksen laatua. Tutkimusetiikalla tarkoitetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan, TENK:n, mukaan eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista. Näiden asioiden edistäminen tutkimustoiminnassa on myös oleellista. Eettiseen vastuullisuuteen kuuluu

myös tieteeseen kohdistuvien loukkausten ja epärehellisyiden tunnistamista sekä torjumista. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.150).

Laadukkaan tutkimussuunnitelman lisäksi tutkimusasetelman on oltava sopiva. Tutkimusongelman tarkka suunnittelu on tärkeä osa eettisyyttä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa rehellisyys, huolellisuus ja suunnitelmallisuus läpi tutkimustyön. Tiedonhankinnan, tutkimuksen toteutuksen ja raportoinnin on oltava tutkimuksen kriteerien mukaista. Työn ja tulosten omistajuus sekä oikeudet on mietitty ja niitä noudatetaan. Tieteeseen kohdistuvia loukkauksia voi olla esimerkiksi puutteellinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin, julkaisussa muiden osuuden vähättely tai harhaanjohtava raportointi. Tieteellinen vilppi on hyvän tieteellisen käytännön vastaista. Hyvää tutkimuksen toteuttamista ohjaa eettinen sitoutuneisuus ja eettisyyttä voidaan yhtenä tutkimuksen luotettavuuden tarkastelun osana. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss.149–151)

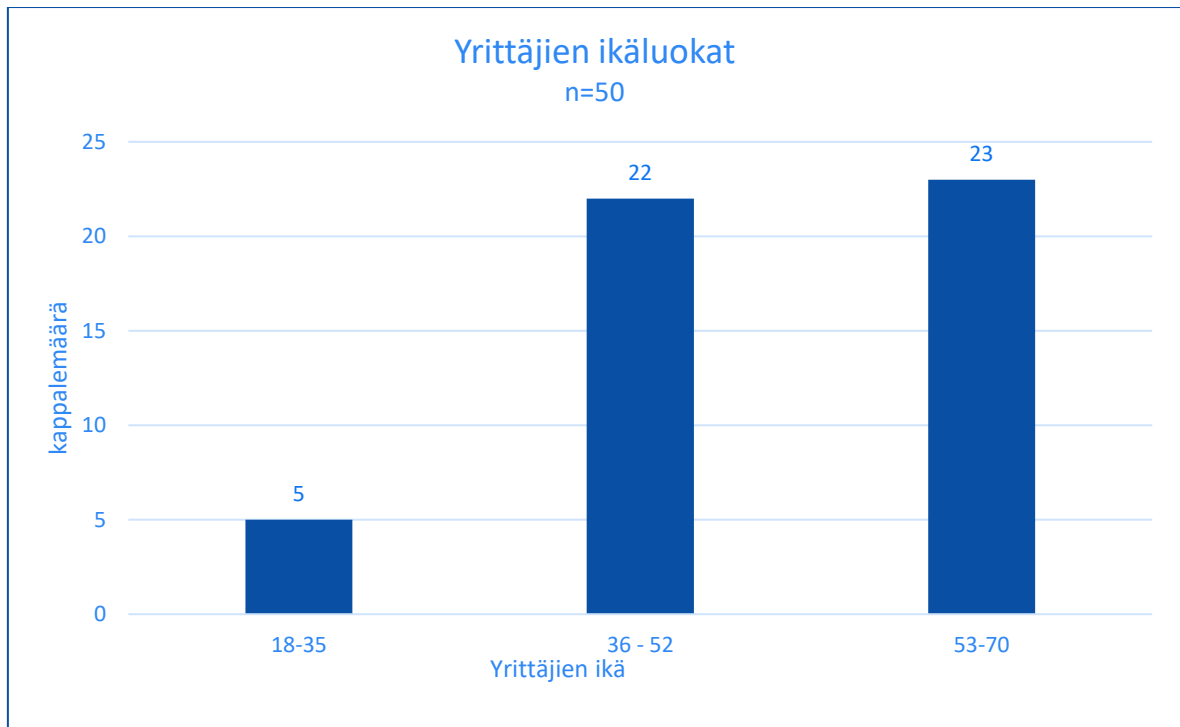
6.2 Määrällinen tutkimus

Taustakysymyksinä haastateltavilta kysyttiin 11 määrällistä kysymystä. Näiden kysymyksien avulla saadaan selville, että mitkä taustatekijät ovat voineet vaikuttaa laadullisiin vastauksiin. Kaikissa kysymyksissä oli sallittua vastata myös "en osaa sanoa" tai "en halua vastata." Nämä taulukoitiin vain niissä tapauksissa, joissa kyseisiä vaihtoehtoja vastattiin.

Kysymys numero 1: Minkä ikäinen olet?

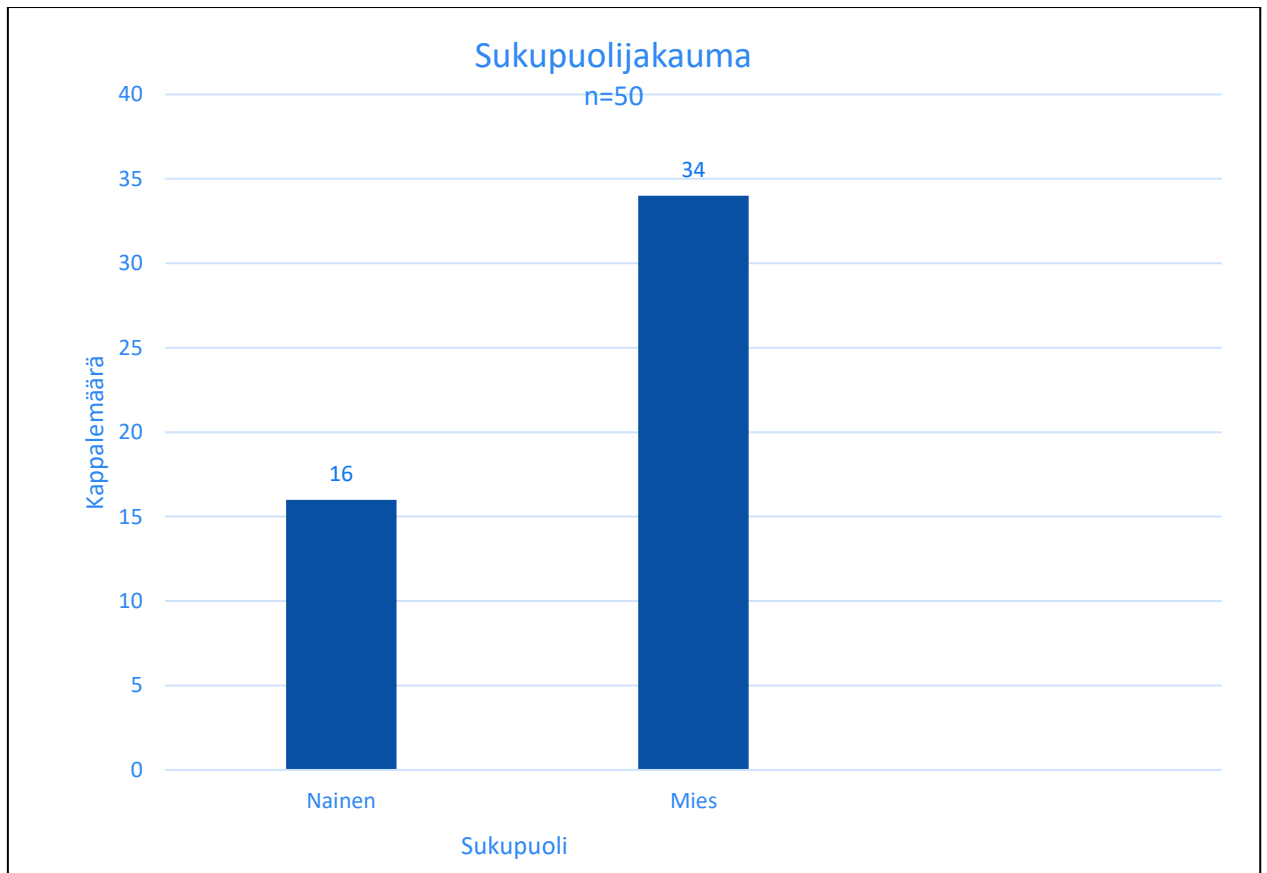
Taulukko 7. Yrittäjien ikäluokat

Haastateltavien ikäluokissa kaksi vanhempaa kategoriaa eli ikävuodet 36–52 (44 %) ja 53–70 (56 %) painottuvat ja muodostavat 90% vastaajista. Vastaajien ikäluokat painottuvat luultavasti näin siksi, että perusjoukon kriteerinä oli, ettei työtuloa ei ole muutettu 7 vuoteen. Yrittäjävuosia on tuolloin todennäköisesti enemmän ja tämä näkyy iässä. Tällä kriteerillä haluttiin saada otokseen ihmisiä, joita voidaan haastatella juuri siitä näkökulmasta, miksi työtuloa ei ole muutettu. Tämä perusjoukon karsii juuri aloittaneet yrittäjät ja siten myös nuorimmat yrittäjät.

Kysymys numero 2: Mikä on sukupuolesi?

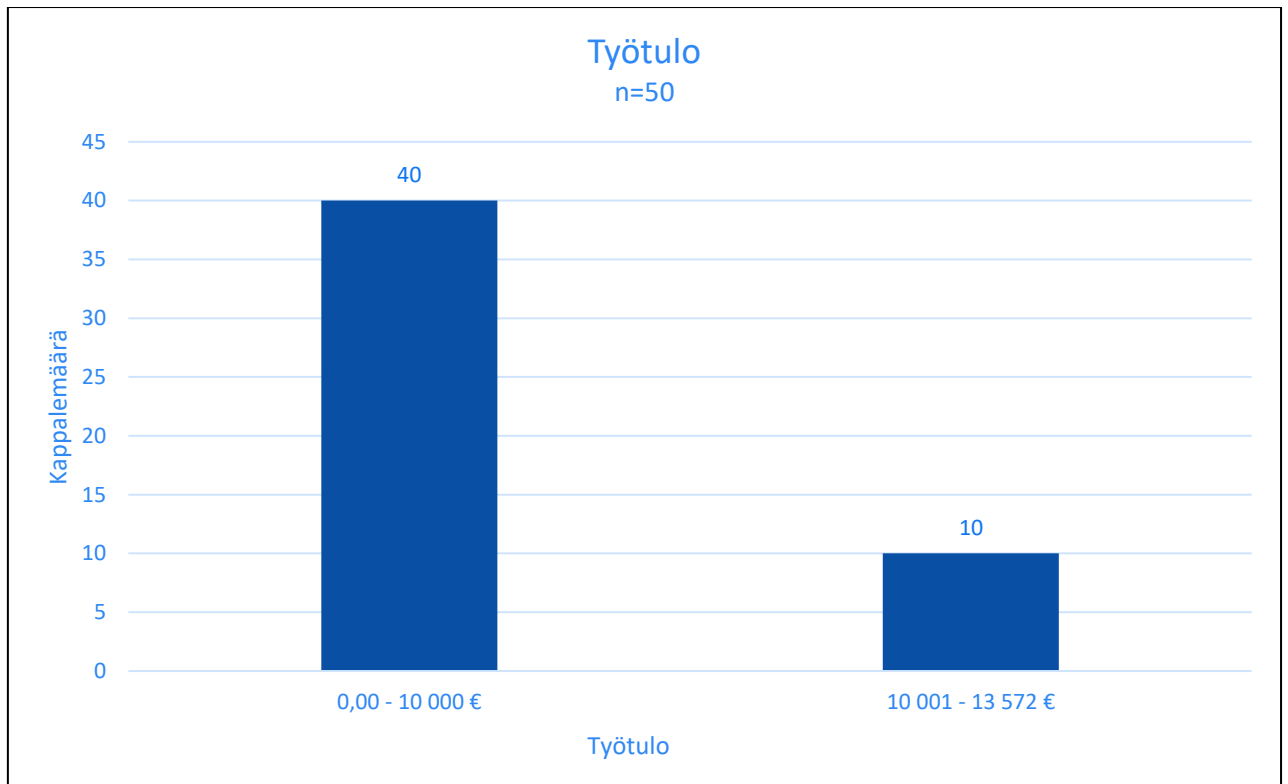
Taulukko 8. Sukupuolijakauma

Kysymykseen sukupuolesta halusivat kaikki vastata. Vastaajista miehiä oli 68 % ja naisia 32 %. Tämä saattaa johtua, että naisia on paljon esimerkiksi palveluammateissa ja vastaaminen puhelimeen ei työaikana onnistu.

Kysymys numero 3: Mikä on tämänhetkinen työtulosi?

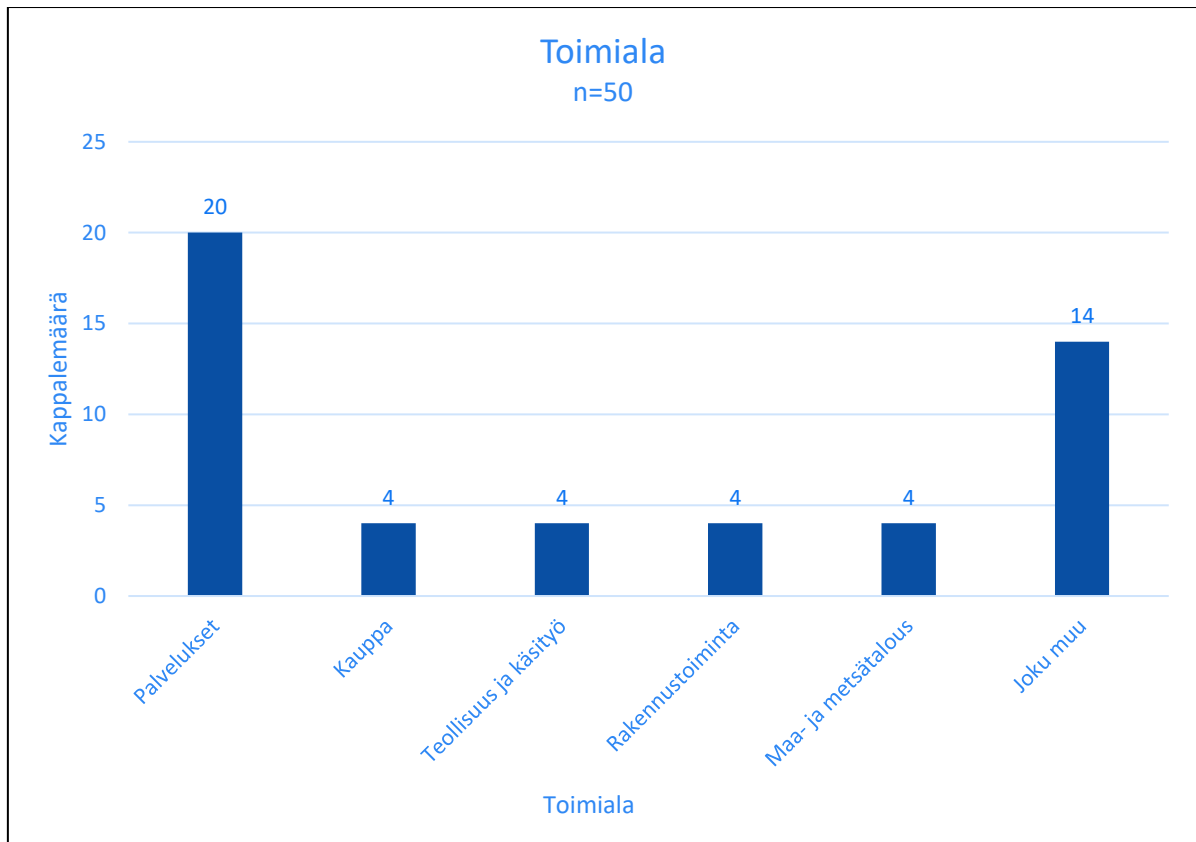
Taulukko 9. Työtulo

Työtulon määrä haluttiin kysyä, sillä otanta on otettu alle sosiaaliturvarajan olevista yrittäjistä ja työtulojen ero voi olla suuri tällä kriteerillä. Kysymyksellä haluttiin selvittää, kuinka paljon tästä otannasta on lähellä tuota sosiaaliturvarajaa. Tutkimus hetkellä, eli vuonna 2022, YEL-vakuutuksen sosiaaliturvaraja oli 13 573 euroa (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo, n.d.). Työtuloa kysyttäessä ensimmäinen kategoria oli työtulot alkaen 0,00 eurosta. Tämä on sen vuoksi, että tutkimuksen otannassa työtulon kriteerinä oli alle sosiaaliturvarajan mutta ei alarajaa. Otantaan tuli täten mukaan mahdollisesti vapaaehtoisia vakuutettuja, joiden työtulo on alle minimirajan. Alle 10 000 euron työtulo oli 80 % ja 20 % oli yli 10 000 euroa mutta alle 13 572 euroa eli alle sosiaaliturvarajan. Suurella osalla työtulo on lähellä minimirajaa ja vain pienellä joukolla lähellä sosiaaliturvarajaa. Tämän pienen joukon osalta herää ajatus, että ovatko he tietoisia sosiaaliturvarajasta vai onko työtulo jäänyt tiedon puutteessa vain hieman sen alle?

Kysymys numero 4: Millä toimialalla työskentelet?

Taulukko 10. Toimiala

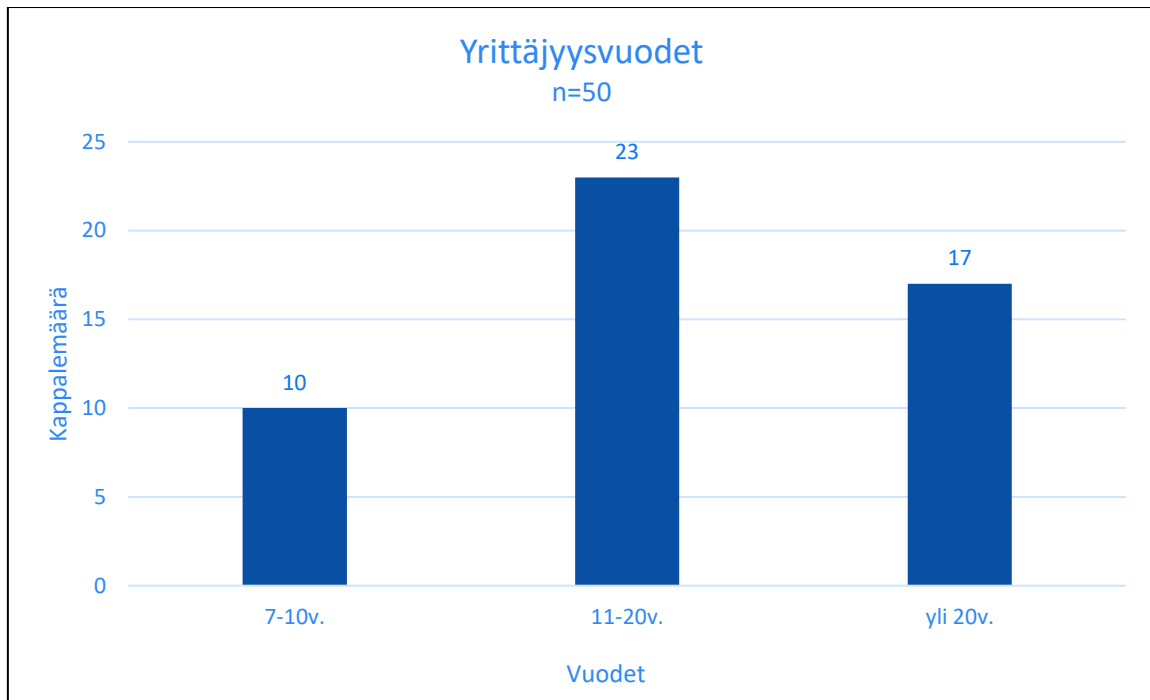
Toimialakategorisointi tehtiin Työeläkeyhtiö X:n yleisempien toimialojen mukaan.

Taulukkoon lisättiin vain ne toimialat, joihin otannassa valikoitui haastateltavia.

Työeläkeyhtiö X:n yleisimmistä toimialoista liikennetoimiala oli ainut, josta ei ollut yhtään haastateltavaa mukana. Joku muu-kategoria pitää sisällään useita eri toimialoja, jotka eivät ole Työeläkeyhtiö X:n yleisimpiä. Suurin osa vastaajista eli 40 % työskentelee palvelusettoimialalla. Vastaajista yhtä suuri määrä eli 8 % työskentelee seuraavilla Työeläkeyhtiö X:n yleisimmillä toimialoilla: kauppa, teollisuus ja käsityö, rakennustoiminta ja maa- ja metsätalous. Vastaajista 28 % työskentelee toimialalla, joka ei ole Työeläkeyhtiö X:n yleisimpiä. Tässä kategoriassa on useita pienempiä toimialoja.

Kysymys numero 5: Kuinka kauan olet toiminut yrittäjänä?

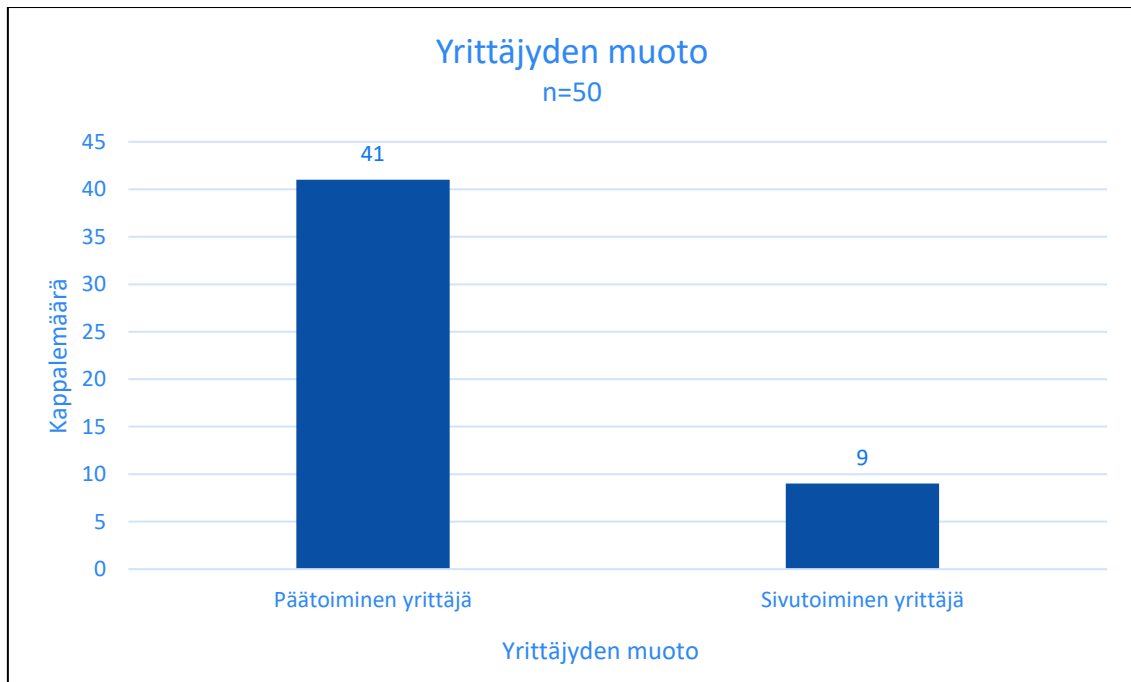
Taulukko 11. Yrittäjyysvuodet

Tutkimuksessa jokaisella haastateltavalla on ollut YEL-vakuutus voimassa vähintään 7 vuoden ajan, sillä perusjoukon kriteerinä oli työtulon muuttumattomuus 7 vuoden aikana. Yritystoiminnan vasta aloittaneet yrittäjät eivät olisi pystyneet vastaamaan kysymyksiin, sillä he eivät tiedä miten yritystoiminta tulee muuttumaan ja miten työtulo muuttuu. Tämän vuoksi he karsiutuivat pois perusjoukosta. Pidempään yrittäjänä toimineilla on kokemusta yritystoiminnan mahdollisista muutoksista, joilla voi olla merkitystä työtuloon. Vastaajista suurin osa, 46 %, oli toiminut yrittäjänä 11–20 vuotta. Yli 20 vuotta yrittäjänä toimineita oli 34 %. Tutkimukseen osallistuneista siis 80 % oli toiminut yli 11 vuotta yrittäjinä, joten heidän yritystoiminnassa on saattanut tapahtua työtuloon vaikuttavia muutoksia. 20 % vastaajista oli työskennellyt yrittäjänä 7–10 vuoden ajan. Heillä saattaa siis olla työtulo tasolla, joka on määritelty yritystoiminnan alkaessa.

Kysymys numero 6: Oletko päätoiminen vai sivutoiminen yrittäjä?

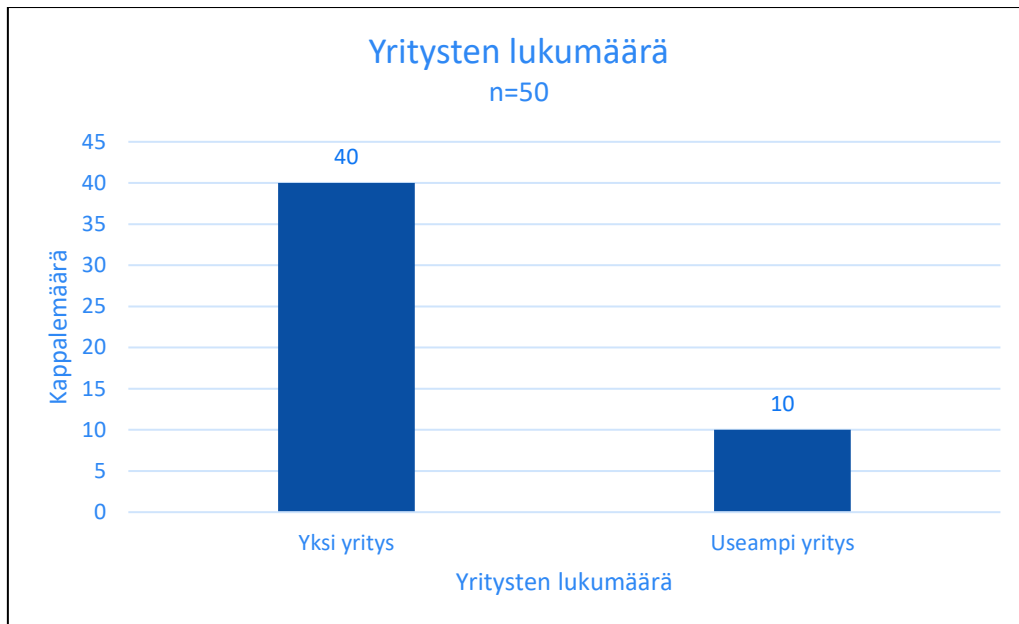
Taulukko 12. Yrittäjyyden muoto

Tutkimukseen osallistuneista 82 % työskentelee päätoimisena yrittäjänä. Sivutoimisena yrittäjänä työskentelee 18 % vastaajista. Päätoimisella yrittäjänä YEL-vakuutus on heidän ainoa eläketurva, mutta sivutoimisella yrittäjällä saattaa olla eläketurva TyEL-vakuutuksen kautta. Sivutoimisella yrittäjällä työtulon merkitys ei ole välttämättä niin merkityksellistä heille itselle sosiaaliturvan kannalta, kun päätoimisella. Sivutoimisten yrittäjien osuudella saattaa olla vaikutusta alivakuuttamiseen, sillä heille YEL-vakuutus on yhtä lailla pakollinen kuin päätoimiselle yrittäjälle vakuutusehtojen täytyttyä (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo, n.d.).

Kysymys numero 7: Onko sinulla yksi vai useampi yritys?

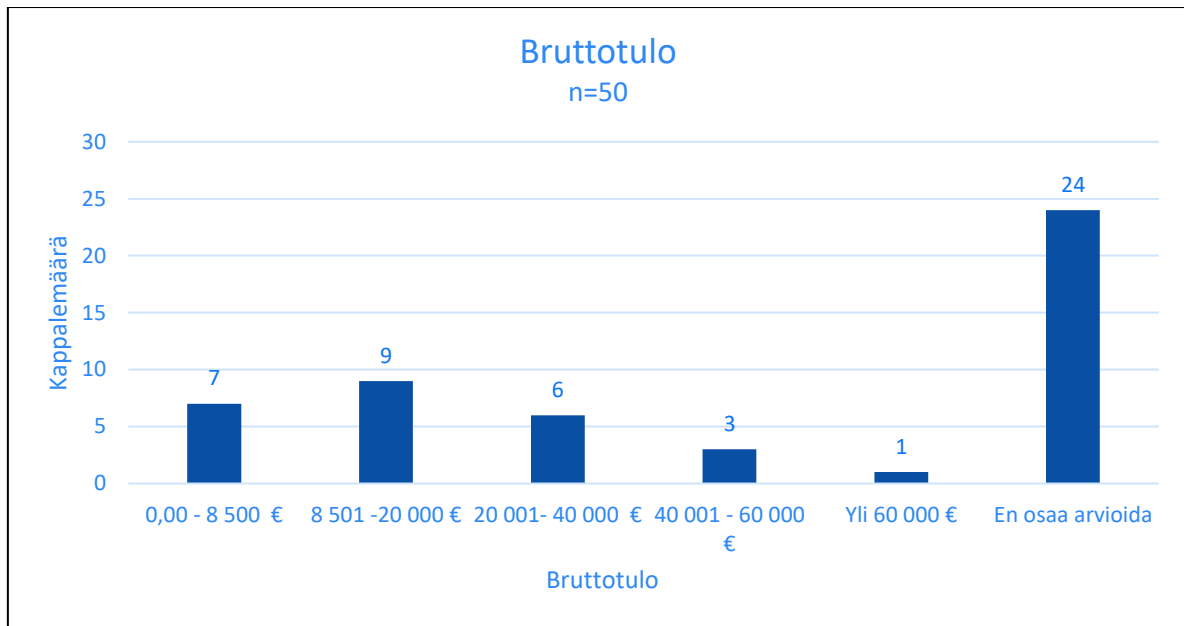
Taulukko 13. Yritysten lukumäärä

Tutkimukseen vastanneista 80 % omistaa yhden yrityksen ja 20 % useamman yrityksen. Yritysten lukumäärällä ei pitäisi olla vaikutusta työtulon asetteluun, sillä YEL-vakuutus on henkilökohtainen vakuutus ja se kattaa kaiken yritystoiminnan. YEL-vakuutus ei siis ole yrityskohtainen. (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, n.d.). Useamman yrityksen omistavalla yrittäjällä tosin toiminta saattaa olla laajempaa kuin yhden yrityksen yrittäjällä ja työtulo voi siten olla suurempi.

Kysymys numero 8: Kuinka paljon on arviolta bruttotulosi?

Taulukko 14. Bruttotulo

Bruttotuloja kysyttäessä haluttiin verrata yleisesti yrittäjien bruttotuloja työtuloihin.

Bruttotulo ei ole sama asia kuin työtulo, vaan työtulon määrittelyyn vaikuttaa monia asia, esimerkiksi työtuntien määrä ja kausiluonteisuus (Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, n.d.).

Kategorioita tehtiin useita, jotta nähdään miten bruttotulot oikeasti jakautuvat.

Haastattelussa vaikutti, että monet eivät osanneet hahmottaa mitä kysymys tarkalleen ottaen tarkoitti. Bruttotulon ja työtulon ero ei välttämättä ole yrittäjälle selvillä. Lähes puolet vastaajista eli 48 % vastasivat "en osaa arvioida". Yrittäjät eivät välttämättä ymmärtäneet mitä bruttotulolla haettiin tai he eivät halunneet antaa todellisia lukuja. Suuri vastausprosentti tässä sarakkeessa saattoi johtua myös siitä, että yrittäjien tulot vaihtelevat vuosittain hurjasti ja tarkkaa lukua on vaikea sanoa. Kysymys on myös hyvin arkaluonteinen ja kysymyksessä numero 3 oli käyty jo läpi tämänhetkinen YEL-vakuutuksen työtulo, joten osa varmasti tiedosti, että tällä kysymyksellä haettiin kontrastia työtuloon. Bruttotulot painottuvat kuitenkin taulukon alkupäähän, joten vaikuttaa että suurella osalla vastanneista työtulo ei ole aivan liian alimitoitettu. Vastanneista 14 % vastasi työtulokseen alle 8 500

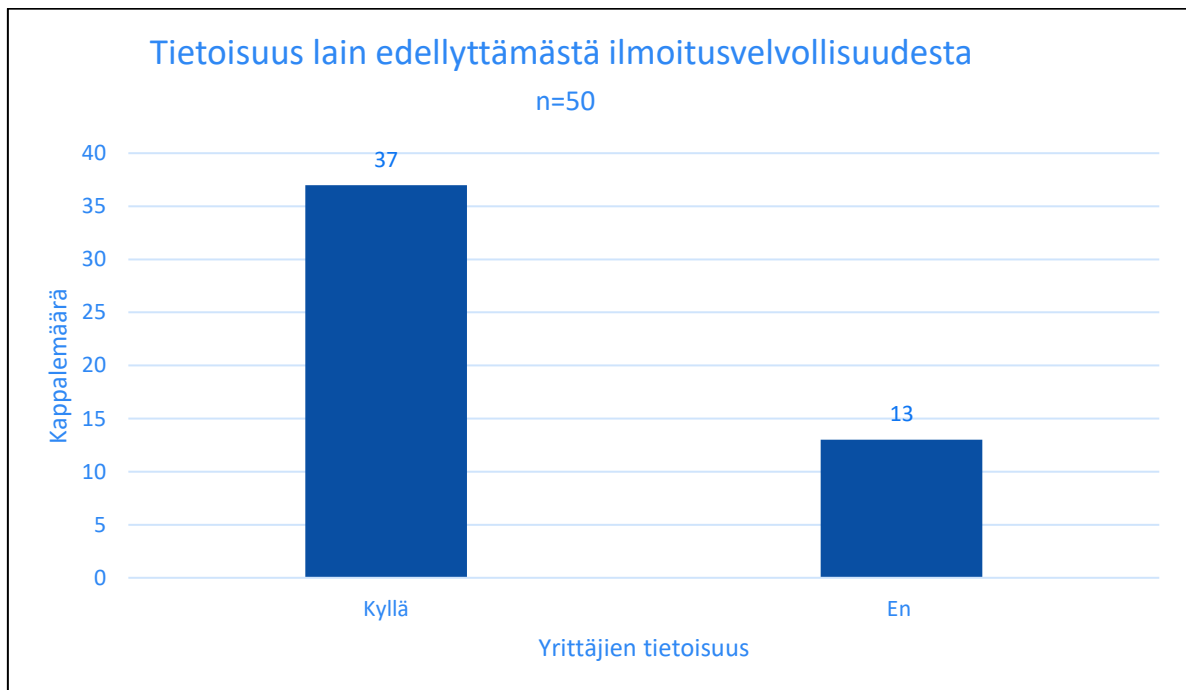

euroa. Suurin vastausprosentti oli 8 501–20 000 euron bruttotuloissa, jonka vastasi 18 % vastanneista. 12 % vastasi työtuloksi 20 001–40 000 euroa.

Muutamalla vastaus oli taulukon yläpäässä, joka tarkoittaa, että vaikka heidän työtulonsa olisi ollut taulukossa 3 lähellä sosiaaliturvarajaa, bruttotulo on suuresti isompi kuin nykyinen työtulo. Tutkimuksessa kaikilla työtulo oli alle 13 572 euroa. Tutkimuksessa 6 % vastasi bruttotuloksi 40 000–60 000 euroa ja 2 % jopa yli 60 000 euroa.

Kysymys numero 9: Oletko ollut tietoinen, että nykyinen laki edellyttää yrittäjän itse ilmoittamaan yrittäjätoiminnassa tapahtuvista muutoksista, jotka vaikuttavat työtulon määrään?

Taulukko 15. Tietoisuus lain edellyttämästä ilmoitusvelvollisuudesta

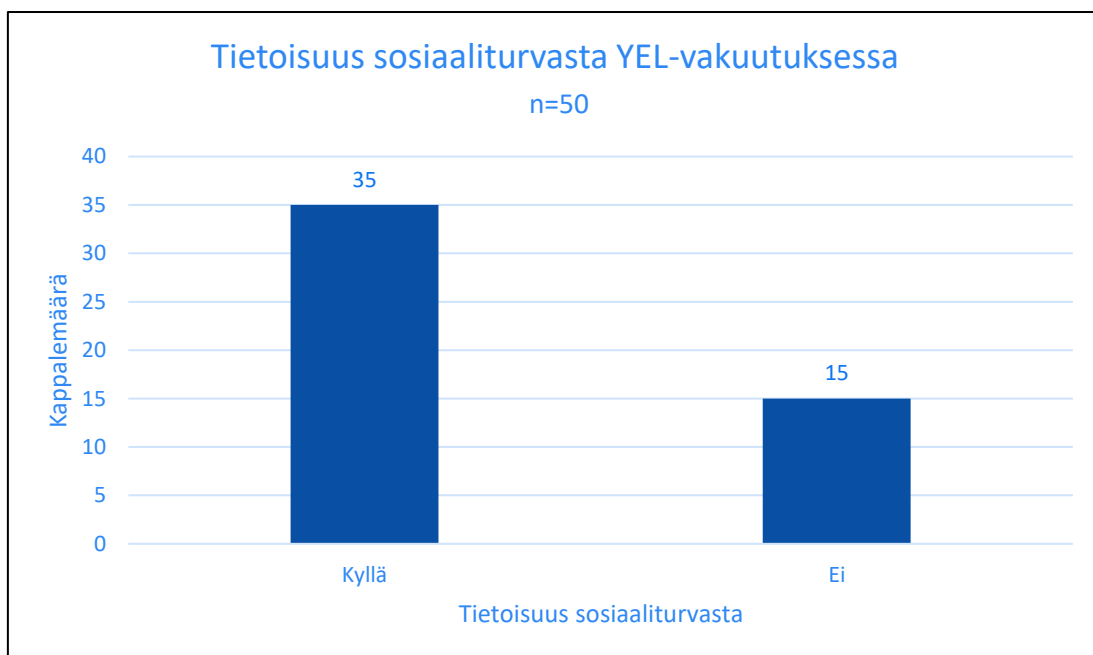

Tutkimuksen otannassa kukaan ei ollut tehnyt työtuloonsa muutosta 7 vuoteen. Tämän perusteella tutkimuksen perusjoukolla ei olisi tapahtunut muutoksia yritystoiminnassa kyseisenä aikana. Haastatteluista 74 % tiesi, että yrittäjän on itse ilmoitettava muutoksista, joilla on vaikutusta työtuloon. Lain edellyttämästä ilmoitusvelvollisuudesta oli tutkimukseen osallistuneista 26 % tietämättömiä.

Haastattelussa ei kysytty sitä, että onko yritystoiminnassa tapahtunut muutoksia. Tämä kysymys jätettiin pois, sillä muutoksien vaikutus työtuloon on niin laaja aihe, että tutkimusongelman kannalta haluttiin keskittyä selvittämään syitä yrittäjien toiminnalle. Yritystoiminnan pysyminen 7 vuoden ajan tasaisena on mahdollista, mutta tähän ajanjaksoon sisältyy myös globaaleja kriisejä, jotka ovat olleet joillekin yrityksille liiketoimintaa jopa kannattavaa. Tuolloin työtulon tasoon olisi pitänyt mahdollisesti tehdä muutoksia.

Kysymys numero 10: Oletko tietoinen sosiaaliturvan merkityksestä YEL-vakuutuksessa?

Taulukko 16. Tietoisuus sosiaaliturvasta YEL-vakuutuksessa

Kysymyksellä sosiaaliturvasta haluttiin kartoittaa haastateltavien tietoisuutta YEL-vakuutuksen sisältämästä sosiaaliturvasta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että valtaosa on tietoisia sosiaaliturvan merkityksestä. Vastanneista 70 % kertoi tietävänsä sosiaaliturvan merkityksen YEL-vakuutuksessa. Vastanneista 30 % kertoi, ettei tiedä mitä YEL-vakuutuksen sisältämä sosiaaliturva tarkoittaa.

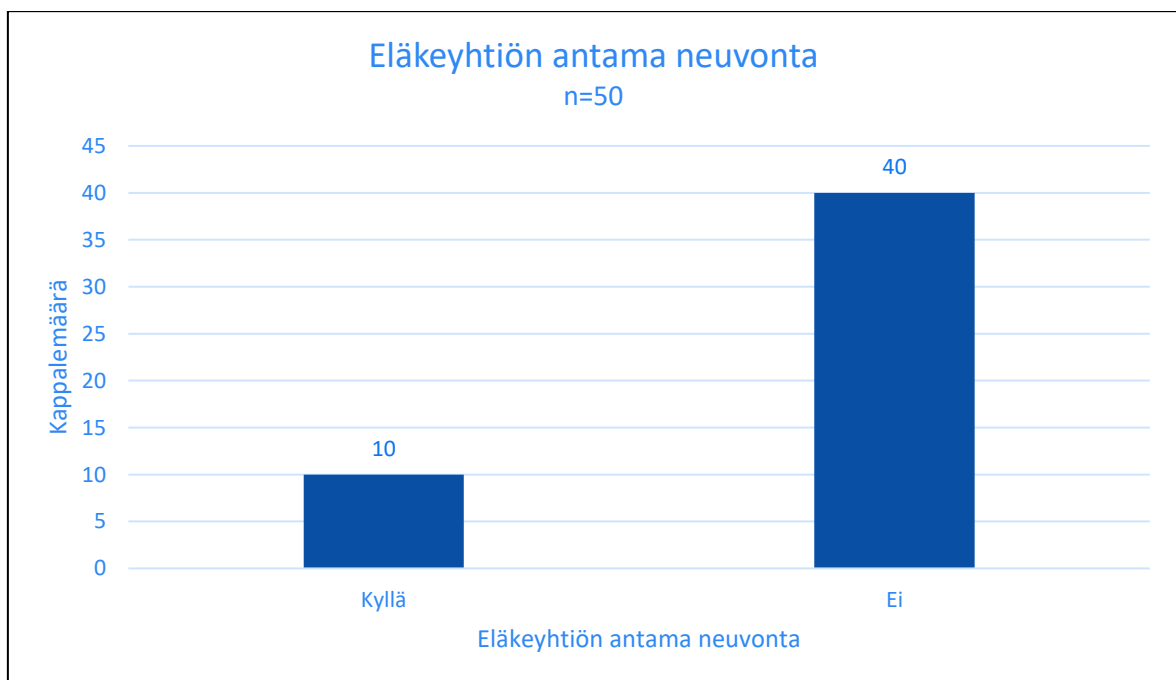
Yhtenä syynä alhaiseen ja pitkään samalla tasolla pysyvään työtuloon saattaa olla tiedon puute. YEL-vakuutus voidaan mieltää olevan vain eläkettä varten, eikä sen sisältämää

sosiaaliturvaa tiedosteta. Tämä epätietoisuus voi vaikuttaa, että työtuloa ei aseteta oikealle tasolle, sillä sosiaaliturvaa on voitu yrittää paikata muilla järjestelyillä. Laadullisessa kysymyksessä numero 12 saatiin vastauksia, että minkälaisia vaihtoehtoisia järjestelyitä haastateltavat ovat tehneet oman sosiaaliturvansa takaamiseksi.

Kysymys numero 11: Onko oma eläkeyhtiösi neuvonut sinua työtulon suhteen?

Jos ei, millaista neuvoa toivoisit?

Taulukko 17: Eläkeyhtiön antama neuvonta

Tutkimuksen haastateltavista 20 % kertoi, että oma työeläkeyhtiö, eli tässä tapauksessa Työeläkeyhtiö X, on antanut neuvoa työtulon määrittelyyn. Suurin osa vastanneista, eli 80 %, kertoi kuitenkin, ettei ole saanut neuvoa.

Kysymyksen jatkokysymys, kysymysnumero 12, esitettiin vain heille, jotka kokivat, etteivät ole saaneet neuvontaa. Haastateltavilta kysyttiin, että millaista neuvontaa olisi kaivattu. Vastauksissa korostuivat yrittäjyyden alun kattava neuvonta, konkreettiset esimerkit vakuuttamisesta sekä säännölliset infopakettit. Vastaukset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

6.3 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyön tutkimuksen pääpaino on laadullisessa tutkimuksessa, joka toteutettiin puolistrukturoiduilla haastatteluilla. Haastatteluja tehtiin 50 kappaletta ja puolistrukturoitujen kysymyksiä vastaukset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimuksen otanta on riittävä, mutta kuitenkin sen verran pieni, että haastattelut voitiin analysoida tarkasti. Kaikissa vaiheissa analyysiä tutkijan tulee pyrkiä ymmärtämään tutkittavia heidän näkökulmastaan (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.127).

Puolistrukturoituina kysymyksinä kysyttiin seuraavat kysymykset:

12) Millaista neuvontaa toivoisit omalta työeläkevakuutusyhtiöltä YEL-työtuloon liittyen? (Tämä on jatkokysymys kysymykseen 11, mikäli vastaus on ollut "ei").

13) Mikä tai mitkä tekijät vaikuttavat nykyiseen työtulosi määrittelyyn?

14) Miten arvioisit maailman nykytilanteen vaikuttavan yrittäjyyteesi ja työtulon määrittelyyn?

15) Mitä mieltä olet YEL-vakuutuksen mahdollisesta lakiuudistuksesta?

16) Millä tavalla YEL-työtuloa koskevan lain pitäisi uudistua?

Ensimmäinen kaikille esitetty laadullinen kysymys, eli kysymys numero 12, on avainkysymys koko tutkimuksessa ja tämän kysymyksen avulla saatiin perusteluita työtulon määrittelemisestä ja siten alivakuuttamiseen johtaneista syistä. Vastauksia seuraaviin kysymyksiin tuli usein jo tässä ensimmäisen kysymyksen aikana.

Analyysissä käytettiin luvussa 5.4 kuvailtua Miles ja Hubermanin (1994) tapaa sisällönanalyysistä. Aineistosta tunnistetaan asioita, jotka ovat tutkimuksen kannalta oleellisia. Saaduista vastauksista koostuvat litteroidun aineiston alkuperäisilmaisut pelkistettiin. Aineistosta etsittiin tutkimuksen kannalta oleelliset asiat, joista tehtiin yksittäisiä ilmaisuja. Seuraavaksi luokiteltiin samaan alaluokkaan samoja asioita kuvaavat pelkistetyt ilmaukset. Kategorioita eli luokkia tehtiin niin paljon kuin on tarvetta ja

myöhemmin nämä alakategoriat yhdistettiin yläkategorioiksi. Näistä yläkategorioista tehtiin pääkategorioita, joista saadaan lopuksi yhdistävä kategoria, jolla vastataan tutkimusongelmaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss.114–115)

Ennen analyysiä on määriteltävä analyysiyksikkö. Se voi olla sana, lause tai useita lauseita kattava kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s.122). Litteroidusta tutkimusaineistosta kerättiin analyysiyksiköitä, jotka olivat korkeintaan muutaman lauseen mittaisia ajatuskokonaisuuksia. Analyysiyksiköt valittiin tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti, mutta tutkimuksessa on tärkeää, että nämä analyysiyksiköt eivät ole etukäteen mietittyjä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 108). Aineistosta nousi näitä analyysiyksiköitä 60 kappaletta ja näistä luotiin pelkistettyjä ilmaisuja, joista suurin osa on kuvattu taulukossa. Samaa tarkoittavia analyysiyksiköitä yhdisteltiin pelkistetyiksi ilmaisuiksi. Pelkistetyt ilmaisut kerättiin aiheittain yhteen ja luokiteltiin alaluokiksi taulukkoon.

Pelkistetyt ilmaukset liittyivät tutkimusongelman mukaisesti alivakuuttamiseen ja työtulon määrittelyyn liittyviin asioihin. Näitä olivat esimerkiksi haastateltavien asenteet, talousasiat, eläketietous ja yrittäjän pohdinnat tulevaisuuden varalle.

Taulukko 18. Alaluokat

Pelkistetty Ilmaus	Alaluokka
<ul style="list-style-type: none"> • Korkea maksuprosentti • Mahdoton taloudellinen tilanne • Kova kilpailu työelämässä • Taloudelliset paineet lisääntyvät • Taloudelliset epävarmuustekijät • Tienaan hyvin vähän yritystoiminnalla 	Ansioiden pienuus
<ul style="list-style-type: none"> • Koronan heikentävä vaikutus • Energiakriisin vaikutus töihin • Vaikea tilanne taloudellisesti koronan jälkeen • Peruttuja töitä • Huolestuttava tilanne yrittäjälle • Liiketoiminnan romahdus • Heikentynyt ostovoima 	Pelko tulevaisuudesta nykyisessä maailmantilanteessa
<ul style="list-style-type: none"> • En uskalla korottaa työtuloa tulojeni vuoksi • Epätasainen työtilanne • Ei tietoa työtilanteesta tulevaisuudessa • Liiketoiminnan vaihtelevuus • Työtulojen määrittelyn hankaluus 	Tulojen vaihtelevuus
<ul style="list-style-type: none"> • Minimim riitettävä • Eläkeuudistus huonontaa tilannetta • Suomi on kallis maa yrittäjälle • Kallistuneet raaka-aineet 	Yrittäjyyden suuret kulut
<ul style="list-style-type: none"> • Sijoittaminen • Sosiaaliturva muualla • Parempia tulevaisuudensuunnitelmia • Säästän mieluummin 	Omat suunnitelmat tulevaisuuden varalle
<ul style="list-style-type: none"> • YEL on huonosti toimiva tuote • Huono vastine rahalle • Huono eläkkeen karttuminen • Epätietoisuus sosiaaliturvasta 	YEL-Vakuutus ei tuo taloudellista hyötyä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<ul style="list-style-type: none"> • Eläketurvan epävarma tulevaisuus • Eläköitymisen epävarmuus, pääseekö eläkkeelle? • Eläkkeiden maksu tulevaisuudessa? • Eläkejärjestelmän kannattelevuus 	Eläkejärjestelmän toimivuus
<ul style="list-style-type: none"> • Pieniä yrityksiä loppuu • Onko uudistuksessa järkeä? • Nuorilla vaikea tilanne tulevaisuudessa • Median kirjoittelu pelottaa • Vakuutusyhtiöt riistävät • Yrittäjän näkökulma huomioitava • Oikeudenmukaisuus • Nykyinen toimintamalli hyvä • Epätietoisuus • Pakottaminen • Yrittäminen on kallis harrastus • Epätietoisuus YEL-vakuutuksesta 	Eläkeuudistus - ehdotus

Alaluokkia syntyi yhteensä kahdeksan kappaletta ja nämä taulukoitiin, jotta saadaan muodostettua yläluokat.

Taulukko 19. Yläluokat

Alaluokka	Yläluokka
<ul style="list-style-type: none"> • Ansioiden pienuus • Tulojen vaihtelevuus • Yrittäjyyden suuret kulut 	Heikko talous
<ul style="list-style-type: none"> • Pelko tulevaisuudesta nykyisessä maailmantilanteessa 	Epävarma maailman tilanne
<ul style="list-style-type: none"> • Omat suunnitelmat tulevaisuuden varalle • Eläkejärjestelmän toimivuus 	Eläkejärjestelmän tulevaisuus
<ul style="list-style-type: none"> • YEL-Vakuutus ei tuo taloudellista hyötyä • Eläkeuudistus- ehdotus 	YEL - vakuutuksen huono vastine rahalle

Yläluokkiin muodostui neljä eri kategoriaa, jotka poikkeavat hieman toisistaan, mutta liittyvät oleellisesti tutkimusongelmaan.

Neljä yläluokkaa yhdistettiin pääluokiksi, joita muodostui kolme kappaletta

Taulukko 20. Pääluokat

Yläluokka	Pääluokka
<ul style="list-style-type: none"> • Heikko talous • Epävarma maailman tilanne 	Heikko taloudellinen tilanne
<ul style="list-style-type: none"> • YEL-vakuutuksen huono vastine rahalle 	Tietämättömyys YEL-vakuutuksen sisällöstä
<ul style="list-style-type: none"> • Eläkejärjestelmän tulevaisuus 	Epäluottamus eläkejärjestelmää kohtaan

Abstrahoinnissa, eli käsitteellistämässä erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Teoreettiset käsitteet muodostetaan tämän tiedon avulla (Tuomi & Sarajarvi, 2018, s.125).

Lopuksi pääluokat yhdistettiin yhdistäväksi luokaksi ja näin saatiin teoreettinen käsite. Teoreettiseksi käsitteeksi muodostui: Taloudellisen tilanteen ja eläkevakuuttamisen tietoisuuden yhteisvaikutus työtulon määrittelyssä.

Taulukko 21. Yhdistävä luokka

Pääluokka	Yhdistävä luokka
<ul style="list-style-type: none"> • Heikko taloudellinen tilanne • Tietämättömyys YEL-vakuutuksen sisällöstä • Epäluottamus eläkejärjestelmää 	Taloudellisen tilanteen ja eläkevakuuttamisen tietoisuuden yhteisvaikutus työtulon määrittelyssä

6.4 Johtopäätökset ja tutkimustuloksien vastaaminen tutkimuskysymyksiin

Sisällönanalyysin mukaisesti saatiin kolme pääluokkaa, jotka ovat heikko taloudellinen tilanne, tietämättömyys YEL-vakuutuksen sisällöstä ja epäluottamus eläkejärjestelmää kohtaan. Nämä kolme erilaista tekijää antavat vastauksia tutkimusongelmaan.

6.4.1 Heikko taloudellinen tilanne

Haastatteluissa yrittäjien heikko taloudellinen tilanne toistui valtaosassa haastatteluita. Moni koki, että haluaisi maksaa isompaa työtuloa, mutta se on taloudellisesti mahdotonta. Vakuutusmaksun suuruutta pidettiin ikävänä asiana ja maksujen toivottiin olevan pienempiä. Jokunen haastateltavista tiedosti kuuluvansa työtulon perusteella siihen joukkoon, jonka toimintaan halutaan muutoksia.

" Kuulun huonomaineisiin minimimaksajiin, mutta en voi tilannetta itse muuttaa." (Haastateltava numero 10)

Monelle tämänhetkinen maksu on liian suuri ja vakuutus pidetään voimassa vain, koska se on pakollinen. Yrittäjät olisivat mieluiten jopa ilman tätä lakisääteistä vakuutusta, sillä maksuprosentti on suuri. Osa haastateltavista tiedosti myös ottavansa riskin sosiaaliturvan suhteen. Mikäli ihminen elää hyvin vanhaksi, mutta joutuu jäämään pois työelämästä nuorena, minimillä vakuutettu YEL-vakuutus on hyvin suuri taloudellinen riski (Alavalkama. 2018).

Joidenkin ihmisten säästeliäs elämäntapa voi kääntyä heille YEL-vakuuttamisessa päinvastaiseksi ja tulla lopulta kalliiksi. YEL-vakuutusmaksuissa säästäminen vaikuttaa sosiaaliturvaan. Vahingon sattuessa, korvausmaksut määräytyvät työtulon mukaisesti (if, n.d). Säästäminen vakuutusmaksuissa ei siten vahingon sattuessa ollut hyödyllistä. Aivojen on vaikea erottaa huonoja tapoja hyvistä, sillä opittu tapa on niin syvällä toiminnassamme, että se aktivoituu erittäin herkästi. (Duhigg, 2012/20118, 46)

Kiinteät kustannukset ovat iso osa joidenkin yrittäjien tuloista, eikä heillä välttämättä jää rahaa yhtään ylimääräistä. Kiinteiden kustannuksien suorittaminen voi olla jokainen kuukausi vaikeaa ja edellyttää kovan määrän työtä. Yrittäjien tulot ovat usein myös hyvin epäsäännöllisiä, joten työtulo halutaan pitää matalana, sillä työtulon arviointi etukäteen koetaan vaikeaksi. (Alavalkama, 2018).

"Tuloni ovat yksinkertaisesti olemattomat. En pysty mitenkään maksamaan enempää maksuja. Tämäkin on jokainen kuukausi työn ja tuskan takana saada maksettua, vaikka maksu on minimi." (Haastateltava numero 14)

Maksuprosentti määräytyy iän mukaisesti ja on sama jokaiselle yrittäjälle. Ainoastaan aloittavat yrittäjät ovat oikeutettuja maksualennukseen. (Holopainen, 2022, s. 185) Moni haastateltava koki maksujen olevan epäreiluja pienyrittäjiä kohtaan. Useamman haastateltavan mielestä isoja yrityksiä omistavat yrittäjät ovat maksukyvyltään paremmassa asemassa ja pienyrittäjiä pitäisi huomioida maksujen suhteen. Yhtenä vaihtoehtona tasavertaisempiin maksuihin on esitetty esimerkiksi YEL-maksujen pohjautumista verotietoihin (Pelkonen, 2022).

"Maksuprosentti on aivan liian suuri pienyrittäjille." (Haastateltava numero 32)

"Koen, että on epäreilua maksaa yhtä paljon maksuja kuin yritysjohtajat."
(Haastateltava numero 5)

Työelämässä on nykyisin kova kilpailu ja työtä on tehtävä kovasti kiristyvillä markkinoilla. Jotkut yrittäjät kokevat, että nuoremmat tekevät työtä nopeammin ja saavat siten asiakkaita helposti. Lähellä eläkeikää olevat kokevat, että heidän on pidettävä kiinni asiakkaistaan alhaisten hintojen avulla. Nuoremmilla yrittäjillä on myös hyvät markkinointitaidot esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Muutama haastateltava luotti kuitenkin siihen, että kokemusta arvostetaan ja sillä pärjätään hintoja pudottamatta.

"Nuoremmat yrittäjät vievät vanhojen asiakkaat." (Haastateltava numero 22)

"En pärjää, jos vakiasiakkaani katoavat. En osaa hankkia tilalle uusia. "
(Haastateltava numero 36)

"Onneksi kokemusta vielä arvostetaan korjaustöissä." (Haastateltava numero 17)

Politiikkaradion haastattelussa (Pelkonen, 2022), Suomen yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Penttinen toteaa, että Suomeen on tullut 2000-luvulla 10 uutta yksinyrittäjää päivässä. Hänen mukaansa työnantajayrittäjyys tulee häviämään.

Viime vuosien aikana maailman epävakaa tilanne on vaikuttanut suuresti yrittäjien talouteen. Epävarmuuden tunteen jakoi useampi yrittäjä, sillä tulevaisuuden näkymät ovat epävarmat. Korona-pandemiasta selvittiin juuri ja juuri, kunnes syttyi Ukrainan sota. Näillä molemmilla globaaleilla tekijöillä on useille yrityksille negatiivisia vaikutuksia. Yrittäjien haastatteluissa pelko ja epätoivo oli suuresti aistittavissa. Ostovoima on heikentynyt huomattavasti, sillä epävarma tilanne on jatkunut jo pidemmän aikaa. Kallistuneet raaka-aineet ovat tehneet yritystoiminnasta lähes kannattamatonta. Hintoja ei uskalleta nostaa, sillä pelätään asiakkaiden katoavan. Ihmiset ovat tottuneet tiettyihin maksuihin ja varsinkin palveluammateissa palveluita saatetaan ostaa vähemmän, mikäli hintoja nostetaan.

Koronan aiheuttamia taloudellisia vahinkoja yritykset ovat hiljalleen korjanneet, mutta koronaa edeltävään aikaan ei ole moni yrittäjä päässyt takaisin. Kustannusten nousu on tehnyt niiden maksamisesta haastavampaa, sillä samaan aikaan yritysten tulotaso on heikentynyt. (Yrittäjät, 2022)

"Haastava tilanne. En tiedä miten tästä voi enää nousta, joten paras varmaan luovuttaa." (Haastateltava numero 44)

Joidenkin yrittäjien toimintaan tähänastiset maailmalla olleet kriisit eivät ole vaikuttaneet, mutta muutama haastateltava aavisteli, että huonot ajat ovat vasta edessäpäin. Yleisesti maailman epävakaa tilanteen on katsottu huonontaneet yrittäjien tilannetta monella tavalla.

Yrittäjille uutta taloudellista huolta on aiheuttanut myös YEL-lakiuudistus, jota alettiin valmistelemaan vuonna 2022. Lakiuudistuksen taloudelliset vaikutukset huolettivat haastateltavia. Yrittäjät kokevat, että heidän harkintakykynsä ei luoteta. Pakottamalla ei koeta saatavan toimivia uudistuksia. Yrittäjät ovat kokeneet myös heidän

itsemääräämisoikeutensa vähentyneen (Kautto, 2022). YEL-järjestelmän muutosehdotukseksi on Suomen yrittäjissä ehdotettu myös vaihtoehtoa, että alaraja olisi pakollinen, mutta tämän jälkeen yrittäjät saavat itse valita oman eläketurvan tason (Reinikainen, 2022).

"Ylitsepääsemätön asia taloudellisesti, jos toteutuu tuollaisenaan."

(Haastateltava numero 3)

"Yrittäjyys on kohta vain kallis harrastus." (Haastateltava numero 17)

"Oma vakuutus tullaan pakolla muuttamaan, eikä me voi tehdä enää asialle mitään." (Haastateltava numero 51)

Yrittäjät pelkäävät yrityksensä tulevaisuuden puolesta. Moni ennusti uudistuksen lopettavan paljon pienyrityksiä, kun maksuja ei ole enää varaa hoitaa. Yrittäjien lakiuudistus ei kuitenkaan tule nostamaan yrittäjien maksuja, mikäli työtulo on kohdallaan (Tela, 2022).

Valtaosa haastattelijoista oli seurannut median uutisointia lakiuudistuksesta, mutta pieni osa ei ollut seurannut aihetta. Yrittäjät olivat pääosin nykymalliin hyvin tyytyväisiä, eivätkä koe uudistusta tarpeelliseksi. Muutamat kokivat, että jotakin uudistusta tarvitaan, mutta toivoisivat siihen enemmän oikeudenmukaisuutta.

YEL-lakiuudistuksessa halutaan, että kaikki yrittäjät olisivat samalla viivalla sosiaaliturvamaksujen kanssa, eikä tällä olisi kilpailua taloudellisen tilanteen kanssa. Mikäli joku yrittäjä maksaa oikean työpanoksensa mukaisesti ja toinen minimiä, pystyy minimiä maksava pitämään hinnat alempana ja saamaan täten paremman kilpailuedun.

Työpanoksensa realistisesti asettavan taloudellinen tilanne voi siten heiketä entisestään. (Pelkonen, 2022)

6.4.2 Tietämättömyys YEL-vakuutuksen sisällöstä

Tutkimuksen haastatteluissa tuli ilmi, että yrittäjät ymmärtävät alhaisen työtulon kerryttävän eläkettä pienimuotoisesti. Muutoin tietämättömyys YEL-vakuutuksen sisällöstä on hyvin yleistä haastattelun yrittäjille. YEL-vakuutus on saatettu ottaa pakollisuuden vuoksi, mutta

asiaa ei ole mietitty sen enempää. Tuolloin vakuutuksen sisältö on jäänyt selvittämättä, eikä yrittäjälle ole selvillä mihin kaikkeen YEL-vakuutuksella on vaikutusta. YEL-vakuutuksen hoito on voitu ulkoistaa jopa kokonaan toiselle ihmiselle. Tämä kertoo, että yrittäjällä on ollut kova luotto ulkopuoliseen henkilöön. Yrittäjä on antanut oman eläketurvansa, sekä sosiaaliturvansa, jonkun toisen hoidettavaksi. YEL-vakuutus on jokaisen henkilökohtainen vakuutus ja työtulon määrittelyyn pystyy vain yrittäjä tekemään totuudenmukaisesti. Kukaan toinen henkilö ei pysty kertomaan toisen puolesta asioista, jotka vaikuttavat työtulon määrittelyyn. Yleisiä vastauksia olivat sellaiset, joissa tuli ilmi, että haastateltava ei ole jaksanut miettiä vakuutusta ottaessa pakollista enempää ja myöhemmin asiaan ei ole jaksettu enää palata.

"En minä sitä itse ole koskaan hoitanut, olen ulkoistanut asian alusta alkaen."

(Haastateltava numero 27)

Kahnemanin (Kahneman, 2013, ss.20–21) kahden järjestelmän ajattelun mukaisesti Järjestelmä 2 edellyttää ponnistusta vaativia toimintoja. YEL-työtuloa pohtiessa, yrittäjä tarvitsee paljon järjestelmän 2 toimintaa, joka vaatii ihmiseltä ponnistelua ja miettimistä.

Määrälliset kysymykset tukivat hyvin laadullisia kysymyksiä sosiaaliturvan osalta. Kysymyksessä numero 10 tuli selville, että haastateltavista 30 % ei ollut tietoisia sosiaaliturvan merkityksestä YEL-vakuutuksessa. Tämä on suuri luku ja saattaa vaikuttaa merkittävästi työtulon määrittelyyn. Haastateltavilla, joilla työtulo on lähellä sosiaaliturvan alarajaa, sosiaaliturvan merkitys ei ollut yleisesti tiedossa. He pääsisivät pienellä työtulon nostamisella sosiaaliturvan piiriin. Sosiaaliturva-rajasta kerrottaessa, nämä haastateltavat kiinnostuivat selkeästi enemmän aiheesta, kuin ne haastateltavat, joiden työtulo ei ollut lähelläkään sosiaaliturvarajaa. Haastatteluissa he olivat hyvin yllättyneitä kuullessaan, miten lähellä rajaa heidän työtulonsa on. Näillä yrittäjillä työtulon asettelu johtuu selkeästi tiedon puutteesta eikä sosiaaliturvan merkitys ollut tiedossa.

YEL-lakiuudistuksen aiheuttama kohu saattaa myös vaikuttaa positiivisesti ihmisten kiinnostukseen omasta sosiaaliturvan tasosta (Työeläkelehti, 2022). Lähellä eläkeikää olevat haastateltavat eivät olleet sosiaaliturvan merkityksestä niin kiinnostuneita kuin nuoremmat. He luultavasti ovat jo saattaneet omakohtaisesti kokea pienen sosiaaliturvan vaikutuksen, esimerkiksi sairastuessaan tai ollessaan perhevapaalla. Omakohtainen kokemus on usein

silmiä avaava tekijä monessa asiassa, myös YEL-työtulon tärkeydessä. YEL-työtulon vaikutus on voinut tulla yllätyksenä monelle, esimerkiksi tapaturmayhtiöstä korvausta haattaessa. Vakuutusyhtiöt tarkastavat yrittäjän työtulon eläkeyhtiöltä onnettomuushetkellä ja korvaus määräytyy tämän mukaisesti (If Vahinkovakuutus, n.d.).

Prospektiteorian (Kahneman & Tversky, 1979) mukaisesti tappion välttely on yksi ihmisen kognitiivisen toiminnan piirre. Tämä ei tule esiin työtulon määrittelyssä, sillä työtulon määrittely alhaiseksi on riskialtista. Yrittäjien olisi hyvä tiedostaa mitä tämä toimintatapa voi aiheuttaa, jos työntekoon tulee tauko tai se katkeaa kokonaan ennenaikaisesti.

Muutamissa haastatteluissa tuli ilmi, että kiinnostus YEL-vakuutuksen sisältöä kohtaan on vähäistä, eivätkä he jaksa miettiä vakuutusta tarkemmin. Vakuutuksen työtulo on jäänyt minimitasolle yrityksen aloittamisen jälkeen, eikä sille ole jaksettu tehdä mitään. TELA:n toimitusjohtaja Suvi-Anne Siimes painottaa politiikkaradion haastattelussa (Pelkonen, 2022), että kun yrittäjän ammattitaito kasvaa, työtulo ei voi pysyä samalla tasolla kuin se on yritystoimintaa aloittaessa.

Kysyttäessä olisiko eläkeyhtiön tarjoama ylimääräinen lisäohjeistus hyvä asia, moni piti ajatusta hyvänä ideana. Satunnaisesti tuleva info ja konkreettiset esimerkit YEL-vakuutuksen sisällöstä olisivat haastattelujen perusteella tarpeellisia. Erityisesti infoa sosiaaliturvan merkityksestä toivottiin enemmän. YEL-vakuutuksen tärkeydestä olisi hyvä muistutella myös silloin, kun asiakkaalle ei ole mitään ongelmaa vakuutuksen kanssa. Vakuutusyhtiön olisi hyvä tuoda YEL-vakuutuksen sisältöä esille tasaisin väliajoin. Muutama haastateltava muisteli aiemmin saaneensa Eläkeyhtiö X:n lähettämää infoa YEL-vakuuttamisesta ja totesivat tämän olleen hyvä asia.

Määrällisessä haastattelukysymyksessä numero 9 selvitettiin haastateltavien tietoisuutta lain edellyttämästä ilmoitusvelvollisuudesta, mikäli yritystoiminnassa tapahtuu muutoksia. Vastanneista 74 % tiesivät, että ovat velvollisia ilmoittamaan muutoksista ja siten muuttamaan mahdollisesti työtuloaan. Puolistrukturoidussa kysymyksessä numero 14 kysyttiin nykytilanteen vaikutusta yrittäjätoimintaa. Moni haastateltava kertoi, että koronapandemia vaikutti myönteisesti liiketoimintaan. Tutkimuksen perusjoukossa ei ole kukaan tehnyt työtulon muutoksia seitsemään vuoteen, joten kysymyksen 9 perusteella voidaan päätellä, että yrittäjät eivät melko korkeasta tietoisuudesta huolimatta ole jostakin

syystä nostaneet työtuloa lain edellyttämällä tavalla. YEL-työtulon nostaminen tarkoittaa suoraan maksujen nousua. Tämä ei ole kenellekään mieluinen asia, vaikka maksujen nousu syy olisikin selvillä.

6.4.3 Epäluottamus eläkejärjestelmää kohtaan

YEL-vakuuttamisen isoimpana ongelmana pidetään yleisesti epäluottamusta eläkejärjestelmän toimivuutta kohtaan. YEL-maksut ovat kuitenkin suuri prosentuaalinen osuus ansioista. Minimityötuloa maksavan yrittäjän sosiaaliturva on perusturvaetuuksien tasoinen. (Hellsten, 2020)

Vakuutusmaksun pakollisuus saattaa vaikuttaa negatiivisesti yrittäjien suhtautumiseen eläkejärjestelmää kohtaan. Epäluottamus eläkejärjestelmän toimivuuteen toistui haastatteluissa ja tällä vaikutti olevan iso merkitys työtulon määrittelyssä. Osa haastateltavista haluaa maksaa tietoisesti minimityötuloa. He eivät usko hyötyvänsä eläkejärjestelmästä ja siksi eivät laita rahoja eläkevakuuttamiseen. Epäluottamus eläkejärjestelmää kohtaan saattaa johtua tiedonpuutteesta, kuten myös kappaleessa 6.4.2 todettiin tiedonpuutteen vaikuttavan työtulon määrittelyyn. Haastatteluissa tuli ilmi, että jotkut yrittäjät kokevat eläkelaitoksien riistävän rahoja. Yrittäjien maksamat vakuutusmaksut menevät kuitenkin Suomessa kokonaisuudessaan nykyisien eläkemaksujen rahoitukseen (Tela, 2022).

Epäluottamukseen eläkejärjestelmä kohtaan saattaa vaikuttaa myös yrittäjien tietoisuus Suomen väestönrakenteen haasteista. Nuorilla yrittäjillä on niin pitkä aika eläkkeeseen, ja he kuulevat paljon puheita väestönrakenteen muutoksista. Eläkejärjestelmän pelätään romuttuvan.

"Kuka meidän eläkkeemme maksaa?" (Haastateltava numero 21)

"Tuskin pääsen koskaan eläkkeelle" (Haastateltava numero 46)

YEL-lakiuudistuksen ehdotus on nostanut yrittäjillä tunteita pintaan ja horjuttanut uskoa eläkejärjestelmää kohtaan. Suuret muutokset aiheuttavat suuria tunteita ja yrittäjät vaikuttavat haastatteluiden perusteella etsivän syyllistä eläkejärjestelmästä sekä päättäjistä.

" En luota enää lainkaan järjestelmään." (Haastateltava numero 2)

YEL-lakiuudistuksen ehdotuksesta oltiin hyvin yksimielisesti sitä mieltä, että uudistus on huono juttu eikä tue pienyrittäjiä. Tämän totesivat myös muutkin kuin pienyrittäjät. Muutama vastaajista piti uudistusta tarpeellisena, mutta hekin painottivat, että alakohtaiset eroavaisuudet yrityksien toiminnassa tulee huomioida. Kehitysehdotuksia YEL-lain uudistukseen tuli jonkin verran, mutta valtaosalle nykyinen malli on ollut toimiva. Moni toivoi, että työtuloa katsottaisiin edelleen tapauskohtaisesti tai tiedot pohjautuisivat verotietoihin. Verotietoihin perustuvaa laskutusta on pohdittu myös uudistusta miettivässä työryhmässä, mutta asia ei edennyt lakiuudistuksessa eteenpäin (Pelkonen, 2022). Verotietoihin perustuvien maksujen vaikeutena pidettiin hankalaa arviointia siitä, että miten muutos vaikuttaisi pidemmällä tähtäimellä verotukseen ja sosiaaliturvaan (Hellsten, 2020).

Negatiivinen ajattelu on ihmiselle luontaista ja mukavuusalueelta poistuminen aiheuttaa muutosvastarintaa. Yksilön tietoisuus asioista vähentää muutosvastarintaa. Mikäli tiedonsaanti on vaikeaa, muutosvastarinta vahvistuu. (Lappalainen, 2015, s. 42) Yrittäjillä on ollut vapaus valita työtulo ja tämä on ollut heille saavutettu etu. Tätä etua ei olisi koskaan pitänyt lain mukaan olla, kertoo Suomen yrittäjien toimitusjohtaja Mikael Pentikäinen. (Pelkonen, 2022)

Viha ja pelko määrittävät paljon toimintaa. Joillekin ihmisille on hyvin vaikeaa ja epämieluisa muuttaa omaa toimintaa toisten ihmisten laatimien ohjeiden mukaiseksi. Tämän vuoksi esimerkiksi YEL-työtulon muuttamisessa kapinoidaan eläkejärjestelmää vastaan. Huhtalan (Huhtala, 2017) mukaan asenteet ovat isossa roolissa ihmisen toiminnassa ja uuden oppimisessa. Asenteet ohjaavat toimintaa ja niillä on vaikutusta YEL-työtuloa määritettäessä. Syvään juurtuneet negatiiviset asenteet voivat tehdä määrittelystä vaikeaa, sillä ihmisten tunteet ovat mukana päätöksenteossa. Mikäli yrittäjällä on negatiivinen kuva eläkejärjestelmästä tai YEL-vakuutuksesta, hän saattaa määrittää työtulonsa väärin selvittämättä oikeaa tilannetta.

Yrittäjät ovat saattaneet vuosikausia maksaa tarkoituksella minimiä, jotta saavat säästettyä rahaa erilaisia tulevaisuudensuunnitelmia varten (Kautto, 2022). Monella yrittäjällä on muita järjestelyitä tulevaisuuden varalle, kuten esimerkiksi sijoittaminen tai säästäminen. Heillä on omia vakuutuksia, joilla koittavat turvata sosiaaliturvaansa. Suomen yrittäjien

toimitusjohtaja Mikael Penttinen kertoo, että kolmasosalla yrittäjistä on vapaaehtoinen lisäeläke ja puolet tekevät sijoituksia vanhuuden varalle (Pelkonen, 2022). Yrittäjien epäluottamusta saattaa horjuttaa epävarmuus, että saavatko he koskaan eläkettä, sillä eläkkeelle jäämisen ikärajaa muutetaan jatkuvasti ylöspäin (Työeläke, 2022).

6.4.4 Yhteenveto

Opinnäytetyön tutkimusongelmaan lähdettiin etsimään ratkaisua seuraavien tutkimuskysymyksiä avulla:

- Mitkä tekijät vaikuttavat yrittäjien päätökseen työtulon määrittelyssä?
- Miten yrittäjät ymmärtävät YEL-vakuutuksen tuoman sosiaaliturvan merkityksen?
- Millaista tukea vakuutetut tarvitsevat vakuuttamiseen eläkeyhtiöltä?

Tutkijan on tärkeä miettiä, että vastaako tutkimus kysymyksiin. (Juuti & Puusa, 2020, s.155–156). Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saatiin selville, että yrittäjien alivakuuttamiseen johtaa kolme päätekijää. Nämä tekijät ovat heikko taloudellinen tilanne, tietämättömyys YEL-vakuutuksen sisällöstä ja epäluottamus eläkejärjestelmää kohtaan. Nämä kaikki tekijät vastaavat ensimmäiseen tutkimuskysymykseen työtuloa määrittävistä tekijöistä.

Analyysin avulla saatiin myös selville yrittäjien tietoisuuden taso YEL-vakuutukseen kuuluvasta sosiaaliturvasta, jolla vastattiin toiseen tutkimuskysymykseen. Analyysistä selvisi myös yrittäjien tietoisuuden tason YEL-vakuuttamisesta. Tämän avulla voidaan päätellä, että millaista tukea yrittäjät kaipaavat eläkevakuutusyhtiöltä, joten analyysin avulla saadaan vastaus kolmanteen kysymykseen.

Analyysistä voidaan tulkita, että kaikki kolme päätekijää voivat vaikuttaa alivakuuttamiseen yksittäisinä tekijöinä tai useampi yhdessä. Tekijät voivat myös muuttua tilanteiden mukaan ja jonkin rooli voi korostua tietyssä tilanteessa. Esimerkiksi tämänhetkisen maailmantilanteen myötä heikko taloudellinen tilanne on vahvasti alivakuuttamisen syynä. Lakiuudistuksen myötä epäluottamus eläkejärjestelmää kohtaan on voinut nousta, mutta se

saattaa muuttua tilanteen rauhoituttua. Tietämättömyyteen omasta sosiaaliturvasta on voinut vaikuttaa myös viime aikoina ollut kohu lakiuudistuksesta. Median kirjoittelun myötä yrittäjät ovat saattaneet alkaa miettiä omaa eläketurvaansa tarkemmin (Työeläkelehti, 2022).

Taloudellisella tilanteella vaikuttaakin olevan myös vaikutusta luottamukseen eläkejärjestelmää kohtaan. Pienellä työtulolla olevilla sosiaaliturva on hyvin pientä ja eläkkeen karttumisen vähäistä, joten he eivät usko hyötyvänsä vakuutuksesta. Jos työtulo olisi asetettu isommaksi ja siten yrittäjillä parempi sosiaaliturva, voisiko luottamus eläkejärjestelmään olla suurempi?

Yrittäjien alivakuuttamiseen ja sosiaaliturvan ymmärrykseen voidaan osittain vaikuttaa omalla toiminnalla. Yrittäjä voi etsiä itse lisää tietoa ja selvittää oma tilannetta yrittäjänä tarkemmin. Epäluottamusta eläkejärjestelmää kohtaan voidaan vähentää omia asenteita muuttamalla ja lisätietoa hankkimalla. Sosiaaliturvan vaikutusta YEL-vakuutuksessa saa selville vakuutuksen sisältöä tarkastelemalla tai neuvoa kysymällä. Ainut asia, johon yrittäjä ei voi itse aina vaikuttaa on taloudellinen tilanne. Omaa yritystoimintaa voi yrittää parantaa monilla keinoilla, mutta aina ne eivät onnistu. Yrittäjälle voi tulla eteen myös itsestä riippumattomia tekijöitä, jotka hankaloittavat yritystoimintaa. Näitä tekijöitä voi olla esimerkiksi oma sairastuminen tai globaalit tekijät. Korona-pandemian tai Ukrainan sodan aikana viranomaisilta on tullut määräyksiä, joita yrittäjien on täytynyt noudattaa. Nämä ovat olleet esimerkiksi liikkeiden aukioloaikojen supistaminen tai kaupankäynnin rajoittaminen tietyillä alueilla.

Tietämättömyyteen YEL-vakuutuksen sisällöstä ja epäluottamukseen eläkejärjestelmää kohtaan voidaan vaikuttaa erilaisilla toimenpiteillä. Yrittäjän taloudellisen tilanteen vaikeamman vaikuttamismahdollisuuden vuoksi tulkitaan sillä olevan eniten vaikutusta työtulon määrittelyyn.

Tutkimuksen kategorioiden yhdistäväksi luokaksi tämän perusteella muodostui: Taloudellisen tilanteen ja eläkevakuuttamisen tietoisuuden yhteisvaikutus työtulon määrittelyssä.

Vapaamuotoisiin vastauksiin vastattiin mielellään ja haastateltavat jakoivat kokemuksiaan sekä mielipiteitään avoimesti. Aihe on selkeästi mietityttänyt monia yrittäjiä. Jokaisella haastateltavalla on jokin mielipide työtulosta, sen tasosta ja mahdollisesta lakiuudistuksesta. Haastattelijan oman toiminnan merkitys minimoitiin haastattelutilanteessa. Äänenpainon merkitys ja asioiden johdattelevuutta vältettiin. Haastattelija myös varmisti välillä, että ymmärsi haastateltavan sanoman varmasti oikein.

Ihmisten toiminnan ymmärtämiseen käytetään usein laadullista analyysiä, sekä päätelmien tekoa (Hirsjärvi ym., 2009, s.224). Aineistoa saatiin hyvin kerättyä ja siellä oli tutkimuksen kannalta selkeitä kannanottoja. Laadullisen tutkimuksen runsas aineisto ja sen elämänläheisyys tekevät aineiston analyysistä ja päätelmien tekemisestä mielenkiintoisen. (Hirsjärvi ym., 2009, s.225).

Tutkimuksen aineiston riittävyttä voidaan ratkaista saturaation avulla. Haastatteluissa alkoi toistumaan samat teemat, jotka vaikuttivat yrittäjien työtulon määrittelyyn. Sosiaaliturvaa tiedustellessa tuli selkeä jako haastateltavien kesken, että ovatko he asiasta tietoisia vai eivätkö ole. Olennaiset asiat nousivat tutkimuksessa hyvin esille. Analyysin tarkoituksena on nostaa aineistosta esille tutkimuksen tavoitteiden kannalta olennaisia asioita. (Juuti & Puusa, 2020, s.154).

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tutkimus onnistui hyvin ja tutkimuksella saatiin selville tavoiteltuja asioita. Tavoitteena oli selvittää Työeläkeyhtiö X:n yrittäjien syitä alivakuuttamiselle. Tutkimus suoritettiin anonymeinä puhelinhaastatteluina. Tutkimuksen tekoa suunnitellessa haastattelujen sujuvuus mietitytti, sillä aihe on yrittäjille hyvin arka ja mielenkiintoa haastatteluihin osallistumisesta oli vaikea ennustaa. Haastateltavat osallistuivat mielellään tutkimukseen ja haastattelut sujuivat hyvin. Kaikkiin kysymyksiin ei ollut pakko vastata ja tämä saattoi näkyä mahdollisesti "en osaa sanoa" vastauksina. Näitä tuli kuitenkin yllättävän vähän, joten aineistoa saatiin hyvin kerättyä. Haastateltaville kerrottiin tarkasti, mitä tarkoitusta varten heitä haastatellaan ja miten tuloksia käsitellään. Mediassa on ollut paljon puhetta yrittäjien vakuuttamisesta, joten aihe oli mietityttänyt monia haastateltavia.

Tutkimuksen analysoinnin jälkeen on tärkeää, että tulokset tulkitaan huolella ja tulkinnoista tehdään johtopäätöksiä. (Hirsjärvi ym., 2009, s.229) Tulkinalla tarkoitetaan analyysissä esiin nousseiden asioiden selittämistä ja pohdintaa. Tuloksista pyritään tekemään synteesejä, joiden avulla vastataan tutkimusongelmaan. Johtopäätökset perustuvat synteeseihin. (Juuti & Puusa, 2020, s.153–155) Tutkimuksen analysointi ja tulkinta sujui erinomaisesti ja aineistosta löytyi tutkimusongelman kannalta hyviä havaintoja ja tutkimuskysymyksiin saatiin vastauksia.

Opinnäytetyön ja tutkimuksen luotettavuus on huomioitu läpi työn ja luotettavuutta pidetään onnistuneena. Tutkimukseen valitut metodit ja analyysitapa lisäsivät tutkimuksen luotettavuutta. Menetelmätriangulaation avulla saatiin analyysiin määrällisiä tekijöitä vahvistamaan laadullisen tutkimuksen tuloksia. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä pyritään, että tutkimusaineistosta saadaan luotua teoreettinen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 108). Sisältöanalyysin avulla saatiin tehtyä analyysi täysin aineistoon pohjautuen, eikä tutkimuksen tekijän omat havainnot tai tietämys aiheesta vaikuttaneet tuloksiin.

Oikein valittu otos mahdollistaa päätelmien teon populaatiosta (Nummenmaa, 2009, s.25). Tutkimuksen otos oli satunnaisotos, joten tämän kannalta heräsi mietintä, että vastaako otos täysin perusjoukkoa. Tutkimusta tehdessä havaittiin, että haastateltavia tuli mukaan hyvin tasaisesti erilaisilla taustoilla, eri ikäisiä ja eri ammattiryhmistä. Otos vastasi siten hyvin perusjoukkoa ja tämä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta.

Opinnäytetyön eettisyys on tarkasti huomioitu ja eettiset asiat on tiedostettu jo ennen työn tekemistä. Työ on pyritty toteuttamaan siten, että hyvä tieteellinen käytäntö toteutuu työn jokaisessa vaiheessa. Tutkimusongelma ja -kysymykset mietittiin huolella. Yrittäjien tilanteesta ja YEL-vakuutuksesta on kirjoitettu niin paljon lähiaikoina, että lähdekriittisyys oli todella tärkeää. Lähteissä ja viittauksissa on käytetty erityistä tarkkuutta ja ne on valittu tarkasti. Opinnäytetyön tekijän oma vahva tietämys YEL-vakuuttamisesta on vaikuttanut lähdekritiikin onnistumiseen. Raportointi on työssä tarkkaa ja huomioi kaikki osa-alueet. Haastateltavia ja heidän toiveitansa kunnioitettiin. Vilppiä ei työssä ollut, sillä analysointi perustuu täysin aineistoon. Työ on kokonaisuudessaan tarkkaan mietitty, harkittu ja huolella toteutettu.

Opinnäytetyö on merkityksellinen kestävän kehityksen kannalta. Eläkevakuutusalan toiminta on kestävän kehityksen mukaista, sillä eläkeyhtiöiden toiminta on pitkän aikatahtaimen toimintaa. Yrittäjät tekevät tietoisin valinnan jo eläkeyhtiötä valitessaan, että minkä yhtiön kestävän kehityksen takana he ovat. Eläkeyhtiöllä onkin tärkeä rooli jakaa tietoutta kestävästä kehityksestä asiakkailleen ja olla esimerkkinä toiminnoillaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on saada selville alivakuuttamiseen johtavia tekijöitä. Näitä tekijöitä selvittämällä voidaan ehkäistä niitä jatkossa. Alivakuuttaminen on yhteiskunnallinen ongelma, jolla on vaikutusta kestäväan kehitykseen. Eläkejärjestelmien tulevaisuuden vuoksi alivakuuttaminen on hyvä saada tietoiseen hallintaan ja konkreettiset toimenpiteet vakiintumaan. Alivakuuttamiseen vaikuttaminen ennaltaehkäisee eläkealan mahdollisia ongelmia tulevaisuudessa, joten alivakuuttamiseen on hyvin tärkeä panostaa.

Alivakuuttamisen vähenemisellä on todennäköisesti vaikutusta YEL-eläkkeiden valtion maksamaan osuuteen. Eläkejärjestelmien muutoksia on jouduttu miettimään kestävyden varmistamiseksi, mutta nämä ovat isoja muutoksia, joten kaikki ennakoiva toiminta on kestävän kehityksen kannalta järkevää.

Opinnäytetyön tutkimuksen myötä Työeläkeyhtiö X:n yrittäjien alivakuuttamisen syyt tulivat esille. Tutkimuksen tuloksien avulla voidaan vaikuttaa Työeläkeyhtiö X:n alivakuuttamiseen vaikuttaviin tekijöihin ja tällä tavalla saadaan vaikutettua kestäväan kehitykseen niin yksilön, kuin yhteiskunnankin, kannalta. Opinnäytetyön tutkimuksessa tuli ilmi, että yrittäjien tietoisuutta vakuutusasioissa voisi lisätä, joten kestävän kehityksen kannalta tämä on hyvin hyödyllistä. Yrittäjille on tärkeää oikeanlaisen tiedon jakaminen, jotta toimintaa saadaan muokattua.

Yrittäjien alivakuuttaminen on ollut paljon viimeisen vuoden aikana mediassa esillä. Tämä on herättänyt paljon tunteita yrittäjissä. Alivakuuttaminen on kasvanut vuosien aikana (Muhonen, 2020). Alivakuuttamisen estämiseksi on mietitty pitkään toimenpiteitä ja vuoden vaihteessa 2023 voimaan tullut laki tekee isoja muutoksia eläkelaitosten toimintaan. Lakimuutoksen myötä työtulojen tasoon tullaan kiinnittämään erityistä huomiota ja työtuloja tullaan tarkastamaan säännöllisesti (Tela, 2022).

Laadullisella tutkimuksella voidaan saada tarpeellista tietoa esimerkiksi tuotekehittelyä tai markkinointia varten. Kohderyhmien asenteiden, arvojen, odotuksien tai tarpeiden

selvittäminen tuo lisäarvoa yritykselle. Tällä tavoin saadaan paremmin selville, miksi ihminen tekee tiettyjä valintoja ja miten mainonta esimerkiksi vaikuttaa toimintatapoihin.

Laadullisella tutkimuksella saadaan hyvin selville jatkotutkimustarpeita. (Heikkilä, T, 2014, s.15)

Työeläkeyhtiö X voi tutkimuksen tuloksien pohjalta kehittää lisäinfon toteuttamista yrittäjille. Tällä saataisiin parannettua tietoutta sekä YEL-vakuutusta, että eläkejärjestelmän toimivuutta, kohtaan. Infoa voisi antaa esimerkiksi toimialoittain, sillä eri aloilla lisäohjeistuksen tarve saattaa erota suuresti. Lisäinfon merkitystä voisi tutkia Työeläkeyhtiö X:ssä työtuloa vapaaehtoisesti nostavien yrittäjien määrää seuraamalla. Osalle yrittäjistä voisi jakaa infoa YEL-vakuutuksen sisällöstä. Tämän ryhmän työtulojen muutoksia voisi verrata ryhmään, jolle infoa ei ollut jaettu. Tämän perusteella voitaisiin seurata, että minkälainen vaikutus lisäinfolla on työtulojen nousuun.

Opinnäytetyön tutkimuksen jatkotutkimus-ehdotuksena on tutkia, miten lakiuudistus tulee vaikuttamaan voimassa olevien YEL-vakuutuksen lukumäärään. Haastatteluiden perusteella moni yrittäjä pelkäsi, että liiketoiminta loppuu lakiuudistuksen tuomien maksukorotuksien myötä. Tutkimuksella voitaisiin selvittää, että oliko pelko turha? Vakuutusmaksujen kasvu huolestutti myös yrittäjiä, mutta pystyvätkö yrittäjät kuitenkin maksamaan isompaa työtuloa, jos nostavat tuotteidensa tai palveluiden hintoja? Tutkimuksen voisi toteuttaa esimerkiksi siten, että Työeläkeyhtiö X:ssä katsotaan YEL-vakuutusten lukumäärä ennen lakiuudistusta ja verrataan tätä lukumäärää jonkin myöhemmän ajankohdan lukumäärään. Vakuutuksien päättymissyitä olisi myös hyvä huomioida, että minkä vuoksi vakuutus on päätetty. Suomen yrittäjien Mikael Pentikäinen (Reinikainen, 2022) pohtii, että tuleeko lakiuudistus vähentämään halua yrittäjyyteen Suomessa. Jatkotutkimuksessa olisi hyvä selvittää myös aloittavien yrittäjien lukumäärää ennen ja jälkeen lakiuudistuksen. Jatkotutkimuksen avulla saadaan selville lakiuudistuksen välittömät vaikutukset YEL-vakuutuksien lukumäärään.

Lähteet

Aarnio, K., Kalakoski, V., Paavilainen, P., Rantala, S., Suomalainen, S. (2013). *Skeema 3: Tiedonkäsittelyn perusteet*. Edita. Otavan kirjapaino Oy.

Adressi.com. *Vaadimme hallituksen yrittäjän eläkelain muutosta koskevan esityksen (HE 102/2022 vp) kumoamista ja uudelleen käsittelyä*. Haettu 15.1.2023 osoitteesta https://www.adressit.com/vaadimme_hallituksen_yrittajan_elakelain_muutosta_koskevan_esityksen_he_1022022_vp_kumoamista_ja_uudelleenkasittelya

Ahokas, A. (2022). *Osaajapula - mistä tekijät kasvuun?* Työnuudistajat. [Podcast]. Staffpoint. Haettu 27.1.2023 osoitteesta <https://www.staffpoint.fi/ideat-ja-ilmiot/podcastit>

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino

Alavalkama, S. (3.12.2018). *Yrittäjä- iso vai pieni YEL-maksu? Taloustaito*. Haettu 14.4.2022 osoitteesta <https://www.taloustaito.fi/Rahat/iso-vai-pieni-yel-maksu/#6ab9a9f6>

Beggs, J. (n.d.). *Mikä on käyttäytymistieteet?* Eferrit. Haettu 1.12.2022 osoitteesta <https://fi.eferrit.com/mikae-on-kaeyttaeytymistieteet/>

Dufva, M. (2020). *Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162*. Haettu 15.6.2022 osoitteesta <https://media.sitra.fi/2019/12/15143428/megatrendit-2020.pdf>

Duhigg, C., (2018). *Tapojen voima. Miksi käytäydymme niin kuin käytäydymme*. (K. Ohrakämmen, käänt). Viisas elämä Oy. (Alkuperäisteos julkaistu 2012).

Eduskunta. *Eduskunnan vastaus EV 212/2022 vp - HE 102/2022 vp*. Haettu 15.1.2023 osoitteesta https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskunnanVastaus/Sivut/EV_212+2022.aspx

Eläketurvakeskus. (n.d). *Ajankohtaiset kehittämishankkeet*. Haettu 5.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elakeuudistukset/ajankohtaiset-kehittamishankkeet/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Eläkejärjestelmän kuvaus*. Haettu 21.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomenelakejarjestelma/elaketurva/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Eläketurva*. Haettu 21.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomenelakejarjestelma/elaketurva/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Eläkkeiden rahoitus*. Haettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomenelakejarjestelma/elaketurva/>

Eläketurvakeskus. (30.3.2022). *Keskieläke 1784 euroa kuukaudessa*. Haettu 19.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/ajankohtaista/keskielake-1-784-euroa-kuukaudessa/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Keskimääräiset eläkkeet*. Haettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/elakkeensaajien-tulotaso/keskimaaraiset-elakkeet/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Laskuperusteet ja vakuutusehdot*. Haettu 12.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/hallinto-ja-valvonta/tyoelakejarjestelman-saantely/laskuperusteet-ja-vakuutusehdot/>

Eläketurvakeskus, (n.d.). *Maatalousyrittäjät ja apurahansaajat*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketurvan-kattavuus-ja-vakuuttaminen/maatalousyrittajat-ja-apurahansaajat/>

Eläketurvakeskus. (n.d). *Palkansaajat*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketurvan-kattavuus-ja-vakuuttaminen/palkansaajat/>

Eläketurvakeskus. (2022). *Suomen työeläkkeensaajat*. Haettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ja-ennusteet/tilastot/tyoelakkeensaajat/>

Eläketurvakeskus. (30.3.2022). *Suomessa asuvien omaa eläkettä saavien kokonaiseläkejakauma 31.12.2021*. [taulukko] Keskieläke 1784 euroa kuukaudessa. Haettu 19.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/ajankohtaista/keskielake-1-784-euroa-kuukaudessa/>

Eläketurvakeskus. (2022). *Työeläkkeelle siirtyneiden määrä iän mukaan vuosina 2020 ja 2021. Suomen työeläkkeensaajat* [taulukko]. Haettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ja-ennusteet/tilastot/tyoelakkeensaajat/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Työeläketurvan kattavuus ja vakuuttaminen*. Haettu 15.12.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketurvan-kattavuus-ja-vakuuttaminen/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Työeläkevakuutusyhtiöt*. Haettu 22.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/hallinto-ja-valvonta/elakejarjestelman-toimijat/tyoelakevakuutusyhtiot/>

Eläketurvakeskus. (2022). *Vakuuttamisen valvonnan kohteena myös laskutuspalveluyritysten käyttäjät*. Haettu 30.12.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/ajankohtaista/vakuuttamisen-valvonnan-kohteena-myos-laskutuspalveluyritysten-kayttajat/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *Vanhuuseläke*. Haettu 19.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelake-etuudet/vanhuuselake/>

Eläketurvakeskus. (7.6.2021). *Viranomaistiedoilla on iso merkitys eläkevakuuttamisen valvonnassa*. Haettu 5.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/ajankohtaista/viranomaistiedolla-on-iso-merkitys-elakevakuuttamisen-valvonnassa/>

Eläketurvakeskus (2021). *Voimassaolevien YEL-vakuutusten työtulojen jakauma työtulon mukaan*. [taulukko]. Voimassaolevista ja alkaneista YEL-vakuutuksista. Haettu 6.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/wp-content/uploads/2021/05/Voimassaolevista-ja-alkaneista-YEL-vakuutuksista-2020.pdf>

Eläketurvakeskus (2021). *Voimassaolevien YEL-vakuutusten työtulojen keskiarvo vuosina 2000-2020, vuoden 2020 palkkakertoimessa*. [taulukko]. Voimassaolevista ja alkaneista YEL-vakuutuksista. Haettu 6.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/wp-content/uploads/2021/05/Voimassaolevista-ja-alkaneista-YEL-vakuutuksista-2020.pdf>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *YEL-eläkkeiden kustannustenjako ja YEL:n valtio osuus*. Haettu 5.4.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/rahoitus-ja-sijoitustoiminta/tyoelakkeiden-kustannustenjako/yel-elakkeiden-kustannustenjako/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *YEL-vakuutetut ja työtulot*. Haettu 14.1.2023 osoitteesta <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ja-ennusteet/tilastot/tyoelakevakuutetut/yel-vakuutetut-ja-tyotulot/>

Eläketurvakeskus (n.d.) *YEL:n valtion osuus ja YEL:n eläkemeno*. [taulukko]. YEL-eläkkeiden kustannustenjako ja YEL:n valtion osuus. Haettu 20.1.2023 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/rahoitus-ja-sijoitustoiminta/tyoelakkeiden-kustannustenjako/yel-elakkeiden-kustannustenjako/>

Eläketurvakeskus. (n.d.). *YEL-yrittäjät*. Haettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketurvan-kattavuus-ja-vakuuttaminen/yel-yrittajat/>

Eläketurvakeskus. (3.1.2023). *Yrittäjyyttä suunnitteleva voi arvioida YEL-työtuloaan Työeläke.fi-laskurilla*. Haettu 20.1.2023 osoitteesta <https://www.etk.fi/ajankohtaista/yrittajyytta-suunnitteleva-voi-arvioida-yel-tyotuloaan-tyoelake-fi-laskurilla/>

Eskola, J., Suoranta J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.

Finanssiala. (27.12.2021). *Vastuullisuus ja kestävä kehitys*. Haettu 30.1.2023 osoitteesta <https://www.finanssiala.fi/aiheet/vastuullisuus-ja-kestava-kehitys/#/>

Finanssivalvonta. (2021). *Finanssivalvonnan teema-arvio Yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisen vakuutuksen toimeenpanosta*. Haettu 3.4.2022 osoitteesta

<https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2021/finanssivalvonnan-teema-arvio-yrittajan-elakelain-yel-mukaisen-vakuutuksen-toimeenpanosta/>

Finanssivalvonta. (n.d.). *Vakuutusvalvonta*. Haettu 19.4.2022 osoitteesta

<https://www.finanssivalvonta.fi/vakuutus/>

Harmaala, M-M., Jallinoja, N. (2012). *Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta*. Sanomapro.

Havakka, P., Niemelä, M., Uusitalo, H. (2017). *Sosiaalivakuutus*. Finva. Hansaprint Oy

Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. Edita

Hellsten, H. (2020). *YEL-vakuutusten suurin ongelma on vakuutettujen epäluottamus järjestelmään*. Haettu 6.2.2023 osoitteesta

<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/yel-vakuutuksen-suurin-ongelma-on-vakuutettujen-epaluottamus-jarjestelmaan/f044047d-8970-4e4a-9b71-02b85dcfcb03>

Heshmat, S. (2017). *What is behavioral Economics? Helping people lead healthier and happier lives*. Psychology today. Haettu 4.4.2022 osoitteesta

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/science-choice/2017-05/what-is-behavioral-economics>

Hiilamo, E-A. (6.7.2021). *Iso osa yrittäjistä määrittelee työnsä liian halvaksi, eivätkä eläkemaksut riitä kattavana eläketurvaan - lopulta laskun kuittaa veronmaksajat ja nyt tälle halutaan loppu*. YLE. Haettu 5.4.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-12009787>

Hiltunen, E. (2017). *Mitä tulevaisuuden asiakas haluaa*. Trendit ja ilmiöt. Docendo.

Hiltunen, E. (2019). *Tulossa huomenna. Miten megatrendit muokkaavat tulevaisuuttamme*. Docendo.

Hirsjärvi, S., Hurme, H. (2017). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.

Holopainen, T. (2022). *Yrityksen perustamisopas. Käytännön perustamistoimet*. Hansaprint Oy.

Huhtala, M. (2017). *Aikaansaajan asenne*. Kauppakamari. Meedia Zone OÜ.

If Vahinkovakuutus. (n.d.). *Kuka tarvitsee yrittäjän tapaturmavakuutuksen?* Haettu 29.3.2022 osoitteesta

<https://www.if.fi/yritysassiakkaat/vakuutukset/henkilovakuutukset/yrittajan-tapaturmavakuutus>

Juuti, P., Puusa A. (2020) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.

Järvinen, R. (2004). *Yhteiskuntavastuu. Näkökulmia yritysten ja julkisyhteisöjen yhteiskunnalliseen vastuuseen*. Tampere University Press.

Kahneman, D. (2013). *Thinking, fast and slow*. Farrar, Straus, and Giroux

Kahneman, D., Tversky, A. (1979). *Prospect Theory: an Analysis of Decision under Risk*. *The Econometric Society*. Haettu 5.10.2022 osoitteesta

<https://www.econometricsociety.org/publications/econometrica/1979/03/01/prospect-theory-analysis-decision-under-risk>

Kananen, J. (2008). *Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansaneläkelaitos. (15.6.2018). *Historia*. Haettu 15.3.2022 <https://www.kela.fi/historia>

Kaukonen, H-M. (2.8.2022) *Uusi laki tuomassa monille yrittäjille satojen eurojen lisälaskun joka kuukausi- "Tuhannet pienyrittäjät laittavat lapun luukulle"*. Haettu 19.1.2023

osoitteesta <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/ef606805-ba0b-4692-9be5-4134781dfcf0>

Kautto, M. (10.8.2022) *YEL on aika päivittää*. Eläketurvakeskus. Haettu 19.1.2023 osoitteesta <https://www.etk.fi/blogit/yel-on-aika-paivittaa/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo. (n.d.). *Aloittava yrittäjä*. Haettu 23.1.2023 osoitteesta https://www.elo.fi/fi-fi/yrittaja/aloittava-yrittaja?sc_camp=83F2241851394D8E87EB016797F31E1F&gclid=Cj0KCQiA_bieBhDSARIsADU4zLdK_KmGVFoXsRSAsPN56VivipL-xlBsgBi7G_fskAjEMxyf9nQ5MPMaAgCOEALw_wcB

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo. (12.12.2022). *Eduskunta hyväksyi YEL-lakimuutoksen*. Haettu 20.1.2023 osoitteesta <https://www.elo.fi/fi-fi/uutiset/2022/eduskunta-hyvaksyi-yel-lakimuutoksen>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo. (n.d.). *YEL-vakuuttaminen*. Haettu 16.12.2022 osoitteesta <https://www.elo.fi/fi-fi/yrittaja/yel-vakuuttaminen>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Elo. (n.d.). *Yrittäjän eläke- ja sosiaaliturva*. Haettu 28.3.2022 osoitteesta <https://www.elo.fi/fi-fi/yrittaja/yel-vakuuttaminen/yrittajan-sosiaali-ja-elaketurva>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen. (n.d.). *Ammatillinen kuntoutus on mahdollisuus*. Haettu 30.1.2023 osoitteesta <https://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/ammattillinen-kuntoutus/>

Keskinäinen työeläkeyhtiö Ilmarinen, (n.d.). *Kenelle ja milloin YEL-vakuutus?* Haettu 15.12.2022 osoitteesta <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/kenelle-ja-milloin-yel-vakuutus/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen. (n.d.). *Vanhuuseläke*. Haettu 5.1.2023 osoitteesta <https://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/tyoelake/vanhuuselake/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Ilmarinen. (n.d.). *YEL-maksun tilapäinen jousto*. Haettu 15.3.2022 osoitteesta <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-maksut-ja-laskuasiat/yel-jousto/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. (9.1.2023) *Kesätyöntekijä markkinointiin 2023*. Haettu 30.1.2023 osoitteesta <https://www.varma.fi/tama-on-varma/varma-tyopaikkana/kesatyontekija-markkinointiin-2023/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. (24.1.2022). *Mihin YEL vaikuttaa? Yrittäjät kertovat YEL-vakuutuksen vaikutuksista ETK:n ja työeläkeyhtiöiden kampanjassa*. Haettu 18.4.2022 osoitteesta <https://www.varma.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-artikkelit/uutiset/2022-q1/mihin-yel-vaikuttaa---yrittajat-kertovat-yel-vakuutuksen-vaikutuksista-etkn-ja-tyoelakeyhtioiden-kampanjassa/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. (n.d.). *YEL-laskuri*. Haettu 16.12.2022 osoitteesta <https://www.varma.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-laskuri/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. (n.d.). *YEL-työtulon määrittäminen*. Haettu 4.4.2022 osoitteesta <https://www.varma.fi/yrittaja/yel-vakuutus/yel-tyotulon-maarittaminen/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. (n.d.). *YEL-vakuutus*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://www.varma.fi/yrittaja/yel-vakuutus/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Veritas. (n.d) *Vanhuuseläke*. Haettu 28.10.2022 osoitteesta <https://veritas.fi/elakkeet-kuntoutus/elaketietoa/vanhuuselake/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Veritas. (n.d.). *YEL-vakuutus*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://veritas.fi/yrittajat/yel-vakuutus/>

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Veritas. (20.12.2022). *Yrittäjän eläkelaki muuttuu vuodenvaihteessa*. Haettu 20.1.2023 osoitteesta <https://veritas.fi/uutishuone/uutiset-lehdistotiedotteet/yrittajan-elakelaki-muuttuu-vuodenvaihteessa/>

Keva. (5.1.2022). *Tietoa Kevasta*. Haettu 18.4.2022 osoitteesta <https://www.keva.fi/tama-on-keva/keva/>

Keva. (8.2.2022). *Tietoa Eläkemaksuista*. Haettu 19.4.2022 osoitteesta <https://www.keva.fi/tyonantajalle/elakemaksut/tietoa-elakevakuutusmaksuista/>

Korkiakoski, K. (2019). *Asiakaskokemus ja henkilöstökokemus*. Alma Talent.

Korpiluoma, R., Grönlund, H., Herrlin, O., Kekäläinen, J., Kouvonen, K., Levander, M., Lilius, S., Mustonen, P., Määttä, M., Perälehto-Virkkala, A., Takanen, M. & Tuomikoski, J. (2011) *Työeläke*. Finva. Bookwell oy.

Laaksonen, M. (n.d.). *Yrittäjän toimeentulo ja turva*. Yrittäjäkassa. Haettu 29.10.2022 osoitteesta <https://yrittajakassa.fi/yrittajan-toimeentulo-ja-turva/>

Laitinen, J. (4.3.2022). *Venäjän hyökkäys*. *Helsingin Sanomat*. Haettu 29.10.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000008658516.html?share=cf3c747a7a112381807fc447771ce267>

Lappalainen, M. (2015). *Miksi aivot sanovat ei. Opi uusi tapa ajatella*. Minerva Kustannus Oy.

Lassila, A. (15.6.2017). *Yrittäjät maksavat itselleen liian pientä eläkettä - onko se tyhmyyttä vai järkevää laskelmointia?* *Helsingin Sanomat*. Haettu 30.3.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/talous/art-2000005254954.html>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. (30.12.2022). *Kalastajan vakuuttaminen*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://www.mela.fi/kalastajat/kalastajan-vakuuttaminen/>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. (29.12.2022). *Maatalousyrittäjän vakuuttaminen*. Haettu 11.1.2023 osoitteesta: <https://www.mela.fi/maatalousyrittajat/maatalousyrittajan-vakuuttaminen/>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. (30.12.2022). *Metsänomistajan vakuuttaminen*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://www.mela.fi/metsanomistajat/metsanomistajan-vakuuttaminen/>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. (30.12.2021). *Mikä Mela on?* Haettu 12.4.2022
<https://www.mela.fi/tietoa-melasta/mika-mela-on/#maatalousyrittajien-elakevakuutus-1>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. (30.12.2022). *Poronhoitajan vakuuttaminen*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://www.mela.fi/poronhoitajat/poronhoitajan-vakuuttaminen/>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela. (30.12.2021). *Vapaaehtoinen MyEL-vakuutus*. Haettu 16.12.2022 osoitteesta <https://www.mela.fi/maatalousyrittajat/maatalousyrittajan-vakuuttaminen/vapaaehtoinen-myel-vakuutus/>

Merimieseläkekassa. (n.d.). *Kenet vakuutetaan merimieseläkelain mukaisesti?* Haettu 16.12.2022 osoitteesta <https://www.merimieselakekassa.fi/varustamot/kenellemelvakuutus>

Mielen ihmeet. (8.4.2019). *Mitä "asenteella" oikeastaan tarkoitetaan?* Haettu 18.4.2022 osoitteesta <https://mielenihmeet.fi/mita-asenteella-oikeastaan-tarkoitetaan/>

Muhonen, T. (20.11.2020). *Valtiolle lankeaa jo satojen miljoonien eurojen lasku, koska yrittäjät väistävät eläkemaksuja- nyt ministeriö ehdottaa uutta ratkaisua*. Helsingin Sanomat. Haettu 5.4.2022 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007630456.html>

Nivalainen, S., Tenhunen, S. (2020) *Kuinka yrittäjät eläkevakuuttavat?* Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 1/2020. Haettu 4.4.2022 osoitteesta <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139884/Kuinka-yrittajat-elakevakuuttavat.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Nummenmaa, L. (2009). *Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Tammi.

Paavilainen, P., Kalakoski, V., Laarni, J., Anttila, R., Kreivi, M., Oksala, E. & Stenius, M. (2008). *Persoonaa 3. Tiedonkäsittelyn perusteet*. Edita. Edita Prima Oy.

Palmgren, J. (13.1.2022). *Eläkejärjestelmä ottaa iskuja muttei horju työelämän muutosten edessä - yrittäjien alivakuuttaminen on ongelma paitsi järjestelmälle, myös yksilölle*.

Finanssiala. Haettu 19.1.2023 osoitteesta <https://www.finanssiala.fi/uutiset/yrittajien-alivakuuttaminen-on-ongelma-paitsi-jarjestelmalle-myos-yksilolle/>

Pantzar, M. (29.5.2017). *Elon eläkejohtaja: Kolmanneksella yrittäjistä eläke jää olemattomaksi*. [video]. YLE. Haettu 14.4.2022 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-9628160>

Pelkonen, J. (2.1.2023). *Yrittäjien eläke- ja sosiaaliturva ei voi luisua vapaaehtoisuuteen*. Helsingin Sanomat. Haettu 20.1.2023 osoitteesta <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009296137.html>

Pelkonen, L. (16.8.2022). *Yrittäjien kiistelty eläkeuudistus: tuleeko kikkailulle loppu?* Poliitikkaradio. [podcast]. YLE. Haettu 28.1.2023 osoitteesta <https://areena.yle.fi/podcastit/1-1485162>

Pylväs, J. (29.4.2016). *Järkeä ja tunteita talouselämässä*. Tiede. YLE. Haettu 22.4.2022 osoitteesta <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/04/29/jarki-ja-tunteet-talouselamassa>

Rantala, J., Kivisaari, E. (2020) *Vakuutusoppi*. Finva.

Reinikainen, P. (1.8.2022) *Eläkevakuutusyhtiöt rauhoittelevat YEL-pelkoja: "Jos yrittäjältä tulee oikeampi tieto, käytämme tietenkin sitä"*. Haettu 19.1.2023 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/uutiset/elakevakuutusyhtiot-rauhottelevat-yel-pelkoja-jos-yrittajalta-tulee-oikeampi-tieto-kaytamme-tietenkin-sita/>

Reinikainen, P. (28.7.2022) *YEL-uudistus herättää huolta ja pelkoja, joita ei saa jättää huomioimatta - Mikael Pentikäinen haluaa lopettaa holhouksen: "Pitää luottaa yrittäjän harkintakykyyn"*. Haettu 15.1.2023 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/uutiset/yel-uudistus-herattaa-huolta-ja-pelkoja-joita-ei-saa-jattaa-huomiotta-mikael-pentikainen-haluaa-lopettaa-holhouksen-pitaa-luottaa-yrittajan-harkintakykyyn/>

Riipinen, K. (28.7.2020). *Ilmastotalkoisiin voi lähteä myös omilla sijoituksilla - S-Pankin huippuasiantuntija neuvoo*. Haettu 30.1.2023 osoitteesta <https://yhteishyva.fi/artikkeli/ilmastotalkoisiin-voi-lahtea-myos-omilla-sijoituks/5mFhqjnaBqWwpBBYbZB5fj>

Ritola, S., Tuominen, S. (2022). *Kokonaiseläke vuonna 2022. Kokonaiseläke 2022*. Eläketurvakeskuksen raportteja [taulukko]. Haettu 29.3.2022 osoitteesta

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/143756/kokonaiselake-2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Siimes, S-A. (6.4.2022). *Työeläkejärjestelmän suuri haaste ei ole hajautunut toimeenpano vaan se, että järjestelmän kehittämismvastuu on hajallaan useassa eri paikassa*. Tela. Haettu 14.4.2022 osoitteesta <https://www.tela.fi/2022/04/06/tyoelakejarjestelman-suuri-haaste-ei-ole-hajautunut-toimeenpano-vaan-se-etta-jarjestelman-kehittamismvastuu-on-hajallaan-useassa-eri-paikassa/>

Smith, A. (n.d.). *The Theory of Moral Sentiments*. Adam Smith Institute. Haettu 15.6.2022 osoitteesta <https://www.adamsmith.org/the-theory-of-moral-sentiments>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (n.d.). *Eläketurva*. Haettu 28.3.2022 osoitteesta <https://stm.fi/elaketurva>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (10.3.2022). *Eläkejärjestelmien yhdistämistä selvittäneen työryhmän loppuraportti julkaistu*. Haettu 22.3.2022 osoitteesta <https://stm.fi/-/elakejarjestelmien-yhdistamista-selvittaneen-tyoryhman-loppuraportti-julkaistu>

Sosiaali- ja terveysministeriö, (8.5.2020). *Ikääntyneet työntekijät*. Haettu 29.10.2022 osoitteesta <https://stm.fi/ikaantyneet-tyontekijat>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (10.3.2022). *Kunnallisen eläkejärjestelmän ja yksityisten alojen työeläkejärjestelmän yhdistäminen*. Loppuraportti. Eläkejärjestelmien yhdistämistä valmisteleva työryhmä. Haettu 22.3.2022 osoitteesta https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163905/STM_2022_6_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö. (n.d.). *Sosiaalivakuutus*. Haettu 28.3.2022 osoitteesta <https://stm.fi/sosiaalivakuutus>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (10.11.2022). *Työeläkevakuutusmaksut vuodelle 2023 vahvistettu* [tiedote]. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/tyoelakevakuutusmaksut-vuodelle-2023-vahvistettu>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (20.3.2020). *Työeläkeyhtiöille mahdollisuus pidentää TyEL ja YEL- maksujen maksuaikaa*. [tiedote]. Haettu 29.10.2022 osoitteesta <https://stm.fi/-/tyoelakeyhtiöille-mahdollisuus-pidentaa-tyel-ja-yel-maksujen-maksuaikaa>

Sosiaali- ja terveysministeriö. (13.3.2019). *Työryhmä ehdottaa muutoksia yrittäjän työeläketurvaan*. Haettu 3.4.2022 osoitteesta <https://stm.fi/-/tyoryhma-ehdottaa-muutoksia-yrittajan-tyoelaketurvaan>

Suomen Yrittäjät. (25.8.2022) *Askarruttaako YEL-työtulo? Uusi palvelu antaa siitä suorituksen- "30 prosentin liikkumatila"*. Haettu 19.1.2023 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/uutiset/askarruttaako-yel-tyotulo-uusi-palvelu-antaa-siita-suosituksen-30-prosentin-liikkumatila/>

Suomen Yrittäjät. (21.10.2022). *Yrittäjät: Hallitukselta vaaditaan nyt valppautta- "Energiatuen täytyy kannustaa säästämään"*. Haettu 29.10.2022 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/uutiset/yrittajat-hallitukselta-vaaditaan-nyt-valppautta-energiatuen-taytyy-kannustaa-saastamaan/>

Suomen Yrittäjät. (21.9.2022). *Koronakuopasta nouseminen vaikeinta yksinyrittäjille- Toimialoista tiukinta rakentamisessa*. Haettu 29.10.2022 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/uutiset/koronakuopasta-nouseminen-vaikeinta-yksinyrittajille-toimialoista-tiukinta-rakentamisessa/>

Thaler, R. (2015). *Väärin käyttäytyminen. Käyttäytymistaloustieteen synty*. (K. Pietiläinen, käänt.). Hakapaino. Terra Cognita. (alkuperäisteos julkaistu 2015).

STTK. (n.d.). *#Sosiaaliturva*. Haettu 15.12.2022 osoitteesta <https://www.sttk.fi/aihe/sosiaaliturva/>

Tilastokeskus. (n.d.). *Yrittäjä*. Haettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/yritlkm.html>

Tuomi, J., Sarajarvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.

Työeläkelakipalvelu. (4.1.2023). *Laskutuspalveluita käyttävien kevytyrittäjien työeläkevakuuttamisen valvonta*. Haettu 20.1.2023 osoitteesta https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/news_item.faces?document_id=318825

Työeläkelakipalvelu. (5.1.2022). *Yrittäjän vakuuttamisvelvollisuuden ikärajat ja työtulon vähimmäismäärä*. Haettu 15.12.2022 osoitteesta <https://www.etk.fi/suomen-elakejarjestelma/elaketurva/tyoelaketurvan-kattavuus-ja-vakuuttaminen/maatalousyrittajat-ja-apurahansaajat/>

Työeläkelehti. (15.12.2022). *Kohu herätti yrittäjät*. Haettu 28.1.2023 osoitteesta <https://tyoelakelehti.fi/>

Työeläkevakuuttajat Tela ry. (n.d.). *Työeläkejärjestelmän historia*. Haettu 28.3.2022 osoitteesta <https://www.tela.fi/tyoelakejarjestelma/jarjestelman-historia/>

Työeläkevakuuttajat Tela ry. (n.d.). *Työeläkkeet rahoitetaan pääosin työeläkemaksuilla*. Haettu 29.3.2022 osoitteesta <https://www.tela.fi/tyoelakkeiden-rahoitus/tyoelakemaksut/>

Työeläkevakuuttajat Tela ry. (9.8.2022). *Yrittäjän eläkelaki YEL- mistä muutosesityksessä on kyse?* Haettu 19.1.2023 osoitteesta <https://www.tela.fi/2022/08/09/yrittajan-elakelaki-yel-mista-muutosesityksessa-on-kyse/>

Työeläkevakuuttajat Tela ry. (16.12.2022). *Yrittäjän eläkelaki YELin muutos ei tuo taloudellista hyötyä työeläkeyhtiöille*. Haettu 20.1.2023 osoitteesta <https://www.tela.fi/2022/12/16/yrittajan-elakelaki-yelin-muutos-ei-tuo-taloudellista-hyotya-tyoelakeyhtioille/>

Työeläke.fi. (30.12.2022). *Työeläkeote*. Haettu 30.1.2023 osoitteesta <https://www.tyoelake.fi/tyoelakeote/>

Työeläke.fi. (3.1.2023). *Työtulo kannattaa mitoittaa oikein*. Haettu 20.1.2023 osoitteesta <https://www.tyoelake.fi/yrittajan-elaketurva/tyotulo-kannattaa-mitoittaa-oikein/>

Työeläke.fi. (1.2.2022). *Vanhuuseläke - ikäluokilla oma eläkeikänsä*. Haettu 14.4.2022 osoitteesta <https://www.tyoelake.fi/elakkeet-eri-elamantilanteissa/vanhuuselake-ikaluokilla-oma-elakeikansa/>

Valli, Raine. (2015). *Johdatus tilastolliseen tutkimukseen*. PS-kustannus.

Valtioneuvosto. (16.6.2022). *Hallitus esittää yrittäjän eläkelain muuttamista*. [tiedote]. Haettu 19.1.2023 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/hallitus-esittaa-yrittajan-elakelain-muuttamista>

Valtioneuvosto. (7.4.2020). *Laki yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan tulee voimaan* 8.4.2020. [tiedote]. Haettu 29.10.2022 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/laki-yrittajien-oikeudesta-tyottomyysturvaan-tulee-voimaan-8-4-2020>

Verohallinto. (21.1.2022). *Vähennä YEL-maksut verotuksessa*. Haettu 15.3.2022 osoitteesta <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/liikkeen-tai-ammattinharjoittaja/yel-maksut/>

Yrittäjäkassa. (n.d.). *Yrittäjän ansioturvan alaraja on 14 088 € vuonna 2023*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://yrittajakassa.fi/yrittajan-ansioturvan-alaraja-on-14-088-e-vuonna-2023/>

Yrittäjäkassa. (n.d.). *Yrittäjäkassan jäsenyys*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta <https://yrittajakassa.fi/jaseneksi/vakiintuneen-yrittajan-jasenyys/>

Ärilä, S. (30.12.2022). *Erilaisuutta hyödyntävä yritys voittaa*. Haettu 30.1.2023 osoitteesta <https://www.ilmarinen.fi/tietoa-ilmarisesta/ajankohtaista/blogit-ja-artikkelit/blogikirjoitukset/sami-arila/inkluusio-joulukuu-2022/>

Liite 1: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyössä tutkimus toteutetaan puhelinhaastatteluiden avulla. Haastatteluissa käytetään sekä strukturoituja että puolistrukturoituja kysymyksiä, joiden avulla aineisto kerätään.

Tutkimuksen otanta koostuu toimeksiantoyrityksen asiakkaista, jotka on otettu satunnaisena otantana tietyin kriteerein valitusta perusjoukosta. Haastateltavilta ei kerätä talteen henkilötietoja, joten henkilötietoja ei käsitellä tutkimuksessa. Haastatteluiden aineistot käsitellään ja tallennetaan anonymisti. Tutkimuksen avulla saatu aineisto analysoidaan aienostolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Analyysissä ja tulkinnoissa ei käsitellä asioita, joista haastateltavan voisi tunnistaa. Toimeksiantajan kanssa on sovittu, että yritys esiintyy tutkimuksessa nimettömänä ja yrityksestä puhutaan nimellä X. Opinnäytetyön teoriassa on käytetty asianmukaisia lähdemerkintöjä, kun viitataan toisen kirjoittamaan tekstiin tai tutkimukseen.

Opinnäytetyö-prosessin aikana käytetään vain toimeksiantoyrityksen sallimia säilytyspaikkoja, sillä kyseessä on toimeksiantajan asiakkaiden haastattelut. Tietokoneen turvajärjestelmät ovat kattavat ja varmuuskopiot muodostuvat automaattisesti. Opinnäytetyön teon aikana aineisto tallennetaan ja käsitellään paikassa, mihin vain opinnäytetyön tekijällä on pääsy. Tiedostoja säilytetään toimeksiantoyrityksen työasemalla, joka on tekijän henkilökohtainen.

Opinnäytetyön teon jälkeen kerätty aineisto säilytetään vuoden ajan. Tämän jälkeen aineisto voidaan hävittää. Aineiston uudelleenkäyttömahdollisuus on rajallista, sillä aineisto on tallennettu anonymisti. Haastatteluiden tulokset ovat tallessa opinnäytetyössä, joka tallennetaan Theseukseen. Opinnäytetyö-sopimus pidetään tallessa tämän jälkeenkin. Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistaa tekijä itse.

Liite 2: Haastattelukysymykset

1. Minkä ikäinen olet?
2. Mikä on sukupuolesi?
3. Mikä on tämänhetkinen työtulosi?
4. Millä toimialalla työskentelet?
5. Kuinka kauan olet toiminut yrittäjänä?
6. Oletko päätoiminen vai sivutoiminen yrittäjä?
7. Onko sinulla yksi vai useampi yritys?
8. Kuinka paljon on arviolta bruttotulosi?
9. Oletko ollut tietoinen, että nykyinen laki edellyttää yrittäjän itse ilmoittamaan yrittäjätoiminnassa tapahtuvista muutoksista, jotka vaikuttavat työtulon määrään?
10. Oletko tietoinen sosiaaliturvan merkityksestä YEL-vakuutuksessa?
11. Onko oma eläkeyhtiösi neuvonut sinua työtulon suhteen?
12. Jos vastaus kysymykseen numero 11 on "ei", millaista neuvontaa toivoisit YEL-työtuloon liittyen?
13. Mikä tai mitkä tekijät vaikuttavat nykyiseen työtulosi määrittelyyn?
14. Miten arvioisit maailman nykytilanteen vaikuttavan yrittäjyyteesi ja työtulon määrittelyyn?
15. Mitä mieltä olet YEL-vakuutuksen mahdollisesta lakiuudistuksesta?
16. Millä tavalla YEL-työtuloa koskevan lain pitäisi uudistua?